

ut, volavit super pennas ventorum, et posuit tenebras latibulum suum (Psal. xvii). Caligo est namque ei sub pedibus, quia non ea claritate ab inferioribus cernitur, qua in superioribus dominatur. Ascendit enim super Cherubim et volavit. Cherubim quippe plenitudinem scientiæ dicitur. Proinde super plenitudinem scientiæ ascendisse perhibetur et volasse, quia majestatis ejus celsitudinem scientia nulla comprehendit. Volavit igitur, quia longe in altum ab intellectu nostro se rapuit. Volavit super pennas ventorum, quia scientiam transcendit animarum. Et posuit tenebras latibulum suum, quia dum caligine mentis nostræ obscuramur, per ignorantiam nostram nobis absconditur, ne a nobis modo in æterna et intima claritate videatur. Majestatis suæ potentiam mortalibus abscondit, nec a nobis in hac vita regni ejus gloria quanta intrinsecus habetur, agnoscitur; et sicut est illa cœlestis regni gloria non videtur. Unde, fratres charissimi, oportet ut illuc sequamur Dominum corde, ubi eum corpore ascendisse credimus. Desideria terrena fugiamus, nihil jam nos

A delectet in infimis, qui Patrem habemus in cœlis. Et hoc nobis est magnopere perpendendum, quia is qui placidus ascendit, terribilis redibit, et quidquid nobis cum mansuetudine præcepit, hoc a nobis cum districtione exiget. Nemo ergo indulta pœnitentiæ tempora parvipendat, nemo curam sui dum valet agere, negligat, quia Redemptor noster tanto tunc in judicium districtior veniet, quanto nobis ante judicium magnam patientiam prærogavit. Hæc itaque nobiscum, fratres, agite, hac in mente sedula cogitatione versate, quamvis adhuc rivum perturbationibus animus fluctuet, jam tamen spei nostræ anchoram in æterna patria figite, intentionem mentis in vera luce solidate. Ecce ad cœlum ascendisse credimus Dominum, hoc ergo servemus in meditatione quod credimus; etsi adhuc hic tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen eum passibus amoris. Non autem deserit desiderium nostrum ipse qui dedit, Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

EXPOSITIO ALTERA SUPER CANTICA CANTICORUM.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Domine, Deus noster, qui ad imaginem et similitudinem tuam creasti nos, scilicet ad te contemplandum, teque fruendum; quem nemo usque ad fruendum contemplatur, nisi in quantum similis tibi efficitur; summi boni species, quæ rapis omnem animam rationalem desiderio tui, tanto ad te ardentiorum quanto in se mundiorem, tanto autem mundiorem quanto a corporalibus ad spiritualia liberiores, libera a servitute corruptionis id quod tibi soli deservire debet in nobis, amorem nostrum. Amor enim est qui cum liber est, similes nos tibi efficit in tantum, in quantum nos tibi afficit sensus vitæ, quo te sentit; quicumque vivit de spiritu vitæ, qui, sicut dicit Apostolus, «revelata facie,» speculans gloriam tuam, «in eadem imaginem» transformatur «a claritate in claritatem, sicut a Domini spiritu (II Cor. iii).» Cum enim amamus quameunque creaturam, non ad utendum ad te, sed ad fruendum in se, fit amor jam non amor, sed cupiditas vel libido, sive aliquid hujusmodi, cum danno libertatis perdens etiam gratiam nominis, et comparatur miser homo jumentis insipientibus et similis eis efficitur. Hoc autem est omne peccatum ejus male frui et male uti, cum amat vel rem quameunque, vel proximum, vel seipsum, non ad utendum, ut dictum est, ad te, sed ad fruendum in se. Quamvis et proximo et seipso

C fruendum sit, sed non nisi in te, te vero, o vitam vitam et bonum omnium bonorum, et in te, et in se. Et hic est vivens et lumen amor, liber et liberans a corruptione, quanto purior, tanto dulcior; quanto fortior in affectu, tanto constantior in effectu, dum per pietatem dulcescit in conscientia; per justitiam vero viget in operis materia. Libera eum, Domine, in nobis; ut caste amet Sponsa tua, anima Christiana, donata sanguine tuo, pignorata spiritu tuo, ut inter vitæ hujus ærumnosas pressuras in tedio peregrinationis suæ a te et prolongati incolatus in terra aliena cantet tibi amatoria sua, et respiret, et levior ei fiat dolor suus, afficiatur tibi, et interim obliviscatur ubi est, accipiat aliquid per quod intelligat quod ei deest. Jam tempus miserendi, jam venit tempus, cum lactasti eam, et eduxisti in solitudinem, ut ibi loquereris ad cor ejus.

Loquere ergo, et dic ad eam et ad cor ejus: «Salus tua ego sum (Psal. xxxiv),» dic ut audiat, inspira ut sentiat, da ut habeat, ut benedicant tibi omnia interiora ejus, et dicant tibi omnia ossa ejus: «Domine, quis similis tibi (ibid.),» o adjutor ejus et susceptor, et in alloquio tui solius confusione confundantur multi qui dicunt ei: «Non est salus illi in Deo ejus (Psal. iii).» Colloquio tuo amor, si non est, fiat; si est, crescat et invalescat, donec

captiva ancilla tua jure belli et sorte victoriae conquisita, inveniens gratiam in oculis tuis per fructus dignos poenitentiae, secundum legem, amputatis a te omnibus ejus superfluis, perpetua charitate et insolubili conjunctione transeat in amplexum victoris. Ob hoc epithalamium, canticum nuptiale, canticum sponsi et sponsae aggredientes revolvendum et inspiciendum opus tuum, sancte Spiritus, te invocamus, ut amore tuo repleamur, o amor, ad intelligendum canticum amoris, ut et nos colloquii Sponsi et Sponsae aliquatenus efficiamur participes, ut agatur in nobis quod legitur a nobis. Ubi enim de affectibus agitur, non facile nisi a similiter affectis capitur quod dicitur. Affice ergo nos tibi, sancte Spiritus, sancte Paraclite, sancte Consolator, consolare paupertatem solitudinis nostrae, nullum extra te so-

A latium requirentis, illumina et vivifica desiderium tendentis, ut efficiatur amor fruentis. Adesto, ut vere amemus, ut de fonte amoris tui prodeat quidquid sentiemus vel dicemus. Canticum amoris tui sic a nobis legatur, ut amorem ipsum in nobis accendat: ipse vero amor canticum suum per se nobis aperiat. Non autem profundiora illa mysteria, quae in eo continentur, attentamus de Christo et Ecclesia, sed cohibentes nos intra nos, et in nobismetipsis nosmetipsos metientes, de sponso ac sponsa, de Christo et de Christiana anima, sensum tantummodo moralem aliquem, in quo omnibus audere licet, pro sensu nostri paupertate perstringimus, laboris nostri non alium requirentes fructum, quam similem materiae, id est amorem ipsius.

EXPOSITIO.

Liber ergo hic Salomonis Canticum canticorum inscribitur, vel quia sensuum dignitate et materiae prerogativa super omnia antiqua patriarcharum seu prophetarum cantica excellere videtur, agens de sponso ac sponsa, Christo et rationali anima, vel quia sanctorum potius affectuum convenientia jubilatur a beato populo, qui scit jubilationem, in lumine vultus Dei ambulans, quam diversorum sonorum vocali concordia decantetur. Agit enim de amore Dei, vel quo Deus amatur, vel quo ipse Deus amor dicitur, qui utrum amor dicatur, an charitas, an dilectio non refert, nisi quod in amoris nomine tener quidam amantis indicari videtur affectus, tendentis vel ambientis; in nomine vero charitatis spiritualis quaedam affectio, vel gaudium fruentis; in dilectione autem rei delectantis appetitus naturalis: quae tamen omnia in amore sponsi et sponsae unus atque idem Spiritus operatur. Amori vero sponsi et sponsae ad cantandum Canticum novum sic serviunt omnium sanctarum virtutum affectus, ut si bene et suo ordine processerint earum profectus, omnes transcant et terminentur in ejus effectus. Caetera quidem evacuantur: « Charitas nunquam excidit (I Cor. xiii). » Vel Canticum canticorum dicitur, quia quatuor in se videtur cantica continere. Quatuor siquidem divisionibus distinguitur, quae singulae suo accubitu, id est sponsi ac sponsae conjunctione terminantur. Quam conjunctionem, ob reverentiam sacramenti magni in Christo et Ecclesia, placuit Spiritui sancto honestiore nomine honorare, et accubitum potius appellare quam concubitum, dicente sponsa: « Dum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum (Cant. i). » Unusquisque vero accubitus praemissum habet epithalamium suum, id est canticum nuptiale, quo sponsus et sponsa quasi deducuntur ad thalamum, et in hoc conclu-

B ditur, ut sponsae in amplexu sponsi quiescenti, agente ipso sponso, pax ordinetur et quietis securitas, adjurante eo ac dicente: « Adjuro vos, filiae Jerusalem, ut non suscitatis, neque erigilare faciatis amicam, donec ipsa velit (Cant. ii). » Quartus tamen, qui et ultimus, altiore mysterio aliter videtur concludi, quia cum alii de conjunctione sponsi et sponsae, quasi festivum videantur gaudium praecinere, ille sic terminatur, ut magnopere fuga sponso indicatur a sponsa praedicante ac dicente: « Fuge, dilecte mi, et assimulare capreae hinnuloque cervorum (Cant. iii). » Quod quale sit, si sponsus ipse dignabitur revelare, suo loco dicetur. Scribitur autem Canticum hoc in modum dramatis et stylo comico, tanquam per personas et actus recitandum, ut sicut in comediis recitandis personae diversae et diversi actus, sic et in hoc Cantico concurrere sibi videantur personae et affectus, ad peragendum susceptum negotium amoris, et mysticum contractum divinae et humanae conjunctionis. Personae vero quatuor sunt: Sponsus et sodales ejus; sponsa et adolescentularum chorus. Sodales sponsi angeli sunt, bonis nostris congaudentes et congruis in hoc ministeriis deservire amantes. Porro adolescentulae sunt tenerae ac novellae animae, quae, in disciplinam ac professionem spiritualis amoris datis nominibus, humilitatis obsequiis et imitationis studio sponsae, id est perfectioribus, gaudent adherere. Sic tamen amantibus tota amoris actio relinquitur; ut silentibus coamantibus, et stantibus, et audientibus, et gaudio gaudentibus ad vocem sponsi et sponsae, in toto hoc Cantico vix audiatur vox, vel locutio interseratur, nisi sponsi ac sponsae.

Propositi vero dramatis historialis, fabulae, seu parabola hoc potest esse argumentum. Rex Salomon filiam Pharaonis Aegyptii duxit uxorem. Cui

primo sponsalis et amoris et osculi aliquantam gratiam indulsit, deinde vero post ostensas ei ex parte divitiarum et parte gloriæ suæ, et a mutua conjunctione et ab osculi gratia eam amovit, donec Ægyptia nigredine deposita, barbaræ nationis exuta consuetudine, digna fieret quæ ad thalamum regium admitteretur. Sensus autem spiritualis hic est. Conversa ad Deum anima, et verbo Dei maritanda, primo prævenientis gratiæ divitiarum intelligere perdocetur, et permittitur gustare quoniam suavis est Dominus: postmodum vero in domum conscientiæ suæ remittitur erudienda, castificanda in obedientia charitatis, et perfecte mundanda a vitiis, et perornanda virtutibus, ut ad spiritualem gratiam pietatis admittit, et affectum virtutum, qui sponsi thalamus est, digna habeatur.

Hæc in principio præmitti oportuit, ut deinceps itinere expedito curramus in odorem sponsi, præfixa tamen conditione, ut, si alicubi interdum pulchritudo viæ paulo curiosiores nos habuerit inspectores, non offendat conviantem. Sed et priusquam propositum aggrediamur iter, cum omnes Cantici hujus partes non nisi diversi sint status orantium, vel formæ, vel causæ, vel materiæ orationum; de variis orationum modis aliqua disserenda esse videntur, ut studiosus ac pius lector Cantici ipsius lectionem percurrens, semper recurrat ad semetipsum, et cum invenerit eos in Cantico sancto, recognoscat eos in corde suo. Tres ergo status esse orantium vel orationum, manifestum est: animalem, rationalem, spirituales. Unusquisque secundum modum suum format sibi, vel proponit Dominum Deum suum, quia qualis est ipse qui orat, talis ei apparet Deus quem orat. Etenim, qui fideliter orat, sicut solidum quid dignumque Deo offerre semper nititur in oratione quod offerat, sic anxium habet cor ac suspectum, donec aliquatenus videat coram quo illud deponat, vel cui committat. Homo vero animalis orans Deum, sed nesciens orare quemadmodum oportet, petens aliquid a Deo, præter ipsum, vel ad ipsum, et ut multum proficiat in ordine suo, et prudentior inveniatur in generatione sua, non ut munda sit conscientia a malis operibus et corde a pravis cogitationibus, talem se Deo offert qualis est, aliud quid scilicet per ipsum desiderantem ac petentem, nec alterius formæ requirit Deum quam cuius ipse est, id est præter semetipsum, alia quæ petuntur præstantem. Quod et si aliquando intendere videtur in eum quem orat, sufficit ei quasi oculis cordis proponere sibi vel cogitare incogitabilem, invisibilem, incomprehensibilem, nec cogitare nec suspicere sufficit Deum, in eo quod est, sed in eo solo quod potens est postulata præstare. Homo hic aliquando orat spiritu, non mente, et spiritus ejus, id est voluntas, orat; mens autem ejus sine fructu est. Nunquam enim sine mentis fructu in Deum intenditur, cum intenditur, etiam cum aliud quid quam quod ipse est rationabiliter postulatur. Homo hic, oratione sua verba multiplicans, aliquando etiam sine

A sensu, cogitationes sine intellectu, sensum vel affectum ad Deum non requirit: quem, etiamsi quasi ultro ei ingeritur, in aliud convertit, et idem sicut carnali ojim Israel semper ei Deus in caligine est quem orat.

Hunc autem orationis modum Canticum amoris non recipit, in quo non nisi unum petit, unum orat, quæ unum desiderat, unum amat. Est etiam animalis quædam sanctorum oratio, quæ, etsi aliquando est etiam in beneplacitis hominum operantium iniquitatem, sicut pro temporali pace, pro fertilitate terræ, pro sanitate corporum, non tamen in hoc communicant cum electis eorum, quia, etsi petunt aliud, non tamen propter aliud vel ad aliud quam ad unum. Petunt autem pie, sancte, committentes totum, B ac dimittentes voluntati ejus quem orant, utrum dandum sit vel non dandum quod postulant. Et aliquando quidem qui sic est proponit mentis suæ oculis Dominum Salvatorem secundum formam humanam, et sicut homo ad hominem humanam quamdam et quasi corpoream induit orationis affectionem, constituens sibi eum quem orat, rem quasi in medio, pro qua orat, et secundum formam constitutionis suæ format etiam modum orationis suæ. Modus tamen hic orandi plus solet esse simplicitatis religiosæ non percipientis adhuc quæ Dei sunt, quam vel animalitatis ignavæ, vel prudentiæ humanæ. Quæ, cum coram Jesu pio judice fideliter hoc quod habet exponit, et ad pedes ejus se componit, lacrymis pedes ejus lavans, et ungens unguento piæ devotionis spiritualiter; hoc ipsum tamen plus ipsa sibi imaginans corporaliter, ex dulcedine ipsius animalis imaginationis sæpe illuminari meretur, et incalescere in affectum spiritualis orationis vel contemplationis; modo quodam sibi incognito, de imaginationibus ipsis corporeis quædam sibi concipiens sacramenta pietatis; plus hoc agente in corde simplici præstantis gratia, quam studio precantis. Diligit enim multum, et ideo præstat vel dimittitur ei multum; et in eis etiam quæ foris sunt, sæpe meretur impetrare multum. Nempe pius est etiam sic ad Deum accelerare, et sicut dicit Job, etiam sic visitans homo speciem suam in Deo (Job v), hoc est similitudinem suam cogitans, non peccat; et adorandus et colendus est D Dominus Deus omnium ex multarum personarum facierum. Sed tamen usque hodie dicit Jesus discipulis suis: « Expedi vobis ut ego vadam (Joan. xvi), » hoc est, subtraham aspectibus vestris humanitatis meæ personam: « Nisi enim ahiero, Paraclitus non veniet ad vos (ibid); » quia quoad ab orante, in eo quem orat corporeum quid cogitatur, pie quidem, sed non omnino spiritualiter oratur. Deus enim « spiritus est (Joan. iv), » et necesse est qui eum adorat « in spiritu et veritate adorare (ibid.). »

Modus autem hic orandi formari solet ex forma fidei, vel symbolo; cum de Christianæ fidei pietate quod fideliter creditur, veraciter ac simpliciter amatur; et transit in affectum imaginatio corporearum

in Domino Jesu Christo dispensationum. Ideo qui rationalis est, et ratione agitur, hoc ipsum ratione suggerente in laboribus laborans sibi agit satagique, donec victor sui hæc omnia supergrediat, et in ea quæ spiritus sunt evadat; voluntas bona transeat in mentem bonam; desiderium tendentis in intellectum videntis, vel amorem fruētis. Cumque adjuvante Spiritu sancto infirmitatem hominis, imaginem Dei sua incipit species renouari, superveniens gratia rationem, mentem, vitam, mores, ipsum etiam corporis temperamentum, efficit et conformat in unum affectum pietatis, in unam effigiem charitatis, in unam faciem Deum exquirentis; cum affectat homo cognoscere Deum, in quantum fas est, et cognosci ab eo; revelari sibi faciem ejus gratiæ, ipsum vero conscientia suæ; ut cognoscens eum, et cognitus ab eo, oret eum et adoret, sicut oportet, in spiritu et veritate. Et ipse est Sponsus, et ipsa est Sponsa; et ipsum est mutuam eorum colloquium. Cum enim juxta promissum Domini ad diligentem se venire incipit, et mansionem facere dignatio divinitatis (Joan. xiv), aliquatenus inolescit ei; et quoniam non potest homo faciem ejus videre et vivere, hoc est plenam ejus cognitionem in hac vita apprehendere, collocat in sensu amantis, et commendat aliquam cognitionis suæ effigiem, non præsumpti phantasmatis, sed piæ cujusdam affectionis; quam vivens adhuc in carne capere possit homo vel sustinere. Ipsæ sunt primitiæ spiritus, arrha, sive dos sponsa; in thalami; tanto dignior et largior, quanto thalamo Sponsi sit Sponsa aptior, sive propinquior. Hanc vir desideriorum acceptam a Deo commendat, non tam arbitrio suo in memoria quam gratiæ Dei in conscientia sua; unde rediturus ad orationem eam repetat, et auctori suo rem suam, et gratiæ suæ pignus ingerens, fiducialius coram eo appareat. Quæ quo sæpius redditur principio suo, et devotius ac fidelius reconsignatur; eo dignior Deo fit, et efficacior ac dulcior possessori suo; nam et vulgaris solet esse ista rerum quarumlibet cognitio, imaginem cognitiæ rei, menti seu memoriæ impressam habere; et tanto habere rem cognitam notioem, quanto penes se imaginem ejus habet expressioem. Quod cum de Deo fit in homine, licet menti utcumque cognitiæ divinitatis magna quædam nonnunquam informetur similitudo, hoc in ea absque omni phantastica imaginatione, agente puritate simplicis affectus et illuminati sensus amoris; quod circa communem rerum cognitionem agere videtur imaginatio earum in memoria cognoscentis. Magnam tamen in hoc facit dissimilitudinem naturæ illius celsitudo; quia fit similitudo illa tanto inferior, quanto in inferiore natura; tanto dissimilior, quanto in dissimilior materia, Creatoris scilicet in creatura, Dei in anima. Sed rursus divini gratia illa cognitionis, quæ, sicut dictum est, non fit nisi in sensu vel intellectu illuminati amoris, super omnes cogitationes rerum ditat de se et beatificat cognitorem suum, condescendens ei ac sublevans eum ad se, tantoque

dulcius ei celsitudinis suæ majestates in familiaribus quasi iam et amicas convertens affectiones et experientias divini cujusdam suavitatis et bonitatis, quanto beatus pauper spiritu et humilis et quietus, et tremens sermones Domini, et simplex animus, eum quo solet esse sermocinatio Spiritus sancti, ante cognitionis vel intellectus ipsius reverentiam, paupertatis et humilitatis et simplicitatis suæ verius et devotius recognoverit infirmitates; et sensus ad hoc attulerit, tanto subtiliores quanto simpliciores; non tam in litteratura, quam in potentis Domini, et in justitia ejus solius.

Hic est calculus candidus de Apocalypsi, et habens nomen in se scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit (Apoc. xix). Hæc est suavitas, de qua scriptum est in laude Sapientiæ: et quia non invenitur in terra suaviter viventium (Job xxviii). Habet ergo orator iste rationalis vel spiritualis (quandiu quippe ratione agente nititur ad hoc rationalis est; postquam vero fuerit adeptus, in quantum fuerit adeptus, jam spiritualis est), habet, inquam, similitudinem et imaginem Dei in mente sua, ex gratia creante, tanto simillior et cognitioni Dei propinquior, quanto æternorum capaciorem; tantoque capaciorem æternorum, quanto a transitoriis mundi hujus mundior ex gratia illuminante. Quandiu enim non videtur Deus nisi per speculum et in ænigmate, tandiu ad contemplandum Deum non nisi in imagine pertransit homo. Sive illud speculum sit, sive ænigma, id est manifestior vel obscurior imago; omnino quandiu hic vivitur, illuc non nisi in imagine pertransit homo. Quanto tamen mens in se ipsa imaginis Dei fidelius obtinuerit dignitatem et veritatem, tanto fidelioribus et veritati propinquioribus imaginibus nititur ad Deum; non phantastica, non superstitiosa præsumptione flugens in Deo, vel de Deo, in seipsa quod non est; sed quæ potest, qua ei datur, ea affectionis forma accedens ad eum qui est. Visionis enim vel cognitionis Dei perfectionem promittere vel sperare in hac vita varissimæ præsumptionis est. Hujusmodi hominem Deum orare sicut Deum, monet ratio, docet profectus, fornat affectus: qui, se conformans Deo, non Deum sibi, nihil petit ab eo, nisi ipsum et ad ipsum; nullo frui acquiescens nisi ipso, vel in ipso; nullo saltem uti, nisi ad ipsum. Illic, ut dictum est, quandiu purgatur, rationalis est: purgatus autem jam spiritualis est. Sed sicut expedit rationalem statum semper in spiritualem proficere, sic necesse est, spiritualem nonnunquam in rationalem redire. Semper quidem spiritualem spiritualiter agi, non hujus vitæ est; semper tamen debet esse homo Dei vel rationalis in appetitu, vel spiritualis in affectu. Illic aliquando in oratione non sine labore ac certamine obhuctando omnem incurstantis imaginationis caliginem superare sibi videtur et transcendere: nonnunquam vero sola operante gratia pia bonæ voluntatis conatum nec imaginatio impedit, nec caligo involvit; sed repente ubi non se parabat, invenit se

orantis affectus; et si occurrunt imaginationes, A
serviunt et adjuvant potius quam impediunt. Non enim inferioribus oculis semper inutilis est vel noxius omnis intercurrentium imaginationum usus. Quarum quasi corporali vehiculo, ipso usu videndi et cogitandi corpora et corporalia assuefactus spiritus orantis vel contemplantis, defertur ubi est veritas; et licet in imagine, tamen per ipsum cogitatae imaginis pertransit homo in idipsum afficientis veritatis.

Ideo Spiritus sanctus, Canticum amoris spiritualis traditur hominibus, totum spirituale vel divinum ejus interius negotium exterius vestivit carnalis amoris imaginibus; ut cum non nisi amor plene capiat quæ sunt divina, adducendus et migraturus amor carnis in amorem spiritus cito apprehenderet sibi similia; et cum impossibile esset verum amorem cupidum veritatis diu hæere vel quiescere in imaginibus, citius pertransiret via sibi nota in id quod imaginaretur; et, quamvis spiritualis homo, tamen carnalis amoris naturales suas pro participatione carnis delicias captivatas a sancto Spiritu in obsequium spiritualis amoris amplecteretur. Unde hic quædam quasi ex occulto aliquo inverecundius prosiliens, nec quæ, nec unde sit, nec quid loquatur edicens: « Osculetur, inquit, me osculo oris sui (Cant. 1). » O Amor, a quo omnis amor cognominatur, etiam carnalis ac degener, Amor sancte et sanctificans, caste et castificans, et vita vivificans, aperi nobis sanctum Canticum tuum, revela osculi tui mysterium, venasque susurri tui, quibus virtutem tuam et suavitatis tuæ delicias incantas cordibus filiorum tuorum. Doce nos occultos nutus tuos, quibus te participibus tuis insinuas, quos, ut tui mereantur esse capaces, primo emundas a sordibus earum rerum, cum quarum concupiscentia vel delectatione tu habitare non dignaris, nec debes; cum tu desursum sis, et sursum trahas, illa vero omnia deorsum. Doce nos ingredi in locum illum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis et confessionis soni epulantis: in eum mentis statum, de quo processit hic sonus epulantis, vel potius epulas vehementius esurientis; « osculetur me osculo oris sui. » Conjicere enim licet ex ordine gestorum sequentium et forma verborum, sicut Ægyptia illa venit aliquando ad Salomonem, sic animam peccatricem conversam venisse ad Christum; et in Sponsam, solemniter exceptam, liberaliter dotatam, et in cellaria introductam, ubi regni divitiarum continebantur, ibique uberibus Sponsi lactatam, et perfusam odore unguentorum, revelatum ei nomen Sponsi et mysterium nominis; deinde Sponsam quasi amoris igne in corde Sponsæ succensio repente exisse et abiisse; et cum eo omnem gratiam et gloriam cellariorum; et sicut dicitur de Judæis, subtrahendo ei præsentiam gratiæ suæ vultusque lætitiarum, abiisse et abscondisse se ab ea (Joan. viii). Non autem prætereundum regiarum divitiarum vel deliciarum regis nostri apothecas in cellariis conti-

neri; quarum usus solidus est et efficax, et vitæ fructio. Comeduntur et vivificant, bibuntur et lætificant, nutriunt et confirmant; intra utentis vel fruentis substantiam omnis earum usus et fructio est. Non sunt sicut aurum et argentum, et res hujusmodi; quarum hoc solum quod videntur, quod habentur, omnis usus est. Quædam vero earum reponuntur in cellariis; quarundam non nisi in cella vinaria locus est. Cellaria vero et cella vinaria plurimo a se disparantur intervallo, non loci, sed meriti, et gratiæ et dignitatis. Hæc enim sunt de quibus dicit propheta: « Divitiæ salutis sapientia et scientia (Isa. xxxiii). » In cellariis scientiæ abundantia designatur: quæ etiam ideo plurali nomine censetur; quia sicut dicit alius propheta. « Pertrans-eunt tempora et multiplex fit scientia (Dan. xii). » Sapientiæ enim, quæ per cellam vinariam designatur, non nisi unum necessarium est. Scientia autem hæc Christianæ pietatis est, non inflans, sed in charitate ædificans: in intellectu Scripturarum, et circa fidem moresque ac vitam, docta prudentia. Hæc est in anima humana portio rationalis, fidei ac spei propria officina, nec charitatis omnino ex-pers; quamvis cella vinaria propria ejus habitatio sit.

Sicut enim impossibile est amare Deum, si non creditur; sic omnino non potest non amari, si vere creditur, vel speratur, vel scitur. Cella vero vinaria sapientia est; ipsa est et pietas, qua cultus De. designatur; et animi erectio ab imis ad superiora, non alta sapiendo, sed pie amando; id est cum spiritus hominis in ea, quæ in spiritualibus excelsiora sunt, se erigit, ut æternam Dei incommutabilitatem, inquantum mutabili homini fas est, incommutabiliter sapiat, et incommutabiles ejus rationes ad judicanda mutabilia apprehendat: Quæ quamvis supra hominem sint, tamen ab humanæ rationis natura non omnino eas esse alienas ex hoc dignoscitur, quia non nisi de illis vera et justa nonnunquam discernunt et judicant, etiam qui prave vivendo contra eas ire moliuntur. Quidquid enim ratio humana recte agit vel sentit, non nisi de illis formam vel scientiam ducit, ex quibus constant omnia, et in quibus consistunt, et omnium quæ sunt, ad illas conversio est. Sicut etiam scientiæ est et fidei, agere vel sentire de Christo, secundum ea quæ sunt humanæ dispensationis; sic sapientiæ et amoris est sapere et contemplari gloriam in ipso divinæ majestatis, vel etiam in humanis rebus divinæ ejus operationis virtutem. Quantum vero ad mores, quod scientiæ vel rationi est in actu; nec sapientiæ est etiam in affectu. Congregat scientia, sed non sibi; mellificat ut apes, sed alii, quia rerum congregatarum quidam exterior ei usus permittitur; sapor vero earum interior alii et alibi reservatur. Scientiæ hujus studium socialis vitæ disciplinam desiderat; perfectio vero sapientiæ solitarii secretum, vel cor etiam in multitudine solitarii. In cellaria vero introducta Sponsa, multa da-

Sponsa, multa didicit de seipsa. Ubi quæcunque ei collata sunt primo accessu ad Sponsam, irritamen amoris et gratia fuit trahentis; lac uberum, fragrantia unguentorum, nominis Sponsi cognitio et effusio unguenti ejus. Deinde vero actus eam excipit purgatorius, exercendam, purgandam, non usquequaque desorendam. Egresso enim et abeunte Sponso vulnerata charitate desiderio absentis æstuans, sanctæ novitatis suavitate affecta, gustu bono innovata, et repente destituta ac derelicta sibi, jam cellaria ipsa quasi inania ac deserta fastidians, scientiam scilicet absente Sponso non nisi **dolorem apponantem**, sicut enim scriptum est: « Qui apponit scientiam **apponit dolorem** (Eccle. 1): » comitantibus adolescentulis, quas in gratia cellariorum aliquatenus consortes habuerat, in odorem fugientis **B** excurrit. Et ab æstu desiderii sui sancto Cantico principium imponens clamat et dicit:

CAPUT PRIMUM.

« Osculetur me osculo oris sui. » Vidi, inquit, super me faciem ejus illuminatam, concepi vultus ejus lætitiā, sensi diffusam gratiam in labiis ejus. Nemo interveniat, nihil intercurrat, ipse me osculetur osculo oris sui; quia jam ultra non sustineo, non suscipio spiritum osculi alieni. Cætera mihi omnia pravum quid olent, sponsi vero osculum divinum quid redolet. Osculum amica quædam et exterior conjunctio corporum est, interioris conjunctionis signum et incentivum. Quod oris ministerio exhibetur, ut non tantum corporum, sed ex mutuo contactu etiam spirituum conjunctio fiat. Sponsus vero Christus Sponsæ suæ Ecclesiæ, quasi osculum de cælo porrexit, cum Verbum caro factum in tantum ei appropinquavit, ut se ei conjungeret; intantum conjunxit ut uniret, ut Deus homo, homo Deus fieret. ipsum etiam osculum fidei animæ sponsæ suæ porrigit et imprimi, cum de memoria communiam bonorum privatum ei et proprium commendans gaudium, gratiam ei sui amoris infundit; spiritum ejus sibi attrahens, et suum infundens ei, ut invicem unus spiritus sint. Hoc osculo abeuntis Sponsi Sponsa ex parte in cellariis accepto, ad perfectionem ejus et plenam exarserat suavitatem: De qua Dominus ad Patrem orans pro discipulis: « Volo, » inquit, « Pater, ut sicut ego et tu unum sumus, ita et ipsi in nobis unum sint (Joan. xvii), » ut dilectio qua dilexisti me in eis sit, et ego in eis. Quid? nisi quæ de plenitudine ejus acceperat, et gratiam pro gratia (Joan. 1), hoc est gratiam amoris pro gratia fidei, ipsam jam plenitudinem desiderabat, plenitudinem Spiritus sancti, qui unitas est et dilectio Patris et Filii, plenumque in eo gaudium, quod nemo tollat ab ea? Dissolvi volebat, et esse cum Christo, post summi boni gustum permanere sibi in carne non arbitrans esse necessarium (Philipp. 1). Discant qui non didicerunt: convertantur ad videndum, fiant curiosi ad experiendum quomodo acclitentur hæc in conversatione vel conscientia eorum qui

versi ad Dominum in novitate vitæ ambulant. Quorum affectum vitamque totam sibi dividunt dolor ipse et hoc gaudium; dolor de Sponsi absentia, gaudium de præsentia; et perpetuum de visione hujus gaudium unica eorum expectatio est. Hoc enim apud eos non semel, vel uno modo; sed sæpe, multisque ac variis modis fit, omnisque hic sancti exercitii labor in corde amantis, vel vita proficientis, non unius diei est; sed multi temporis; multiplex, varius, secundum pietatem diversorum affectuum, et proventum profectuum. Quaudiu enim dicis ad Sponsam: « Vado et venio (Joan. xiv), » nec manes cum ea in æternum, o castarum Sponsæ animarum, taudiu exsulantibus in terra non tua filiis tuis, o Pater orphanorum, provido consilio sapientiæ tuæ sinis eos nonnunquam in desiderii sui dolore, quasi **foris conclusos** a te alligi, et tabescere amore amoris tui, mandans eos in camino paupertatis suæ, ipsa difficultate suscipiendi **fortius** eos trahens ad te. Nonnunquam vero ex dulcedine gratiæ tuæ sponte aperis pusillis tuis, nec repellis **pervenientes** usque ad te; et cubare eos sinis, et plorare in sinu tuo, ubi plorantes nolunt consolari, ut non plorent tibi, a quo hoc ipsum pro summo dono habent, ut plorent tibi, quia optimum ac dulce habent plorare coram te Domino Deo suo, qui fecisti eos; et ut plorent tibi in hoc ipsum efficis eos. Cumque tu dignaris tergere lacrymas fluentes, ipsæ magis fluunt, et quia manus ipsa tergentis causa eis efficitur suavis cujusdam doloris afficientis, blandientis, et in eo quod vehementius dolent, vehementius ex bonæ spei conscientia se consolantia. Etenim et fluminis ille impetus lætificans manifeste denuntiat adesse præsentiam tuam, et incolatus filiorum tuorum in terra aliena non potest oblivisci peregrinationem suam; et dum simul se inveniunt illud gaudium et ille dolor, suaves illas ac dulces lacrymas faciunt effluere: lacrymas, quia doloris; suaves, quia amoris et amoris tui, o Amor; cui dolere magnum gaudium est, cui flere magna consolatio est, in quo gaudere summa beatitudo est. Hanc suavitatem consolantis ac dolentis, trahentis et currentis, alloquentis et respondentis, blandientis et amantis, continet tota Cantici hujus tam verborum quam gestorum prosecutio. Fit autem jugiter in conscientia et corde Sponsæ, quæcunque illa est, effluentis coram Domino Deo suo animam suam, et cum gaudio audientis, quid loquatur in ea Dominus Deus. Collocutio autem Sponsi et Sponsæ testimonium est, ac devotio conscientiæ bene affectæ; cum testificatur Sponsæ Sponsus in conscientia sua meritum suum, et Sponsæ devotio non ingrata reddit Sponso debitum pietatis affectum.

Egressa ergo Sponsa a cellariis Regis, quo fuerat introducta ad contemplanda Sponsi amabilia, et a honorum eorum gustu et jucunda experientia, jam non nisi ipsum desiderans amabilem, quem sus commendant amabilia, accepto pignore Spiritus, deficientis in salutare Dei. Tædet, inquit, inanium, absente Sponso, cellariorum horum, quotidianarum

promissionum harum, sacramentorum involutorum horum, parabolarum ac proverbiorum horum, speculi et ænigmatis. Mysterium regni Dei desidero, palam mihi annuntiari de Patre depono; faciem ad faciem, oculum ad oculum, osculum ad osculum: « Osculetur me osculo oris sui. » Quare autem « osculetur, » tanquam de absente, et non potius « osculare? » Videtur in cellariis multum eam admissam facio ad faciem, et sicuti est eum videre ac cognoscere, sicut ipsa est cognita ab eo: quod est osculum perfectionis. Sponsus vero per prophetarum, sive apostolorum, cæterorumve doctorum ministeria, per scientiam Scripturarum, varia ei quasi oscula gratiæ suæ porrexisset, sicque quasi satisfactio ei (125) recessisse, et abiisse; illam vero jam quasi de absente conqueri, impatienterque post eum clamare ac dicere: « Osculetur me osculo oris sui. » Ac si dicat: Quomodo, mihi aliena oscula scientiæ, apponetis dolorem? Etsi non mereor osculum illud perfectionis, vel aliquid mihi, priusquam a me recedat, indulgeat osculum oris sui. Bonum quidem est osculum transmissum, sed gratiæ suæ non plenam retinere videtur virtutem, de vase in vas transfusum. Innotescit quod infert minister ejus; sed sapit quod inspirat spiritus oris vel osculi ejus: quod tunc sapit ad plenum, cum in ipso erit gaudium plenum; deinde intuitu quo potest prosequens abeuntem, et dulce habens alloqui, etiam jam non exaudientem, « quia, » inquit, « meliora sunt ubera tua vino. » Quasi enim interrogata, unde tam festiva præsumptio, tam fidens oculi exactio; ab uberibus, inquit, Domine, consolationis tuæ (Isa. LXVI), « quia meliora sunt ubera tua vino. » Dulciora ad sugendum, potentiora ad lætificandum, faciliora ad inebriandum; iis enutrita sum ad osculum desiderandum, inebriata ad præsumendum. Quandiu enim hic vivitur, quandiu hic laboratur, quæcunque charismatum dona, quæcunque consolationem genera filii gratiæ donantur, in gratiarum distributione, in profectuum proventu vel virtutum successu, in splendoribus divinæ illuminationis, in affectibus piæ compunctionis, in excessibus divinæ contemplationis, o æterna Sapientia, ubera tua sunt, nutrientia sanctam parvulorum tuorum infantiam, et testantia usque ad consummationem sæculi tuam eis non deesse præsentiam. Absit autem ut in tempore suo, in tempore beneplaciti tui, ora eorum indigna reputentur ad osculandum os tuum in plenitudinem perfectæ cognitionis tuæ, quibus in tempore patientiæ ac sustinentiæ suæ per media ubera hæc lactandum præbes pectus tuam in nutrimentum spiritualis scientiæ et profectum perfectionis tuæ! Nam et si virulentum aliquid aliquando aliunde suxerunt, necesse est sanari ea ac mundari ad contactum sacrorum uberum horum, et virtutem et odorem salubrium unguentorum tuorum.

Cam ergo a perenni illa ac beata conjunctione et

A æternitatis osculo pro infirmitatis humanæ conditione sponsa deficit, circa hæc se afficit, et ad os illud tuum non pertingens, os suum reflectit ad ubera tua, et in eis requiescit dicens, « quia meliora sunt ubera tua vino. » Simul etiam nota, in petitione osculi, supremum in oratione humanæ possibilitatis affectum in lumen illud vultus Dei suum direxisse aspectum, sed, reverberante charitatis illius claritate, mox ad ea quæ communiora sunt reflexum et in eis semetipsum exercentem, cum dicit, « quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum. » Mox, inquit, ut veni ad te, nudaasti mihi ubera dulcedinis tuæ, prima nutrimenta gratiæ tuæ, et ex dulcedine suavitatis tuæ et conscientiæ bonæ, meliora super omne vinum sapientiæ sæcularis, vel lætitiæ carnalis voluptatis, fragrantia unguentis optimis, donis septiformis Spiritus. Dona enim ipsa, cum te operante, ordine suo venirent in me, primo timor tuus apprehendit me, severius urgens ad te (Job xxviii). Secundo loco occurrit pietas, suaviter excipiens me in te. Quæ cum, sicut scriptum est, cultus tuus sit; pietas enim, ait Job, cultus Dei est, cum doceret me colere te, docuit me dicere in Spiritu sancto, « Dominus Jesus (I Cor. xii). » Et mox in odorem suavitatis et virtutem sanitatis, effusum est a te, et infusum est in me, oleum ipsius nominis tui emolliens omnia dura mea, leniens aspera, sanans infirma. Computruit jugum antiquæ captivitatis meæ, a facio olei nominis hujus; jugum. ratem tuum, Domine, factum est mihi suave, et onus leve. Audito enim nomine tuo, sive Domini, sive Jesu, sive Christi, continuo auditui meo datum est gaudium et lætitia (Psal. l). Quia mox ut nomen sonuerit in auditu, mysterium etiam nominis effulget in corde, amor in affectu, suggerens ad Dominum devotam servitutem, ad Salvatorem, quod sonat Jesus, pietatem et amorem, ad Christum regem, obedientiam ac timorem. Merito enim, Domine Jesu, in omni nomine tuo omne genu flectitur, celestium, terrestrium et infernorum (Philipp. ii); quia nullo nomine nominaris, nisi aliqua ad nos relatio: nec ulla est alicujus nominis tui relatio, quæ non sit aliqua alicujus boni tui ad nos delatio, quia Dominus dominaris benefaciendo, Jesus salvas, Christus, id est unctus rex vel sacerdos, regis vel propitiaris. Nam et illa relatio Filii ad Patrem, qua prædestinatus et factus es Filius Dei in virtute, noverunt qui in Spiritu sancto clamare didicerunt: « Abba, Pater; » quique per hoc ipsum filios Dei fratresque tuos se factos intelligent, cujus et quanta nobis facta sit olei effusio: qui in hoc ipsum nos redemisti, o Frater bone, qui nisi redimeres, non redimeret homo, non angelus, non creatura aliqua. Veniens quippe Filius unicus nolaisti esse unus; sed multos filios adduxisti in gloriam, quos non confunderis fratres vocare, dicens: « Nuntiabo nomen tuum fratribus meis (Hebr. ii). »

(125) Id est, quasi satisfactum esset ei.

Ideo, ait Sponsa, propter uberum tuorum suavitatem, propter nominis et olei tui sanitatem, mecum etiam adolescentulae dilexerunt te, » novellae in servitute tua plantationes, novellae animae, innovatae spiritu mentis suae, in novitate spiritus ambulantes, ascensiones in corde suo disponentes, et de virtute in virtutem euntes, proficientes a claritate in claritatem sicut a Domini spiritu; dicentes singulae, « Trahe me post te; » dicentes pariter, « in odorem unguentorum tuorum curremus. » Odor unguentorum ad proficientes adolescentulas est fragrans in Sponso virtutum opinio; tractus, charitatis provocatio. Unctio vero docens de omnibus Sponsam manet. Et inter illum odorem, et inter istam unctionem, magna distantia est. Exclusa tamen a cellariis, et deserta a Sponso, jam pene cum adolescentulis parvis conditionis est, cum non nisi odore Sponsi pascitur. Unde cum illis et ipsa dicere videtur, « in odorem unguentorum tuorum curremus. » Trahitur autem currens quae provocatur volens; et dum ei gratia odoris virtutem aspirat unctionis, nulla in spiritualium cursu profectuum mora vel difficultas est. Prosequiturque fugientem confessione et commemoratione beneficiorum suorum, uberum scilicet et unguentorum, odoris et olei effusi, quia optimum et rationabile est orandi genus, gratumque Deo, et efficax ad obtinenda futura beneficia, non ingrata recordatio praeteritorum. Deinde, « Trahe me post te, » ait Sponsa, « in odorem unguentorum tuorum curremus. » Vide jam lassam et deficientem et egentem trahi; nisi quod odor ejus, quem jam non videt, adhuc eam trahit et currere facit. Unde et dicit, « in odorem unguentorum tuorum curremus. » Ac si dicat: Etsi interius non mereor gaudium vultus tui, vel oculi oris tui, saltem odorem mihi ne subtrahas unguentorum tuorum. Spousi enim praesentia, bene affecta de ipso memoria est, et mens, in lumine vultus ejus illuminata, et unctio Spiritus sancti docens de omnibus; odor unguentorum cum eo abeuntium, sensus quidam est adhuc memoriae inherens abeuntis suavitatis, et in reliquiis cogitationis festiva memoria de recordatione habitae consolationis. In odorem ergo, ait, unguentorum tuorum curremus; quo perseverante et trahente nos, perseveramus currere, et ipso deficiente, nos etiam deficere necesse est.

Propter quod subjungit, beneficia accepta commemorans et dicit: « Introduxit me Rex in cellaria sua. » Primo delectat Regem appellare a quo regi desiderat, sicut dicit in Spiritu sancto, « Dominus Jesus (1 Cor. xii) » quem servire delectat, qui mentem et voluntatem suam sono vocis exaudivit. Deinde ex hoc ipso spem concipiens largiorem, et ex spe ipsa in amorem abeuntis recalescens majorem, et quasi post abeuntem rursus oculos convertens; « exsultabimus, » inquit, « et letabimur in te, memores, uberum tuorum, » quorum lacte nutrita sum, delinita unguentis, odore confortata. Vide co-

nantem, vide anxiantem; modo illi, modo de illo loquitur. Non sufficit amanti una via ad id quod amat: unde propensius adhuc in contemplationem jam absentis suspirans, « Recti, » inquit, « diligunt te. » Omnia animalia naturaliter in ventrem et in terram curvantur. Solus homo rectitudine corporis in caelum erigitur, monstrante in hoc natura aliquid eum commune habere cum caelestibus. « Recti » ergo, inquit, « diligunt te, » id est homines, quia qui diligendo te rectus non est, non homo, sed pecus est. Pensanda sunt tria haec et suis distinctionibus digerenda, prolata de cellariis Regis, aere digna celari, memoria acceptorum honorum, spes futurorum, et pro utroque in gratiarum actionem rectitudo dilectionis. « Exsultabimus, » inquit, et « letabimur in te: » hoc de futuro; de praeterito vero, « memores, » ait, « uberum tuorum. » Tertium est: « Recti diligunt te. » Memoria praeteritorum adhaeremus Domino Deo nostro; spes de futuro continet nos, ne ab eo recedere velimus; recta dilectio confirmat, ne possimus. Quod autem abeunte Sponso recordatur cellariorum, admonet alios Spousi subtracta sibi gratia spiritualis consolationis refugiendum esse ad consolationem Scripturarum. Sicut enim quae Sponsa est, cum mente excedit Deo, Agnumque sequens quocumque ierit, totam se exhibet in affectu. Sic, cum sobria sit sibi, totam se colligere debet in intellectu, et spiritualis scientiam fructu mentem pascere feriatam; et redeundum eam est ad memoriam cellariorum et uberum; hoc est sicut dictum est, refugiendum ad consolationem Scripturarum, ubi duo Testamenta duo ei sunt Spousi ubera, ex quibus lac sugitur omnium sacramentorum, pro salute nostra aeterna temporaliter gestorum, ut perveniatur ad cibum, quod est verbum Dei, Deus apud Deum. Humilis enim Christus lac nostrum est; qualis Deo Deus cibus noster est. Lac nutrit, cibus pascit. Suguntur autem ubera haec in cellariis; quia intelliguntur mysteria ista in Scripturis. Ubera suxit sponsa, cum primo intellexit; sit memor uberum, cum meditatatur de intellectis. Ubi sua corpori exsultatio, sua menti letitia comparatur; cum corpori incorruptio de incorruptione, menti vero visio Dei promittitur, et in dilectione Dei sua rectitudo ordinatur. Sed sicut sole abeunte noctem subsequi necesse est, sic abeunte ac moram faciente Sponso, incipit Sponsa pristinum amittere decorem, et in se ipsa denigrari, privarique gratia sua omnia opera ejus: ut jam nec pristinus color sit in corde, nec color in opere. Sicut enim lux ista exterior regina quaedam est colorum omnium, siue qua nihil decoris, nihil habent virtutis; sic gratia illuminans virtus est omnium virtutum, et lux bonorum operum; siue qua nec virtutes suos effectus, nec opera bona suos possunt habere proventus. Vel si utique videntur habere, non vigeant, non latificant, non habent oleum letitiae, non unctionem docentem, non gustum divinae suavitatis, non odorem aeternitatis, non effi-

carem spirituum sensuum experientiam. Unde erubescens sibi, metuens autem eis, quibus imitatio ni esse solebat et admirationi, « Nigra sum, » inquit, « sed formosa, filiæ Jerusalem; » sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis; » quæ plus videntur habere utilitatis quam decoris. Ac si dicat: Forma quidem mihi integra est, quamvis color immutatus, quia « spiritus quidem promptus est, caro autem infirma (Matth. xxvi); » stabilis fides, sed obscuratus intellectus; eadem voluntas, sed debilitatus affectus. Confiteatur se nigram ob caliginem turbatæ conscientiæ, licet formosam non diffiteatur per fidei rectitudinem; sciens, sicut in cellariis regis enutrita, non humilitatis esse, sed impietatis, fidem negare. Non solum enim fidem, sed etiam spem et bonam voluntatem sicut non habere mortiferum est, sic habitam negare criminis. Formosam quippe secundum rectam fidei formam, et puritatem intentionis et devotionem voluntatis, Sponsa semper se invenit, quando Sponsa esse non desinit nec unquam diffiteatur; licet nonnunquam ex conscientia peccatorum præteritorum vel impugnatione vitiorum, vel humanæ ignorantæ cæcitate, nigredinem suam humiliter confiteatur.

« Sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. » Per Cedar, quod *tenebræ* interpretatur, vult intelligi tenebras conscientiæ, vel rationis caligantis; per tabernacula vero vel pelles tabernaculorum quæ circumferantur, instabilitatem mentis: quæ quantum interno lumini contemplando efficiunt, manifestum est. Quæ tamen tunc Salomonis, id est veri pacifici sunt, cum fraternæ militiæ, vel ecclesiasticæ paci deserviant. Semper tamen cavere studet pia charitas, ne quemquam lædat incauta ejus humilitas; ne confessio reatus vel infirmitatis sæ fiat exemplum, vel occasio fraternæ ruinæ. Ideo subjungit et dicit: « Nolite considerare me, quoniam fusca sum, quia decoloravit me sol. » Non sic sum fusca ut sim cæca, tanquam non habeam oculos rationis; sed sol justitiæ subtraxit mihi lumen gratiæ suæ, sine quo omnis oculus frustra patet, nullus color viget, omnis color friget. Carbo, inquit, sui desolatorius; nunc autem desolatus. Candui quando in igne fui, calefaciens et illuminans; recedente igne denigrata sum. Tamen integram semper ad imitandum propono vobis formam meam, licet decoloratam, quia etsi amoris a me decor recessit, sed substantia remansit. Unde ne miremini, quia in absentia Sponsi etiam publica præda facta sum. Nam et « filii matris meæ pugnaverunt contra me. » Quomodo? « Posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi. » Usitatum in Scripturis est gaudium per vinum intelligi, quod cor hominis lætificat. Sicut enim vini mater vinea est, sic pax sæculi, sæcularis gaudii; pax vero spiritualis, spiritualis gaudii mater est. Sive ergo filii matris meæ, naturæ videlicet humanæ originales concupiscentiæ, pugnant contra me, egerunt in me, ut vellem homi-

PATROL. CLXXX.

nibus præesse; sive filii matris meæ Ecclesiæ tulerunt me mihi, et posuerunt præesse sibi, et pro nutriendis gaudiis carnis suæ custodem me posuerunt exterioris pacis suæ, cui, cum attentius invigilo, negligens facta sum interiorum gaudiorum meorum in neglectu interioris pacis meæ. Sic decoloravit me sol; dum sollicitudo mihi fraternæ charitatis occupationum suarum caligine obscuravit interioris speciem puritatis. Intellegendum est Sponsam, dum circumducitur et docetur, et variis tentationibus eruditur, necessitatem etiam incurrisse prælationis: in qua cum dividitur ad multa, non sufficit ad singula: et cum circa alienos profectus sollicitus invigilat, deficit in suis: et circa privata damna sua turbatur, in conscientia sua. Vide sibi derelictam, nutantem, fluctuantem. Vult orare, nec sufficit, meditari secum, et deficit; loquitur ad præsentem quasi ad absentem; ad absentem quasi ad præsentem. Et tamen sicut regionum cellariorum alumna, non negligit apostoli consilium dicentis; « Confitemini alterutrum peccata vestra (Jac. v): » in tribulationibus tentationum suarum non erubescens virtutem confessionis, dum sodalibus revelare non hæsit conscientiæ damna latentia, cum dicit. « Nigra sum, sed formosa, filiæ Jerusalem. » Unde et post confessionem ardentior rediit ad orationem dicens.

« Indica mihi, o quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie. » Et vide evidentissimam gratiam. Cum post confessionem venit ad orationem, repente Sponsus, quem quærit, meretur invenire; quem toto charitatis amplexu attrahens in cor suum, et quasi os ad osculum ei porrigens, « O, » inquit, « quem diligit anima mea. » Nam juxta sensum historicum, amanti et quærenti se obtulit Sponsus, sed adhuc quasi avertens et excutiens se ab ea, et probans eam in abscondito tempestatis, in osculo contradictionis. Quem illa ardenti amore aggrediens, « O » inquit, « quem diligit anima mea. » In quo primo manifestum est, Spiritum sanctum jam infirmitatem orantis adjuvare; quia Spiritus sanctus ipsa dilectio est, de qua dicit Sponsa, o quem diligit anima mea. « Quem, » inquit, « diligit anima mea. » Totus quippe pene homo anima est; minima ejus portio corpus est. Ideo cum diligit te, Domine Jesu, anima Sponsæ tuæ neglecto et quasi jam abjecto corpore, tota sequitur te desiderans propter te mortificari tota die; et amans perdere semetipsam in hoc mundo, ut in vita æterna possideat se in te. Et certe nequaquam dubitandum est ipsam pulchritudinis tuæ faciem aliquando ei illuxisse, quæ sic diligit te spiritu oris tui aliquatenus afflatam, quæ sic suspirat ad te; expertam suavitate amplexuum tuorum, quæ tam familiariter resolvitur in te. Diligit enim te, non nisi de te, qui es ipsa dilectio, qua diligit te; et in tantum diligit te in se, ut se ipsam in nullo diligat nisi in te. Si enim pulchrum diligitur, tu pulchritudo es omnis pulchri; si bonum, tu es bonum omnis boni, si utile, te utitur omnis homo etiam qui odit; fruitur vero omnis qui diligit. « In-

16

dica » ergo, ait, « mihi, o quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie. » Notandum, quo Sponsam provehat virtus et humilitas confessionis, quo cum superius osculum peteret, et osculo Sponsi se compararet, nec aspirare potuit sublimitas contemplationis; ad cubandum scilicet in sinu Jesu, sicut aliquando cubabat dilectus ille discipulus concipiens inde summum principium et in principio Verbum, et Verbum apud Deum. « Indica, » ait, « mihi. » Iustus, ait, in corde, dic mihi, ut sentiam in memetipsa per sensum certissimæ experientiæ; inspira mihi, ut sciam per experimentum fruentis conscientiæ: quo vivendi genere, quo statu animæ, quo mentis habitu, quo dono gratiæ, in affectu ejus quem dignum facis, tu qui misereris cujus misereris (neque enim hoc volentis est, vel currentis, sed tui miserentis); pascis amantis intellectum de cognitione veritatis tuæ, de multitudine dulcedinis tuæ, ejusque tibi sacras memoriam, in qua cubes jugiter ac delectabiliter; ipse ei existens amoris ardentis et cauma meridianum et refrigerium. Splendor luminis meridiani et umbraculum. Vel notum sibi postulat fieri finem suum in tribulatione exercitii sui, ut sciat quid desit sibi. Et in consolationem mutabilitatis suæ revelari sibi orat diem æternitatis; non qui incipit a mane et desinit in vesperam, sed semper manet in meridiano calor et luminis, sapientiæ et intellectus, amoris et beate fruitionis; ubi Sabbatismus datur populo Dei, ut cubet et requiescat ab operibus suis, sicut a suis Deus; ubi in æterna beatitudine pascit de seipso tam angelorum quam sanctorum hominum societatem, semper plenam ob perfectionem beatitudinis; semperque in eum respicere desiderantem, ob pietatem et dulcedinem amoris. Vel, o quem diligit anima mea, dic diligenti animæ meæ, per inspirantem gratiam et inspiratam experientiam, quis ille sit status mentis, quæ suavitas sentientis, quod gaudium fruentis, cum diligenti te fidei, quantum potest diligere fides, insinuat ipsa, quanta in hac vita mortali insinuari potest, species; et sit in diligente, quod de ipso aliquando dixisti. « Qui diligit me, diligetur a Patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum (Joan. xiv). » Cum enim aliquando sic diligendo collegerit sibi meritum dignioris aliquantum gratiæ, incipit diligens etiam diligere. Hinc dilectionis diligentis se Sponsi amicas suavitates per illuminati sensum amoris largius ac dulcius Sponsa incipit experiri, et sit in ea quod Apostolus dicit. « Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v). » Jam enim incipit cognoscere, sicut prior cognita est; et in quantum cognoscitur diligere, sicut prior dilecta est. Prior enim Sponsi ad Sponsam cognitio divinæ fuit sapientiæ donatio; prior dilectio sancti Spiritus gratuita infusio; cognitio vero Sponsæ ad Sponsum et amoridem est; quoniam in hac re amor ipse intellectus est. Hoc cum abundantiore gratia in corde Sponsæ agitur ad horam, ad tempus, ipse

est, quem in hac vita tantopere anxia requirit Sponsa, Sponsi meridianus accubitus meridiani luminis in cognitione, meridiani fervoris in amore, in quo cum amor unde venit, eo regreditur, Sponsus et pascit et pascitur. Utrumque enim sonat hoc verbum pascit. Vel si, inquit, indignam me reputas osculo seu Verbo tuo, seu Spiritu oris tui, ostende mihi saltem aliquem hominem tuum, in quo inveniam, non matutinum ac novitium, non vespertinum ac remissum, sed meridianum ac stabilem, et luminosum fervorem amoris tui, in cujus corde cubes et requiescas, de quo pascas me, cum docebit me quod a te didicerit. Vel desiderat afflicti Sponso Sponsa et deficit, vult exhilarare cor in lumen vultus ejus, et in semetipsa tenebrescit. Et cum non prævalet interius seipsam componere ad desideratam affectionem, non habens pacem in semetipsa, gestit exire a semetipsa in aliquam affectionis ipsius exteriorem actionem, in qua bona conscientia amantis Sponsum inveniat vel pascentem eam, vel cum ea accubantem. Horum ergo aliquid, sive hæc omnia scire desiderabat, qui dicebat: « Indica mihi, o quem diligit anima mea, ubi cubas, ubi pascis in meridie. »

« Ne vagari incipiam post gregem sodalium tuorum. » Nondum vagatur, sed vagari timet. Nullum adhuc amat, præter Sponsum; si enim alium amaret, Sponsa non esset. Quantum enim ad animum, amore movemur quocumque movemur: ideo qui unum amat, non movetur, non vagatur. Sed et qui una et recta via graditur quo pervenire desiderat, non vagatur, non errat, sed aliquando pervenit ad finem, exeunti vero de via campus erroris patet, qui non habet finem. Error autem est falsa pro veris approbare. Agitur quidem adhuc in cogitationibus suis, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis, quæ circumferri solent; et impugnatur a concupiscentiis suis, sicut dicit, « Filii matris meæ pugnaverunt contra me. » Sed stans adhuc in loco suo judicium amoris non movetur, sed illuminari deponit, et confortari desiderat. Amo, inquit, vel potius desidero, quia turbato oculo mentis ex instantia concupiscentiæ de variarum phantasmate cogitationum, non video quem amo; ratione sopita non intelligo quod desidero. Et ideo etiam nuto, et instabilis fio in amore meo, non eum deserendo, sed ipso ad finem suum per diversa abeundo; sicque etiam in hoc instabilis efficior, non nolendo et volendo: sed ad id quod stabiliter et singulariter volo, viam compendiosiorum et aptiorem mihi quærendo. Ejusdem enim semper sum voluntatis; sed donec bona voluntas, bona mens fiat, semper desidero, non autem semper amare mihi videor, in quantum, sicut dictum est, in affectu non semper mihi præsto est quod desidero. Nam alius est amor desiderantis, alius fruentis. Amor quippe desiderii etiam in tenebris ardet, sed non lucet; amor vero fruentis totus in luce est, quia fruitio ipsa lux amantis est. Quid multa? Sponsa, quæ ad videndum Deum anhelat, mundum cor,

mundam conscientiam desiderat; mundum sensum, mundum intellectum, munda omnia. Virtutem quippe amoris perturbare non potest ignis aut gladius, aut ullum periculum; sed deliciarum ejus fruitio pacem cordis desiderat et serenam mentis, « Ne, » inquit, « vagari incipiam post greges sodalium tuorum. » Sciant qui non errant quantos sibi greges in mundo error fecerit, mortem sibi pro vita eligentium, miseriam pro beatitudine amplectentium, Deum negligentium, seipsos amantium, tritas hujus sæculi vias gradientium, et gregatim euntium in infernum, et sua post se vestigia relinquentium multorum hominum, multorum populorum. Trahit enim eos post se princeps spiritualis nequitiae, qui operatur in filiis diffidentiae; qui solentem se factens Sponso dixit: « Ero similis Altissimo (*Isa. xiv*). » Ipse est princeps mundi hujus, et qui mundum vel sæculum quasi ex æquo cum Sponso partiri videtur; sed multis plures ac densiores sibi errantium greges facere invenitur. Sed et in corde etiam ejus, quæ Sponsa jam esse meruit, nonnumquam intuitum mentis ab unius veritatis Inquisitione deficiente, statim excipit cogitationum multiplex diversitas: in quam divisus animus, evagari incipiens per tot errorum vias, a seipso abducitur, per quot cogitationum phantasmata ab intentione boni rectitudine dissipatur. Ipsæ nempe cogitationes variae magnos et varios de se greges facientes, quasi Sponsi se sodales faciunt, cum Sponsæ mentem cum eo sibi dividendes, suis vicibus, suis temporibus, sibi eam deservire compellunt.

Sequitur: « Si ignoras te, o pulchra inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum. » Ac si dicat: Quæ indicari tibi petis a me, non ignoras, sed te ignoras: idcirco enim videris tibi ignorare me: quia ignoras te. Ideo ignoras te, quia egressa es a te. Sed primo notanda sunt utrinque amatoria blandimenta. « O, » ait Sponsa, « quem diligit anima mea. » Sponsus vero: « O pulchra inter mulieres, o amica mea. » Cuicumque intentionis fervore, in veritate conscientiae suæ sonare videntur reciproca hæc nomina amoris et laudis, non sunt signa deserti, vel deserentis. Beata conscientia, quæ quidquid incurrit, quidquid ingruerit, semper eodem spiritu dicit, « Dominus Jesus; » eadem pietate profitetur, « o quem diligit anima mea; » et cujus fides, quidquid accidat, sub testimonio veritatis nullum patitur damnum pulchritudinis suæ vel laudis. « Pulchra, » inquit, « inter mulieres, » fortis inter molles: a nullitatis quippe mulier dicitur; virgo inter prægnantes, quibus a Domino vix denuntiatur, cum dicit: « Væ prægnantibus et nutriendibus in die illa (*Marc. xiii; Luc. xxi*). »

« Pulchra, » ait, quia formosa; formosa vero, in quantum gratia te in hoc formante, diligit me anima tua: quanvis subnigra, in quantum destituta ab illuminante gratia. « Si, » inquit, « ignoras te, o pulchra inter mulieres, egredere. » Potest etiam videri pulchritudinis ista commemoratio neglectæ pulchritudinis exprobratio, sicut cum dicit, « egre-

dere, » non est consitium amici, sed quasi perisio irati. « Si, » inquit, « ignoras te, egredere, » hoc est ideo a temetipsa egredere, quia ignoras te. Sed cognosce te, quia imago mea es, et sic poteris nosse me, cujus imago es, et penes te invenies me. In mente tua, si fueris mecum, ibi cubabo tecum, et inde pascam te. Quære ergo Deum in simplicitate, senti de eo in bonitate, satage eum jugiter habere in memoria, et amando intelligere, et intelligendo amare; et in sensu bonitatis ejus percipies sensum æternitatis ejus, vitæ modum, statum mentis bonæ. « Si ignoras te, egredere. » Quo egrediar, Domine? Egressam vel ejectam a facie tua sicut Cain quicumque prior invenerit me, occidet me (*Gen. iv*). « Egredere et abi. » Ac si dicat: Abi a me, a similitudine mea, in locum dissimilitudinis; a te vero in devia concupiscentiæ vel curiositatis. Abi ergo, ait, « et pasce hædos tuos, » qui ad sinistram deputantur, lascivos scilicet motus tuos, in eis quæ sunt extra te. « Abi, post vestigia gregum » perventis multitudinis, in pascuis semetipsos pascentium; semetipsos amantium, circa tabernacula eorum, quorum tabernacula in progenie et progenie: qui « vocaverunt nomina sua, » sicut dicit Psalmista, « in terris suis (*Psal. xlviii*), » nec habent ea scripta in cælis. Sed non sic, o Sponsa Christi: quin potius cognosce temetipsam: præsto tibi esto ad discernendam temetipsam. Si vis, ut concupiscat rex Dominus Deus tuus decorem tuum, accedens ad eum obliviscere populum tuum, et domum patris tui; corpora quibus per sensus corporis assuefacta es, et delectationes eorum quibus per amorem adhæsisisti; imagines eorum, quas fruendi cupiditate memoriæ altius impressisti. Per hæc enim a temetipsa egrediens abiisti a te, per affectum in vestigia intentionum tuarum, sic ea impressa habens memoriæ, ut etiam cum absunt corpora, non absint eorum imagines, cum cessant actus, non cessant eorum affectus; cum voces silent, perstrepat earum significationes. Munda te, exerce temetipsam ad pietatem, et intra te invenies regnum Dei. O imago Dei, recognosce dignitatem tuam; refulgeat in te auctoris effigies. Tu tibi vilis es, sed pretiosa res es. Quantum ab eo defecisti cujus imago es, tantum alienis imaginibus infecta es. Sed cum in id quod creata es, respirare cœperis, si fortiter apprehenderis disciplinam, superductos adulterarum imaginum fucos, nec satis inhærentes, cito excuties, cito effugies. Adeato ergo tota tibi, et tota te utere ad cognoscendum te, et cujus imago sis, ad discernendum et intelligendum quid sis, quid possis in eo cujus imago es. Sta in gradu tuo, ne succumbas, ne degeneres. Virtus autem est stationis tuæ cognitio gratiæ; si ingrata non es, quod præscita es, quod prædestinata, quod præelecta, quod cognita. Præscientia enim Dei de te, ejus circa te bonitas est; prædestinatio jam operans bonitas, electio opus ipsum, cognitio signaculum gratiæ, de quo Apostolus dicit. « Fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Novit Dominus

qui sunt ejus (*II Tim.* 11). » Si cognoscis, scito quia præcognita es; si eligis, scito quia electa es, si credis, in hoc es creata; si amas, in hoc es formata. Cumque in hoc te Sponsus efficit, cubat in te; cum in hoc te afficit, accumbis cum eo, et ipse pascit te. Ibi te docet experientia luminis et fervoris meridiani, cum in lumine Dei videtur lumen; cum de magnitudine ac puritate amoris testimonium perhibet conscientia hominis Spiritus sanctus, quod sit filius Dei. « Nemo enim novit Patrem, nisi Filius, et cui ipse voluerit revelare (*Matth.* xi). » Solum etenim lumen vultus Dei docet hoc; sensus vitæ, de spiritu vitæ indicat hoc; gratia pro gratia; magna fruitio summi boni pro præmio magni desiderii. Nec unquam anima se cognoscit, quid sit, quid possit, nisi cum in his se invenit; nec libet eam aliquo egredi a se, quandiu in his datur frui se. Beatus vir et jucundus homo, qui gloriam hanc et divitias hujus gratiæ habet in domo cordis sui, in thesauro conscientia suæ. Confirmatum est cor ejus, non commovebitur, hoc est non egredietur ad aliena, concupiscendo, seu curiosa agendo, domi dives, et pacem habens, et pietatem cum sufficientia in conscientia bona. Divitiæ istæ pauperum spiritu sunt, in simplicitate cordis Deum quærentium, constanter agentium quod præcipitur, forti fide expectantium quod promittitur, certitudine spei jam prælibantium quod expectatur, et ideo sentientium de eo in bonitate, non alta sapientium, sed humilibus consentientium, jugum Domini non recusantium, nec contra stimulum disciplinae ejus calcitrantium. Procul hinc spiritus hujus mundi, et nugigerula ejus sapientia, sensus magnus Assyriorum, phalerata eloquentia.

Ipsi sunt equitatus tuus, o qui regis Israel, non equis superbiam et curribus vanitatis, sed in nomine Domini velocitate currentis Spiritus et fortitudine amoris tui. Scientes enim ereptos se per te ab exterminatore, quod sonat nomen Pharaonis, a regione tenebrarum, quod est Ægyptus, in effusione sanguinis et sacramento agni paschalis, Hebræi, id est « transeuntes, » phase, quod est « transitus Domini, » peragunt festinantes, transeuntes a vitiis ad virtutes, a temporalibus ad æterna, a terra ad cælum, a semetipsis ad Deum, in aquis rubentibus de sanguine Agni submersis, persequentibus peccatis ac vitiis; in adversis quasi in timore nocturno lumen habentes, ignem et fortitudinem Spiritus sancti quasi columnam ignis; in prosperis vero tanquam in luce diei, obumbrantem eos quasi nubem virtutem Altissimi, ideo sequitur ac dicit: « Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te, o amica mea. » Nec prætereundum quod primo pulchram vocat inter mulieres, postmodum vero amicam suam, in hoc videlicet omnia concludens, ut intelligatur secundum pulchritudinis quantitatem futurum esse amicitia modum. In eo etiam quod dicit, « equitatus meo assimilavi te, o amica mea, » addit adhuc pia Sponsi sapientia egredientem a se Sponsam ad se

A revocare; et in quo plurimum sapere sibi videtur, amplioris eam relarguit insipientia, periculum et vitæ denuntians et amoris detrimentum; ejus divitias solummodo requirit, et refugit exercitium. Solet quippe hæc mentis incuria teneros et incautos incipientium animos involvere, et a fine perfectionis præpedire; quia cum vel leviter degustare coeperint novas contemplationis suavitates, et dulciores experientias, continuo decertandi cum vitiis carnis et animæ omnes se existimant evasisse necessitates. Cumque virtutum naturaliter per seipsas delectantium sola somniant oblectamenta, firmam et certam negligunt earum possessionem, dum refugium necessaria earum exercitia, et fiducia degustatæ dulcedinis, quæ misere potius Dei est quam volentis et currentis, negligunt pericula gravia, militantia in seipsos de seipsis. Ideo post manifestatam puritatis viam, post apertam januam contemplativæ libertatis, subjungit et dicit: « Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te, o amica mea. » Etsi sis amica, et quantumvis amica, tamen scias adhuc et equitandum tibi et currendum esse, laborandumque ac pugnandum; ideo tamen non minus amica. Cavendum quidem tibi est vitium curiositatis, et semper comitantis eam concupiscentiæ secularis vel carnalis; non tamen sen pro temetipsa, seu pro fratribus est recusandus actus necessitatis, vel necessitas charitatis. Sequitur.

« Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. » Genæ Sponsæ, et ad Sponsum semper nuda facies, sancta conscientia est; verecundia in facte, affectuosa poenitentia est et pia reverentia ad arguentem. Fidelis quippe anima, quandiu vel in tentationibus laborat, quid in seipsa agatur, ignorat; sæpe, et cum nescit, proficit; et approbatur, cum se reprobari aestimat. Afflicta etenim humiliatur, humiliata purgatur; et dum intra semetipsam deponit eam assumpta humilitas, in multiplicitate dolorum, non ab ipsa, sed tamen in ipsa formatur sancta illa simplicitas, de qua scriptum est: « In simplicitate cordis quærite illum (*Sap.* 1). » Et cum semetipsam dignam habet, quæ argui meruerit et affligi, ad arguentem se induit pia conscientia sanctam quamdam et beneplacentem faciem verecundiæ, per quam veteris fiducia procacitate emendata audire meretur: « Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. » Et vide quomodo in ipsa, quasi critica accessione tentationis, repente adest remedium divinæ consolationis; et secundum multitudinem dolorum in corde ejus, adsunt consolationes Domini lætificantes animam ipsius. Sicut enim in tempore aversionis mens affecta carni, caro peccato, faciem in ea formaverunt vulturis, sic in hora visitantis gratiæ mens affecta Deo, caro menti, faciem in ea formaverunt turturis præferentem humilitatem, castitatem, et sanctæ gratiam simplicitatis. Nam quemadmodum conscientia ipsa sibi verissima interpres est afflicti gratiæ, sic facies exterior testis esse solet ad homines bene affectæ conscientia, quin etiam pudor in facie appa-

rens, indicium esse solet boni alicujus latentis in corde. Nam cum quod videre cogitur anima, vel indignum reputat ut videat, vel indignam se quæ videat, sicut alium physici, refugit intro, obducto sibi naturali velamine sanguinis, qui in ipsa hora verendæ in facie rubere videtur, contestans interiorum pudicitiam suam, vel odium habere oblato decoris, vel humilitatem seu reverentiam oblato honoris. Et apte satis Sponsa turturi comparatur, quæ a dolore amissi comparis alium non requirens, solo se gemitu consolatur. Jamque probata et digna reperia, illumiante gratia, laudibus Sponsi propensius attollitur, hoc est Sponsi laude dignis muneribus accumulatur. Unde subjungit et dicit : « Collum tuum sicut monilia. » Collum Sponsæ sancta intentio est, qua capiti suo, quod est Christus, totum operis corpus conjungitur; de quo idem caput nostrum dicit : « Si oculus tuus, id est operis intentio, simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit (Math. vi). » Sicut vero monilia ornamenta collis sunt, sic bonæ intentionis sanctarum insignia virtutum. Collum vero Sponsæ sicut monilia est, quoniam cum monilium sit collum ornare, e contrario collum Sponsæ omnes ornat virtutes suas; quæ nisi ex recta intentione dependeant, nec decus suum, nec decorem, sed neque ipsum comprobant habere nomen virtutum. Vel colli Sponsæ ornamentum, amor Sponsi est, absque quo omnis intentio fœda ac perversa est. Cum vero intentio transit in affectum, efficitur collum Sponsæ sicut monile suum.

Deinde quasi sua ei imponens ornamenta : « Murenulas, inquit, aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. » In auro sapientia intelligitur, quia, sicut Apostolus dicit, « Christus factus est nobis sapientia (I Cor. i), » vel eo tempore, quo in similitudinem hominum factus, habitu inventus est ut homo, et infirmum ejus fortius, et stultum ejus sapientius apparuit omnibus hominibus; vel ex quo ei hæere incepimus, ut in illo sapiamus. Ipse ergo collo Sponsæ aurea ornamenta imponit, dum sanctæ intentioni suæ gratiam sapientiæ adjicit, ut tendat non solum ardentem, sed et sapientem. Quæ vermiculatae sunt argento, cum ad prædicandam gloriam Sponsi, accepta gratia luculente et sonoræ prædicationis, disponit sermones suos in judicio. Murenulæ autem, sicut per argentum, ut dictum est, nitorem eloquentiæ, sic in opere bono perseverantiæ longanimitatem designant; perfectionem vero in rotunditate. Sed quare vermiculatae? Ut per figuram vermium admonita eloquentia, caveat vitium jactantiæ. Sicut enim vel lignorum vel fructuum quælibet materia proprium unaquæque habet vermem, quasi naturalem inimicum sospitatis suæ, sic omnis virtus, seu bona mentis compositio, proprium habet aliquem in vitiis inimicum. Unde scriptum est : « Vermis divitiarum superbia. » Sicut autem proprius divitiarum vermis superbia est, sic eloquentiæ jactantia, a quo nisi caveatur, quidquid virtutis vel utilitatis habere videtur, corrumpi necesse est. Sive autem longitudo,

sive rotunditas, omnia in auri substantia fundantur, quia nulla boni perseverantia, nulla perfectio, nulla pulchritudo vel utilitas, nisi in sapientia, id est in amore Dei et spirituali sensu solidatur. Sed « faciemus, » inquit. Quis, vel qui? Uti que qui dixit de dilectore suo. « Ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv). » Dominus scilicet Jesus Christus, et Deus Pater, et Spiritus sanctus. Vel ego, inquit, faciam angelico mihi in hoc ministerio deserviente. Congaudet etenim angelica pietas bonis hominum, et in salutis eorum ministeriis deservire amat, quorum sanctis in religione studiis semper præsto sunt, licet non semper appareant. Unde etiam cum repente ab aliquibus aliquando videntur, apparere dicuntur, quod proprie dicitur de re præsentem, sed latente, et repente semetipsam visibilem exhibente. Habet enim facultatem quamdam naturalem, sicut sibi invicem, sic etiam spiritibus hominum quælibet suggerendi vel insinuandi, angelorum spiritualis potentia, de quo per Prophetam dicitur : « Egressus est angelus, qui loquebatur in me (Zach. ii), » et « dixit unus angelus ad alterum angelum. Curre et annuntia puero huic (ibid.). » Quorum occultos nutus, quibus suggerenda insinuant, sive boni angeli in bonum, Deo volente; sive mali angeli in malum, Deo permittente: Apostolus linguas angelorum appellare videtur, ubi dicit : « Si loquar linguis angelorum, charitatem autem non habeam, nihil sum (I Cor. xiii). » Sanctis ergo proficientium studiis et cohortando et cooperando semper adsunt angeli Dei, tanto devotius congaudentes spiritualibus Sponsæ ornamentis, quanto verius in eis recognoscunt opera digitorum Dei, et artificium Spiritus sancti. Non solum autem, sed et doctores sancti in Ecclesia Dei in sponsalibus ornamentis Sponso intelligendi sunt cooperati. Sequitur :

« Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. » Aiunt qui sagittandi habent peritiam sensum quemdam inesse manui sagittantis, per quem sæpe non latet etiam non videntem, cum non in vanum abiit sagitta de manu mittentis. Eodem modo quemdam pietatis sensum nonnunquam constat inesse fidei fideliter oranti, per quem non eum latet, cum sua ad Deum pervenit oratio, et ex responso illuminantis gratiæ, et sensu bonæ conscientiæ, nulla remanet dubitatio exauditionis. Hunc ergo Sponsa, disciplinæ corripientis magisterio erudita ac sapientiæ dote glorificata, induens affectum, Incipit jam perfectius semetipsam cognoscere, et intelligere ac discernere quid intra semetipsam agatur. Jamque indicante Sponso, hoc est illuminante gratia, incipiens penes se invenire, quod quasi alibi quærebat cum dicebat : « Indica mihi, o quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie, » scilicet regnum Dei intra se, locum Domino, tabernaculum Deo Jacob, incipit contemplari, non eo contemplationis modo, quem primo vel novitii fervoris præsumptione invaserat, vel acceptum ab gratuita gratia ardentem potius quam sapienter expen-

derat, sed ea contemplandi pietate quæ animæ, tentationibus probatæ, et corripiente disciplina eruditæ et purioris conscientiæ merito illuminatæ, ultro se incipit aperire. Unde subjungit et dicit :

« Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. » Duobus modis accumbitur, vel ad consortium carnalis voluptatis; vel ad perceptionem cibi. Utrumque, sed spiritualiter requirebat, quæ supra interrogando dixerat : Indica mihi ubi pascis, ubi cubas in meridie. Locus vero cubitus vel accubitus Sponsi ac Sponsæ memoria est, intellectus et amor. In his autem accumbunt Sponsus et Sponsa : ille gratiam infundendo, illa pie memorando, humiliter intelligendo, ardentem amando. Hunc locum Deo anxia pietate quærebat, qui dicebat : « Si dederò somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, donec inventam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob (*Psal. cxxxj*). » Cujus cor, in quantum in hoc sancto desiderio æstuat, in tantum jam profecto locus Dei erat; sed stare ad fruendum, seu stabiliter frui desiderabat. Memoriam jam implebat, et plenissime possidebat crucians voluntas, vel desiderium, hoc est vehemens voluntas. Sed quia intellectui deerat lumen suum, amor in fruendo nequaquam poterat invenire gaudium suum, de quo postmodum dicit : « Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus (*ibid.*). » Qui enim Deum quem orat præsentem non sentit, sicut sentiendus est, anxie orat; qui vero præsentem tenet, præsentem fruitur, gratanter adorat. Ideo Sponsa cum Sponsi reminisceretur, vel cum cogitaret ad intelligendum, absentem arbitratur, quandiu non intelligebat ad amandum. Sed bona voluntas jam initium amoris est. Vehemens autem voluntas, vel quasi ad absentem, desiderium est; vel affecta circa præsentem amor est, cum amanti id quod amat in intellectu præsto est. Amor quippe Dei ipse intellectus ejus est : qui non nisi amatus intelligitur, nec nisi intellectus amatur, et utique tantum intelligitur quantum amatur, tantumque amatur quantum intelligitur. Accumbit ergo Sponsus Sponsæ, cum primo in ea gratuita gratia liberi arbitrii sibi sanctificat assensum, non autem ei accumbere sibi videtur Sponsa, quandiu intellectus ejus in amore amorque fruendi in affectu non invenit gaudium suum, quandiu psallit spiritu, sed non psallit mente (*I Cor. iv*) : et spiritus ejus psallit vel orat, mens vero psallentis vel orantis sine fructu est. Et jam potenter in ea operatur occulta gratia, sed illa, donec facienti perfecte afficiatur, cubanti nequaquam sibi accubare videtur. Ideo dicit : « Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. » In accubitu, inquit, « suo, » non nostro, hoc est in quo Sponsa a Sponso efficitur, sed nondum sicut vult, ei afficitur, sicut postmodum de lecto dicit, lectus noster floridus. « Nardus mea dedit odorem suum. » Nardus humilis herba est, comas vel spicas habens uberes : per quam significatur humilitas secunda virtutibus. Calida est,

æstum sancti desiderii designans. Aptæ est unguentis, quia sine humilitatis virtute nulla est apud Deum cujuslibet affectio devotionis. Odorem habet præcipuum : per quem signatur in humilitate confessio peccatorum. Hinc est enim de quo supra dicebat : « Nigra sum, sed formosa. » Inde est abastrium unguenti nardi pistici vel spicati pretiosi, quod misit in corpus Jesu humilis devotio mulieris, præveniens illud ungere in sepukuram (*Matth. xxvi; Marc. xiv*). Unde et de odore humilis nardi, hoc est piæ confessionis, illic subditur, « et domus repleta est ex odore unguenti (*Joan. xi*). » Quærebam ego, ait Sponsa, extra me, quasi absentem, quem intra me jam habebam accubantem ac pascentem : cujus accubitus in corde meo manifestabat pietas bonæ voluntatis, pastum vero interius operantis gratiæ eructatio placitæ Deo confessionis. Sed ubi pasceret, ubi cubaret, nesciebam quia licet hæc omnia in me agerentur bono assensu voluntatis ac judicio rationis, sensum tamen spiritualis affectus, quo præsentis ejus suavitas sentitur, non habebam.

Deinde spiritualis accubitus gratiam subtilius describens, primoque adjiciens in gratiarum actione delicias suas accumulare memoriæ, « Fasciculus, inquit, myrrhæ dilectus meus mihi; in medio uberrum meorum commorabitur; » oculumque spiritualis intellectus luminis gratiæ aperiens, « Botrus suis, Cypri, dilectus meus mihi; » et sensui amoris suam contrahens suavitatem, « in vineis, inquit, Engaddi. » Beneficiis etenim Dei non ingrata cito spiritualis intellectus gaudium meretur : qui etiam continuo in suaves quasdam amoris experientias delectabiliter potius quam scienter resolvitur. Intellectus etenim spiritualis, cum illuminari cœperit abundantiore gratia Spiritus sancti, tanto differentius operatur in anima humana ab intellectu humano, quanto sublimius a natura ipsius animæ differt natura luminis incircumscripti. Quod enim naturali intellectu intelligit anima, capit, illo autem intellectu non tam capit quam capitur. Quod enim naturaliter intelligendo capit, rationabiliter discernit; quod vero non sufficit percernere, non prævalet discernere. Sanctus etenim Spiritus sicut ubi vult spirat, sic quando vult, et quomodo vult, et in quantum vult, homo vero vocem ejus audit, hoc est gratiam sentit operantis, sed nescit unde veniat aut quo vadat (*Joan. iii*), cujus potestati vel arbitrio non subjacet, seu principiam, seu finis, seu modus ipsius operationis. Nescit unde veniat, aut quo vadat : cui sensibile quiddam sit divini cujusdam gaudii, et illuminantis ac beatificantis gratiæ, quod solus amor illuminatus sentire permittitur; suavitas quædam, quam meretur amor, et ipse eam operatur, quam nescit mensuratus intellectus, sed sentit affectus; substantia solidissima rerum sperandarum, argumentum non apparentium; fidei Christianæ testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Sapit enim gustanti gustata Dei suavitas, in tantum, ut quæcumque sunt anima

que carnis, quæ sæculi, vel creaturæ omnis, cuncta ei desipiant, ut liceat immori, dum liceat immorari. Cumque sentit quod nescit, orat quod ignorat, quia Spiritus est qui pro eo postulat secundum Deum, non secundum hominem; qui sentire eum ac postulare et desiderare facit, idipsum quod sentiendo nescit, ac nesciendo sentit. Solus enim qui scrutatur cor, scit quid desiderat Spiritus, hoc est quod desiderare facit desiderantem. Agitur autem hoc cum ea, vel in ea anima quæ Sponsa esse meruit, cum ex eis, de quibus Dominus dixit, « et quidem ea quæ de me sunt, finem habent (Luc. xxii), » scilicet de dispensatione Dominicæ humanitatis, et ex multiplicibus beneficiis, quæ exinde nobis profluxerunt, symbolum fidei quasi quemdam colligens fasciculum myrrhæ, locum ei præbet in medio uberum suorum, in corde, in sede certa memoriæ et tenerritudine bene affectæ conscientiæ, quo nec facile accessum habeat inimica tentatio, nec læsionem vel minimam fidei pati possit ipsa amoris tenerritudo. Myrrha quippe mortuorum corpora cõdiuntur, et amari saporis est secundum amaritudinem passionis quam passus est Dominus propter nos, et odoris est boni secundum suavitatem amoris quo dilexit nos. Et vide spiritualis amoris jucundas delicias. Post monilia et murenulas, post donum sapientiæ, post gratiam eloquentiæ, additur quasi effactoriolum pectori affigendum, ad afficiendam jugis suavitate odoris devotam Sponsæ memoriæ, passionum Domini ac mortis jugiter spirans charitatem. Nam etiam secundum physicam myrrhæ virtutem, gustus ejus vim memoriæ confortare dicitur. Fasciculus autem, non fascis, quia totum Dominicæ passionis fascem nulla posset humana virtus sufferre. Fasciculus quippe deliciarum est; nec deprimit, sed sublevat portantem pie commemorari et recogitare dulciter bonitatem et causam patientis et amoris ejus suavitatem; sacramentum redemptionis, exemplum humilitatis, provocationem charitatis ac resurrectionis virtutem. Si vero, sicut dicit Apostolus, « tantam neglexerimus salutem (Hebr. ii), » et in judicio crucifixi, crucis, et passionis et conculcati ejus sanguinis exigimur rationem, Domine, Domine, quis sustinebit? « Terribilis illa est exspectatio judicii, quæ consumptura est adversarios (Hebr. x). » Sed et qui geminæ in Christo naturæ altissimum mysterium per vim naturalis ingenii penetrare se confidens altiora se requisierit, vel promiserit, gravem super se tulit fascem, et cui eam succumbere necesse sit. Magnum etenim illud in Christo pietatis sacramentum, sicut Apostolus dicit, etsi manifestatum est in carne, non justificatur nisi in spiritu (I Tim. iii), hoc est justitiæ quæ per fidem est, nulla homini seu per hominem ratio reddi potest dignitati rei sufficiens, nisi cui Spiritus sanctus dignatus fuerit revelare. Sponsa vero sub fasciculo suo non laborat, quis amat. Nam qui amat, non laborat. Sed et ideo in medio uberum Sponsæ memoria Sponsi collocari et commorari

A dicitur, ut a filiis Sponsi lac inde sacrorum nutrientorum fugatur. Duo enim hæc ubera Sponsæ, sapientia et scientia sunt, de quibus Apostolus dicit: « Alii datur per spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ (I Cor. xii). » Ex his etenim trahunt filii Sponsi veræ vitæ subsidium, hoc est amorem Dei. Conditi sane ad imaginem et similitudinem Creatoris cecideramus a Deo in nos per peccatum, et a nobis infra nos, in tantum profundum dissimilitudinis, ut nulla esset spes. Sed venit Filius Dei, æterna sapientia, et inclinavit cœlos suos et descendit, et fecit de semetipso quiddam in nobis quod simile esset nobis, quod apprehenderemus; et simile sibi per quod levaremur: cujus mysterii continua memoria continua esset medicina. Et fasciculus myrrhæ est quod apprehendimus, botrus vero Cypri, per quod levamur. De quo subdit et dicit.

« Botrus Cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi. » Quos enim amaritudo myrrhæ contristat, vinum lætificat. In myrrha enim intelligitur amaritudo passionis; in vino botri lætitia resurrectionis; in fasciculo myrrhæ per fidelem memoriæ quæcunque fuerunt in Christo humanæ passibilitatis et mortalitatis; in vino botri per spem et intellectum gaudium de virtute resurrectionis; in vineis Engaddi et balsamo per amorem Spiritus unctio a sancto, et gaudium in Spiritu sancto. Cyprus autem insula maris et Engaddi locus Judææ longe ab invicem disparantur, tam locorum diversitate quam generosæ fertilitatis dissimilitudine. Cyprium etenim insignem reddit fertilitas vinearum; Engaddi vero balsami nobilitas. Sed junguntur in unum pietatis sacramentum, ut amaritudinem myrrhæ de dolore passionis temperet botrus Cypri et vinum lætificans, ob virtutem et lætitiæ resurrectionis; balsamumque, ei conjungitur Engaddi ad omnis consummationis perfectionisque finem per infusionem Spiritus sancti. Fasciculus ergo myrrhæ et botrus Cypri in medio uberum Sponsæ commoratur, cum de Sponso affecta memoriæ, de altero, hoc est de myrrha humiliatur; de altero, hoc est de botro sublevatur: neutrum tamen nisi in balsamo Engaddi, hoc est nisi visitante Spiritus sancti gratia, et memoriæ afficiatur, et intellectus illuminetur, et amor accendatur. Botrus etiam in memoria Sponsi ob multitudinem acinorum multiplicem, Cyprus vero insignem designat materiam gaudiorum: balsamum autem Engaddi majus aliquid digniusque omni vino, hoc est omni vitæ hujus gaudio, oleum scilicet lætitiæ, et unctionem Spiritus sancti, quo ipsum etiam Sponsum Deum unxit Pater Deus præ participibus suis. Quæ enim ex fide et spe, ex memoria et intellectu sunt, aliquem amoris et gaudii videntur habere affectum; gaudium vero in Spiritu sancto, in plenitudine amoris, in supereminente omni gaudio quemdam beatitudinis proficit effectum: qui in eo perficitur, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, in civitate illa Dei, de qua in Psalmo le-

gitur : « Sicut lætantium omnium habitatio est in te (*Psal. lxxxvi.*) » Sicut lætantium, ait quia non solum lætantium, sed et plusquam lætantium. Non habet nomen illa lætitia; nisi sicut lætitia, vel plusquam lætitia. Ad quod etiam hoc astipulari videtur, quod vineæ Cypri et vineæ Engaddi nonnullam videntur habere similitudinem: sed longe eas disparat, ut dictum est, fertilitatis dispar nobilitas. Arbuta quippe balsami similia esse videntur arbutis vinearum, in eo quod ad vinearum quidem similitudinem se aliquando in altitudinem duorum cubitorum extollere videntur, sed sine alienis admuniculis; quod vineæ non possunt. Sed et semen eorum gustu vel sapore vinum imitari videtur. Perpetua vero comæ gloria vineas superant, præferentia vel designantia gaudium æternæ beatitudinis: quod etiam subsistendi nullo egeret auxilio, quia nullam sui habet materiam, nisi ex semetipso. Adhuc etiam Engaddi fons hædi interpretatur, id est fons gratiæ, in quo hædus a sinistra transiens ad dexteram agnus efficitur. A dextris quippe agni; a sinistris vero hædi constituuntur (*Matth. xxv.*) Pungitur autem virgultum, et profert balsamum, significans de punctione lateris Domini profluens sacramentum; vel de compunctione cordis procedentem remissionem peccatorum; vel illud quod Salomon dicit: « Punge oculum, et profert lacrymam, punge cor, et profert sensum (*Eccli. xxii.*) » Sequitur:

« Ecce tu pulchra es, amica mea; ecce tu pulchra. » Ecce, hoc est in hoc affectu pietatis, in hac forma confessionis, in hac specie perfectionis, in imagine Dei. In hoc etenim homo ad imaginem Dei conditus est, ut, pie Dei reminiscens, hoc est ad intelligendum, humiliter intelligens, hoc est ad amandum; ardentem ac sapienter amans, usque ad fruendi affectum, animal rationale existeret. Hoc est enim Deum timere, et mandata ejus observare: quod « est omnis homo (*Eccl. xii.*) » Et hæc est imago et similitudo Dei in homine; talis vel tanta, qualis vel quanta esse potest in tam dissimili materia. Similitudo quippe ista ratio est, quæ distat homo a pecore. Dei enim, non reminisci, pecoris est; reminisci, non ad intelligendum, plus aliquid pecore, sed minus homine est; reminisci ad intelligendum, hominis est; intelligere usque ad amandum, vel amando fruendum, jam hominis perfectæ rationis est, siquidem pia memoria cito clarescit in quemdam intellectum de Deo, vel rationalem cogitationem: purus intellectus, seu cogitatio rationalis, statim calescit in amorem, amor vero per affectum boni continuo summi boni induit imaginem, talem vel tantam, qualis vel quantus ipse est. Hæc bonæ memoriæ per assepsum præsto est puro intellectus per cogitationem, affecto amori per fruitionem: amori hoc est Sponsæ amanti, per habitum mentis; aliis vero per appetitum bonæ voluntatis. Sponsæ namque memoria de Sponso est in simplicitate cordis Sponsum querere: intellectus, sentire de eo in bonitate: amor, ipsi affici, ipso frui,

A case sicut ipse est. In hoc ergo statu seu habitum mentis Sponsus Sponsam inveniens: « Ecce, » inquit, « tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra. » Recoloratum namque erat in pulchritudine Sponsæ a sole justitiæ quidquid fuerat decoloratum, recoloratum ejus præsentia quod decoloratum fuerat in ejus absentia. Etenim substantia Sponsæ, de qua dicit Apostolus, « Est » enim « fides sperandarum substantia rerum (*Hebr. x.*) », suos habet colores egregios, sanctas videlicet virtutes; quæ, sicut jam supra dictum est, decolorantur in ea, sive recolorantur, cum ab illuminante gratia destituuntur, sive illuminantur. Recoloratam ergo Sponsæ faciem Sponsus suspiciens, in laudem ejus attollitur, ac dicit: « Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra. » Iteratio confirmationem significat, seu proficientis pulchritudinis argumentum. Vel pulchra es, inquit, in opere, pulchra, in affectione. Pulchra, quia formosa; pulchra, quia colorata. Ecce ergo, ait, dum mundas mihi memoriam, humiliter intellectum, afficis amorem; tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra; in tantum amica mea, in quantum pulchra. In quibus quoniam contemplativa perfectio consistit, subjungit de ea et dicit: « Oculi tui columbarum. » Duo sunt oculi contemplationis: ratio, et amor, et secundum quod dicit propheta, « Divitiæ salutis sapientia et scientia (*Isa. xxxiii.*) » alter secundum scientiam, quæ sunt humana; alter vero divina scrutatur, secundum sapientiam. Cum vero illustrantur a gratia, multum se adjuvant ad invicem, quia et amor vivificat rationem, et ratio clarificat amorem, fitque columbinus intuitus simplex ad contemplandum, prudens ad cavendum. Fiuntque sæpe duo isti oculi unus oculus, cum fideliter sibi cooperantur, cum in contemplatione Dei, in qua maxime amor operatur, ratio transit in amorem, et in quemdam spiritualem vel divinum formatur intellectum; qui omnem superat et absorbet rationem. Ipse est de quo in posterioribus dicit Sponsa ad Sponsum: « Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui (*Cant. iv.*) » Deinde Sponsa, accepta a Sponso pulchritudinis laude, parem reddit gratiam dicens:

D « Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus. » Par quidem pari redditur, cum Sponsa pulchra, et pulchra et amica; Sponsus vero pulcher, et decorus et dilectus appellatur. Ex quo enim erudita tentationibus, mandata per penitentiam, divinitus illuminata, semetipsam cepit cognoscere et in semetipsa quem quærebat invenire, jam Sponsus et Sponsa amico consortio, familiari colloquio invicem se sibi insinuantes, invicem placentes, invicem laudantes, prælibant gaudium mutæ conjunctionis. Sique dum negotium amoris agitur, dum ad mensuram donandæ a Deo perfectionis passim vel gradatim proficitur, Sponsus et Sponsa ad invicem loquuntur, Sponsa devotionis affectu, Sponsus vero gratiæ operantis effectum. Vel Sponsa

alloquium opus est efficientis gratiæ; Sponsæ responsum, ipsum gaudium bene affectæ conscientiæ. Sive Sponsam Sponsum alloqui, est ipsam, qualis est, in oculis ejus apparere; Sponsum vero ipsam alloqui, est ipsam, vel de ipsa in ipsius intellectu ordinare vel disponere. Quidquid etiam hic Sponsus dicit in laudem Sponsæ, sanctæ conscientiæ testimonium est: quod vero Sponsa in Sponsum, devotionis affectus, seu contemplationis pietas est. Nullus etenim est sic in semetipso perversus, vel a Deo aversus, qui rationis aliquatenus capax sit, in quo aliquando non loquatur Deus. Quanto magis in Sponsa, quæ, sicut mulier cum viro una caro, sic ipsa cum Deo unus spiritus est. Pulchra ergo, et pulchra amica appellata, reciproca laude, non ingrata pietate, pulchrum ac decorum, dilectumque Sponsum appellat, hoc est intelligit ac certum tenet quidquid habet laude dignum, ab eo se habere qui omnis boni bonum, omnis pulchri pulchritudo est: cui laudare est laudanda tribuere. Hanc autem reciprocam ad alterutrum gratiam, ipsa de qua agimus, facit mutua pulchritudinis similitudo, mutua adinvicem Sponsi Sponsæque fruitio. Non solum etenim nos fruimur Deo, sed et Deus fruitur bono nostro; in quantum delectatur, et gratum illud habere dignatur. Et, pro mensura profectus seu similitudinis, sit mensura fruitiois; quia nec similitudo esse potest nisi in fruitioe eam efficiente, nec fruitio nisi in similitudine eam efficiente. Quæcunque enim anima ad utilitatem suam aliquam donante Deo accipit gratiam, cum dono ipso donantis etiam accipit intelligentiam, ut non sit homo Deo ingratus, sed ad donantem semper sit conversio ejus. Cui cum ardentius intendit humilis amor, ipsi cui intendit conformatur, quia intendendo in hoc ipsum ab ipso efficitur. Cumque efficitur ad similitudinem facientis, fit homo Deo affectus, hoc est cum Deo unus spiritus, pulcher in pulchro, bonus in bono: idque suo modo, secundum virtutem fidei, et lumen intellectus, sit mensuram amoris, existens in Deo per gratiam quod ille est per naturam. Nam et cum nonnunquam superabundat gratia usque ad certam de Deo, et manifestam experientiam rei, fit repente sensui illuminati amoris modo quodam novo sensibile, quod nulli sensui corporis sperabile, nulli rationi cogitabile, nulli intellectui extra intellectum illuminati amoris fit capabile, ubi homini illi Dei non est aliud de Deo sentire quam per bonæ experientiæ affectum similitudinem ejus contrahere, secundum qualitatem et sensæ speciei et sentientis amoris. Sicut enim, in rebus per corpus sensibilibus, sensus est sentiendo per quamdam mentis phantasiam in ipsam mentem contracta quædam sensæ rei similitudo, secundum qualitatem sensus sentientis et rei sensibilis, ut, verbi gratia, si ad sensum pertinet videndi quod sentitur, videri omnino non possit a vidente, si non prius visibile ejus per similitudinem cujusdam phantasmatis formetur in anima videntis, per quam transformetur sentiens in

A id quod sentitur, sic et multo magis idem operatur visio Dei in sensu amoris quo videtur Deus: siquidem et in illo corporearum sensu rerum, nisi cum sensu pariter etiam amor operetur, sensus ipse vix ad aliquem pervenit effectum, quia refugit continuo sentiens, si non aliquo amoris appetitu adhaereat rei quæ sentitur. In visione vero Dei, ubi solus amor operatur, nullo alio sensu cooperante, incomparabiliter dignius ac subtilius omni sensuum imaginatione: idem agit puritas amoris ac divinus affectus, suavis afficiens, fortiusque attrahens, et dulcius continens sentientem, totumque et mente et actu in Deum transfundens fideliter amantem, et confortans et conformans, et vivificans ad fruendum. Idcirco de fruitioe statim subjungit, ac dicit:

B « Lectulus noster floridus. » Lectulus floridus est amœna conscientia, et gaudium in ea Spiritus sancti, et in ipso fonte suo jugis fruitio veritatis. Hic est de quo idem Sponsus dicit: « Super quem requiescet Spiritus meus; nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos? (Isa. LXVI.) » Libet ad lecti floridi consistere decorem, et ad jucundas ejus ambire delicias, castitatis atque charitatis decore vernantes, spiritualium gratia sensuum seu intellectuum fragrantés, odoremque divinitatis et æternitatis virtutem spirantes. In hoc siquidem fit conjunctio illa mirabilis, et mutua fruitio suavitatis, gaudiique incomprehensibilis, incogitabilis illis etiam in quibus fit, hominis ad Deum, creati spiritus ad increatum. Qui Sponsa dicuntur ac Sponsum, dum verba quæruntur quibus lingua hominis utcumque exprimi possit dulcedo et suavitas conjunctionis illius, quæ non est alia quam unitas Patris et Filii Dei, ipsum eorum osculum, ipse amplexus, ipse amor, ipsa bonitas, et quidquid in unitate illa simplicissima commune est amborum. Quod totum est Spiritus sanctus, Deus, charitas, idem donans, idem et donum. Ibi etenim comparat se sibi ille amplexus, et illud osculum, quo cognoscere incipit Sponsa sicut et cognita est; et, sicut solet in amantium oculis, suavi quodam contactu mutuo sibi spiritus suos transfundentium, creatus spiritus in hoc ipsum creati cum spiritui totum se effundit; ipsi vero Creator spiritus se infundit, prout vult, et unus spiritus homo cum Deo efficitur. Hic filiorum Sponsi a persecutionibus et pressuris unicum est refugium in ærumnis vitæ hujus, requies unica laborum, et consolatio dolorum, speculum vitæ, robur fidei, pignus spei, amoris seu charitatis in Deum proficientis dulce nutrimentum. Unde et Vas electionis, cum, sicut ipse dicit, exhibuerat aliquando semetipsum sicut Dei ministrum « in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate (II Cor. vi); » quasi, post tantorum defatigationem laborum, ad lectum floridum et quietem ejus refugiebat, in eo quod subjungens addit, « in suavitate, in Spiritu sancto (ibid.) » Beata conscientia, quæ fa-

viam Domini quaerens semper, post laborum corporaliū pressuram, post spiritualium exercitiorum tribulationes paratum semper penes semetipsam habet domicilium quietis, lectulum, inquam, floridum, proprii scilicet testimonii privatum gaudium : de quo idem ipse Doctor gentium ait : « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiae nostrae (II Cor. 1). » Beata nihilominus conscientia, quæ a gaudio interioris hujus suavitatis, quocumque ad opus necessitatis, ad imperium charitatis fecerit ingressum, paratum semper illic habet regressum ; quod non semper illi in promptu est, qui totus egreditur, quoties egrediendum est. Cum enim egrediendum est aliquando lecti floridi delicato alumino in aliena, nequaquam unquam totus inde alienandus est ; sed aliis semper sui intus relinquendum est, quod sibi suam locam fideliter custodiat ; cui id quod exire compellitur, forti semper vinculo amoris cohaereat, ne longius recedat. Maneat semper intus charitas veritatis, etiam cum exire cogitur in aliena necessitas charitatis ; nec tantum aliquando prævaleat vis exterioris necessitatis, ut totam obrumpat Sponsæ mentem a virtute interioris suavitatis.

Cum autem cum figura mundi hujus pertransierit omnis iniquitas, tunc etiam pertransierit omnis ista necessitas ; et tunc conjunctio Sponsi ac Sponsæ plena et perpetua fiet in plenitudine similitudinis, cum non solum videbitur Sponsus sicuti est, sed et quæcumque Sponsa esse meruerit, erit sicut et ipse est ; fietque osculum plenum, cum oculo ad oculum, amplexu ad amplexum plena fiet et perpetua fruitio. Tunc jam ultra nemo Sponsam suscitabit, vel evigilare faciet, donec ipsa velit ; ipsa vero nequaquam volet ultra. Interim in pressuris hujus vitæ in adiutorium laboris, ad solatium dilationis, bonæ mentis tua paradisi, et bonæ conscientiae lectulus ordinatur floridus ; et in eo non osculum illud æternum et perfecta conjunctio, sed osculi ipsius et perfectionis affectata imitatio, et conjunctionis ac similitudinis illius aliqua similitudo. Nam per Spiritum sanctum spiritui hominis, et sensui amoris illuminati raptim aliquando illuc attingenti, dulcescit illud quiddam est, et rapit amantem, amatum potius quam cogitatum, gustatum quam intellectum ; sicque ad tempus, ad horam afficit amantem, figit tendentem ; ut jam non in spe, sed quasi in re, ipsam sperandarum substantiam rerum de verbo vitæ quodam experientia fidei argumento, et videre oculis, et tenere ac contractare manibus sibi videatur. Hæc etenim est consolatio tua, o Pater, ad filios tuos, quibus promisisti dicens : « Vos relinquam orphanos ; vado et venio ad vos (Joan. xiv). » Vincitis etenim spei filiis tuis in exsilio hujus carcere inclinans cœlos tuos condescendis, et inhabitas et inambulas in eis ; et fidei eorum, quam tu prior dedisti in corda ipsorum, informas paulatim gratiam tuam, gratiam pro gratia : qua operante ipsi eidem conformant mentem vitamque suam, et sit illa similitudo quam statim comitatur illa fruitio. Bonus enim Pater, bonusque

A Dominus, bonusque quiddam es, bonum te sicut es, in eorum affectus exhibes, et manifestas ; et cum semper virtus de te exeat ad sanandos languores nostros, quasi ex contactu vel sensu boni tui eos afficis, et de temetipso bonos eos efficis, et sic bonus a bonis amaris, et tu ipse es amor tuus in eis, ipse de te misericorditer ac suaviter eos afficiens, et retissime ac justissime ac sapientissime amans te de eis. Non enim alienum est a te quod te sapit, nec longinquum quod te capit, si tamen capit quem nullus locus sive sensibilis sive intelligibilis, nullus sensus sive per instrumentum corporis sive per intellectum rationis capit. Sed amoris dilatatus sinus, secundum magnitudinem tuam se extendens, dum amat te, vel amare affectat quantus es, incapabilem capit, incomprehensibilem comprehendit. Quid vero dicimus ; capit ? Quin potius amor ipse, hoc est quod tu es ; Spiritus sanctus tuus, o Pater, qui a te procedit et Filio, cum quo tu et Filius unum es. Cui cum meretur affici spiritus hominis, spiritus spiritui, amor amori, amor humanus divinus quodammodo efficitur ; et jam in amando Deum homo quidem est in opere, sed Deus est qui operatur. Non enim Paulus, « sed gratia Dei » secum (I Cor. xv).

« Lectulus, » ergo, ait, « noster floridus. » Offert Sponso quod ab ipso accipere desiderat. Oblatio ista oratio devota est. Recrudesco enim amor in id quod singulariter amatum commemorat ; et desiderium magnum commemorantis pia oratio est. Nihilque est aliud commemoratio ista quam invitans intra semetipsam consciium suum sancta conscientia, habens jam flores lectuli floridi, hoc est sanctarum gratiam virtutum, donante Sponso in assensu bonæ voluntatis, sed earum affectu frui non valeas, nisi præsens sit Sponsus sibi, et ipsa in ipso sibi. Lectulum ergo ingerit, ad lectulum invitat, accubitum implorans, in pace in idipsum quietem desiderat. Ex continuæ ejus præsentiae illuminante gratia fixam in Deum, et stabiliter affectam vult habere memoriam illuminationem de ipso intellectum, supereminentem in eum scientiæ charitatem, et in effectu virtutum continuam afficientis gratiæ suavitatem. « Lectulus noster floridus. » Sicut flos maturecere gerit in fructum, sic voluntas bona in affectum. Eo Sponsa ambit, illic parturit, illic anxiat. Amare vult, frui desiderat, non in accubitu voluntatis, sed in habitu mentis, cum lectulum floridum exoptat. Non enim in sensu animæ Deum quaerentis potest esse non presumptibilis Dei fruitio, in quo præcesserit ejus similitudo. Ideo dicit : « Lectulus noster. » Cum, inquit, noster erit, mihi tibi que communis, sanctas spirabit delicias, et calebit amore mutuo : qui quoad mens est, in quo per noctem quaero quem diligo, et non invenio, nihil habet florum, nihil odorum ; parum gratiæ, minimum letitiæ ; lectulus est noctis, non diei ; totus friget, et vix soli quiescenti in eo, quia non est qui calefaciat eum. Non ergo lectulus meus, sed « lectulus noster floridus. » Experta aliquando aliquem de Sponso affectum,

suspirat ad lectum, degustato ad horam quod ex parte est, accubitum seu requiem desiderat in eo quod perfectum est. In contemplatione namque summi boni ex naturali boni ipsius gratia, præsumptibile statim fieri solet credenti, quidquid amantem delectat; et in lumine vultus Dei, sicut non potest esse aliquando amor sine re; sic neque intellectus sine spe. Sequitur:

« Tigna domorum nostrarum cedrina. » Non solum, ait lectulus, sed et domus nostræ oderunt solitudinem. Sicut enim in lectulo, sic et væ soli habitanti in domo. Non autem unam tantum, sed quot virtutes habet Sponsa, tot habet domos ad habitandum, seu Sponso cohabitandum. Domus Sponsæ sanctæ virtutes sunt, de quibus in psalmo legitur: « Deus in domibus ejus, » Sponsæ videlicet « cognoscetur, cum suscipiet eam, » ipse Sponsus (*Psal. XLVII*). Sponsus quippe in domibus Sponsæ cognoscitur, cum susceptæ vel acceptæ et placitæ in oculis ejus præsentia ipsius gratia illustrantur. Alia siquidem est castitas quam facit charitas, alia quam facit sola continentia. Omnesque ac singulæ virtutes aliæ sunt in solo appetitu voluntatis ex judicio rationis, aliæ in affectu gratiæ vivificantis. Quandiu etenim communes sunt Sponso ac Sponsæ domus suæ, domus virtutum, munimen habent suum egregium, tigna cedrina, et decorem interiore, laquearia cypressina. Tigna cedrina et impatibilia sunt in domibus virtutum fides et spes æternitatis; sub tecto protectionis Dei cœli erectæ in cœlum virtute rectæ intentionis. Laquearia vero cypressina, et decore operis ordinati, et odoris virtute, interiorem significant decorem: qui est in sollicitudine servandi unitatem spiritus. Ipsa est in charitate Dei mutua in invicem charitas filiorum Sponsi, invicem diligentium, invicem suscipientium, sicut in laquearibus ligna lignis laqueantur ad perficiendum interiorem decorem, interinsque munimen, ne quid irropat, ne quid se ingerat quod contristet inhabitantes, cum una charitas in invicem et capabiles facit et capaces. Virtutes quippe animi habere videntur etiam aliqui infideles; sed nullæ esse comprobantur, quæ per fidem et spem in Deum non erigantur, et quæ intra ecclesiasticæ pietatis domesticam unitatem non continentur (126). Omnes namque homines invitare ad se vel trahere videtur ipsa virtutum honestas naturalis; sed nisi in Deo raros suscipit earum charitas, nullum veritas. Ideo, sicut dictum est, etiam qui foris sunt, virtutes aliquas aliquando videntur habere usque ad actum, ad voluntatem, etiam usque ad amorem, in tantum ut inveniatur aliquis eorum, solos eos homines bonos pronuntiare, qui odorunt peccare virtutis amore (*HONAZ. epist. lib. 1, ep. 16, 52*). Sed quibus Christus sapientia est; ipsis ipse omnis virtus est. Etenim in sapientia omnis virtutum plenitudo continetur. Nec aliqua virtus virtus est; quæ

non sapit habenti in eo qui omnium virtutem sapientia est. In quo sicut vera et solida virtus est, non solum studium laboris, vel ambitus voluntatis, sed affectus animi, habitusque bonæ mentis; sic ad ipsum verus ac vivens amor est; cum qui amatur, amanti per intellectum seu sensum amoris ipsius præsto est: et tunc lectulus et noster, et floridus est. Sic ergo quæcunque hic de lectulo florido et domibus contignatis ac laqueatis ad Sponsum dicuntur ab Sponsa, non sunt aliud, quam in cor suum conscientium Deum invitans pia conscientia. Vel sub tignis fidei et spei, hoc est in communi fidelium vita, requirit Sponsa lectum floridum: et sub laquearibus vitæ socialis, fixæ stationis certam mansionem; cui mutua cum Sponso fruitionis et amoris secretius negotium committatur. Sed aptiorem hæc locum desiderant, et jucundiorum ad accumbendum; secretiorem ad fruendum, securiorem ad manendum. Ipsa est charitas, « de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta (*I Tim. 1*): » et seu in solitudine, seu in turba, cor in Deo solitarium. Sequitur:

CAPUT II.

« Ego flos campi, et liliam convallium. » Solet spiritus sapientiæ ditandum suum prius in suo spiritu pauperare, sublimandum humiliare; ut veræ altitudinem perfectionis consolidet in fundamento veræ humilitatis. Cellæ vero vinarie altitudo, ad quam Sponsus Sponsam parat introducere, alienas non recipit altitudines, nisi eam de qua dicitur: « Quanto major es, humilia te in omnibus (*Eccli. 11*). » Etenim sicut omnis virtus in infirmitate, sic omnis justitia in humilitate perficitur. Unde baptizandus Dominus in Jordane dicebat ad Joannem: « Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam (*Matth. 11*). » Adimpletionem ergo justitiæ Sponsus in Sponsa, non tam probans quam approbans humilitatis virtutem: « Ego, inquit, « flos campi, et liliam convallium, Sicut liliam inter spinas; sic amica mea inter filias. » Ac si dicat: Si tendis ad plenitudinem fruitionis, age, satage, ut habeas similitudinis meæ plenitudinem, hoc est in omni perfectione virtutem perfectæ humilitatis, cujus exemplar tibi sum, flos campi et liliam convallium. Inter florem campi et liliam convallium, non minima distantia est. Est quippe humilitas quædam, quasi campestris ac plana, a qua nemo Christiani nominis particeps facere se potest excusatum, communis omnibus hominibus etiam naturali judicio rationis, scilicet majori subesse et pari se non præferre. Est et alia sublimior perfectionis præmium expectans, scilicet in Deo minori se subdere et parem sibi præferre, non tantum judicio rationis, sed etiam ipso affectu conscientia. Hæc est liliam convallium altorum cordium, sanctorum mentium, hominum perfectorum honore se invicem prævenientium, superiores sibi invicem arbitrantium. Vicinos etenim montes convallis dividit altitudo, unit

(126) Quod hic videtur auctor cum Augustino negare virtutes illas sine fide et spe reperiri, pie ex-

ponendum est de virtutibus quæ ad regnum cœlorum promoverendum valeant.

profundam. Ipsi quippe sunt de quibus Apostolus dicit : « Divisiones » donationum, sive « gratiarum sunt, idem autem spiritus (I Cor. xii). » Ipsi sunt de quibus Psalmista dicit : « Qui emittis fontes in convallibus (Psal. ciii). » Et alibi : « Valles abundabunt frumento (Psal. lxxiv). » Hos in altitudine diversorum meritorum separat diversæ sanctitatis celsitudo; in inferioribus vero conscientia se humiliantis, consociat eos sibi pia æstimatio charitatis. In quibus quanto sublimior est altitudo sanctitatis, tanto profundior invenitur convallis humilitatis. Et ibi est lilium sicut lilium, hoc est ad deificæ in Christo humilitatis exemplar conformatum et coaptatum exemplum. Alia siquidem est humilitas simplicis hominis, cum ex conditione et cognitione sui, coram Deo vel proximo ipse vilescit sibi; alia Dei et hominis ad sublevandum hominem in ultima conditionis humanæ semetipsum sponte deponentis. In Mediatore etenim Dei et hominis, ex solo bonitatis fonte prodiens Dei ad homines condescensio, humiliatio potius quam humilitas est. Unde dicit Apostolus : « Humiliavit semetipsum (Philipp. ii); » in homine vero cognitio sui humilitas est semper; et est seu in nolente confusio necessitatis, seu in volente affectus virtutis. Flos ergo campi, hoc est communis exemplum humilitatis homo Christus apparuit, de quo scriptum est, quia « subditus erat » parentibus suis (Luc. ii). In sorte etiam tributariæ conditionis, et in redditione, et in quantitate tributi, parem Petrum non renuit, cui, tributum exigentibus terreni Imperii ministris, dixit : « Vade ad mare, et mitte hamum, et primum piscem qui occurrerit, aperi os ejus, et invenies staterem; da eis pro me et pro te (Math. xvii). » Lilium etiam fuit convallium, vel cum homo homines sibi præferens, pro impiis ut illi viverent, volens ipse mortuus est; vel cum Deus homo ab hominibus perversis sponte eis subditus, et ab eis injuste judicatus est. Ergo habet, inquit, in me et communis vitæ planities, et altioris vitæ professio, quod imitetur de virtute humilitatis. Aliis etenim flos campi, aliis lilium, quod cæteris floribus præeminet, in exemplum perfectionis apparuit. Qui cum in forma Dei essem, non rapinam arbitratus æqualem me esse Deo, exinanivi memetipsum, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. Tu vero pulchro intendens, ut pulchra de pulchro fieres, hoc sensisti sensu amoris in te quod sensu fidei sensisti in me, et complantata lilio facta es sicut lilium, non deflexa a rectitudine imitationis meæ, vel molliore feminea, quod sonat nomen filiarum, vel pungente aculeo spinarum, hoc est malitia cohabitantium. Inter malos etenim bene vivere, jam perfectionis alicujus culmen est. Sciendum autem quoniam licet a Christo summum homini semper humilitatis prodeat exemplum, alia tamen humilitas in Christo, alia in Christiano. Si quidem in puro quolibet homine vera est humilitas æstimare de semetipso id quod est, et ex cognitione sui seipsum vilescere sibi. Veritas vero Jesus Christus, quamvis præ cæteris

A hominibus humilia faciebat vel docebat, de semetipso non nisi quod erat æstimare poterat. Licet enim ipse Deus et homo esset, sic tamen Deo dignus erat homo ille, ut non esset in eo aliquid, unde ipse sibi vilesceret. Non ergo in æstimatione humilitas ei erat, sed in opere. Qui in hoc semetipsum humiliabat, quod non solum docebat humilia; sed et præcunctis hominibus humillima, et majestati ejus indignissima, vel faciebat, vel tolerabat. Sponsus ergo flos campi et lilium convallium; Sponsa vero, sicut lilium. Sed Sponsa humilitatem amplectens imitationis, et devotæ similitudinis, sed altitudinem expanscens paritatis, humilis quidem lilii, sed infecundi non abnuvit similitudinem: Sponsum vero celsæ ac fructiferæ malo, sub ejus umbra lateret, et de fructu viveret, comparat, dicens:

B « Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quam desideraveram sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo. » Nusquam enim hominis ad Deum comparatio, nec in ipsa similitudine humilitatis. Sicut enim omnipotentis divinitatis incomparabilis est potestas, inscrutabilis majestas, virtus inæstimabilis, sapientia incogitabilis, sic cum ad nostra ventum est, infirmum fortius, stultum sapientius, et humile ejus sublimius repertum est omnibus hominibus. Unde ipse Dominus cum de Joanne loqueretur: « Inter natos, ait, mulierum non surrexit major Joanne Baptista, » scilicet in humilitate. « Qui autem minor, » hoc est humilior « est in regno cælorum, major est illo (Math. xi). » In quo? In humilitate. Magna quippe in regno cælorum, hoc est in Ecclesia, effulsit Joannis humilitas, in qua tamen major eo apparuit qui major omnibus se minimum exhibuit. Qui quanto de altiori ad nostra iudicia descendit, tanto omnibus humilibus humilior in mundo apparuit. Ideo Sponsa a Sponso edocta, tentationibus erudita, devota ad imitationem, pavida ad paritatem, sub figura celsæ mali commemorans Domini discipulorumque ejus accubitu in domo Pharisæi, seipsam vero quasi peccatricem venientem, et Dominum justificantem, totam illam evangelicæ pietatis historiam in semetipsum transfiguravit, dicens: « Sicut malus » fructifera « inter » stabilia « ligna silvarum » suo ea decore venustans, lætificans odore, fructu honorans; « sic dilectus meus inter filios » dulcis affectionis et masculæ virtutis, apostolos scilicet accumbens, quos virtutibus illustrat, confortat exemplis, confirmat operibus, et doctrina lætificat. « Sub umbra » vero defensionis ejus condemnante Pharisæo, protegi et abscondi desideravi anxia; audieris vero iudicium diligentium nomen Domini ex ore ejus, « sedi » securo. Dixit enim: « Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. vii). »

D « Et fructus ejus dulcis gutturi meo, » scilicet sapor amoris ejus replens in bonis desiderium meum, cum lætificat conscientiam meam plenitudo indulgentiæ ejus, ipso dicente: « Vade in pace, fides tua te salvam fecit (Luc. vii). » Desideravi autem, cum

per fidem et spem ambivi; sedi, cum per amorem spiritus in ipsum acquievi; et fructus ejus dulcia gutturi meo, cum per illuminati virtutem amoris suavitatis ejus experientias degustare cœpi. Sequitur :

« Introduxit me rex in cellam vinariam. » Jam enim quæ superius in nativa pietate egressa a cellariis anxietate ad contemplandum, in omnibus probata, et ad purum mundata, congrue humiliata, ingredi incipit in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, ut accumbat jam ad fruendum, quod supra tam impatienter desiderabat, cum dicat : « Indica mihi, o quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie. » Sicut enim jam supra dictum est, ipsæ sunt de quibus Propheta loquitur : « Divitiæ salutis sapientia et scientia (Isa. xxxiii). » In scientia, hoc est in cellariis, pascitur ratio et intellectus; in sapientia, quæ est cella vinaria, amor et affectus. Sciuntur illa, sapiunt ista. Ibi laborat diligentia discernentis; hic non nisi gaudet experientia fruentis. Quæ enim scientiæ sunt, non omnium sunt; sed cum labore a discentibus quasi deforis inferuntur; quæ vero sunt sapientiæ a simplicibus etiam filiis Dei, sentientibus de Domino in bonitate et in simplicitate cordis Deum quærentibus, quasi concreta naturæ intus et absque labore gratis parta inveniuntur. Cella quippe vinaria est secretum quoddam sapientiæ Dei, status mentis Deo plenius affectæ, qui, solo mortalitatis hujus interposito velo, sicut Dei templum separatur a cœlestibus, hoc est a Sancto sanctorum, certam quamdam ac familiarem communionem cum cœlestibus habens, secundum proficientis mensuram et donum gratiæ illuminantis. Ibi quæ est lectus floridus, lectus deliciarum; quem paulo ante Sponsa requirebat, non eum acceptura sub tignis fidei vel spei, sed in plenitudine charitatis, quæ est cella vinaria. Caritas etenim, seu perfectionis ejus bona conscientia, cella vinaria est; vinum vero cellæ hujus vinariæ gaudium in Spiritu sancto est. In cella ergo vinaria nihil est, nisi vinum. Quidquid illud ingreditur, quidquid ingeritur, vinum vel est, vel fit, quia ignis amoris Dei totum sibi sumit et absumit, et sicut ignis iste communis, in suam convertit substantiam, cum diligenti Deum omnia operantur in bonum. Ubi a vini copia et ubertate domus Dei, et torrente voluptatis, in tantum fervet charitas, et exundat in excessus suos, et in id quo tendit exhilaratur, ut sæpius videatur exordinari, nisi a rege reordinetur, ut optet Paulus anathema esse a Christo pro fratribus suis (Rom. ix); et Moyses deleri se exposulet de libro vitæ, nisi populo Dei peccatum mortiferum dimittatur (Exod. xxxii). Sed et si conscientia bona secundum Deum in hujusmodi quæ charitatis sunt, aliquando contristatur, si compatitur, si condolet; hoc gaudium ejus non minuit, sed auget. Gaudium etenim Domini in conscientia bona (in qua suam posuit stationem), nulla sæculari tristitia incurrente interscienditur, vel vana lætitia obscuratur; sed fide-

A liter ac firmiter in continuum tenorem suum contextitur, semper et ubique tranquillum, nec mutatur, licet ad multa se mutuet. Nihil ibi agunt conturbationes hominum, seu contradictiones linguarum. Procul hinc vana lætitia, omnis tristitia, ubi mortificato penitus homine veteri, solus vivit de gusto summi boni sensus suavitatis et affectus pietatis. Procul, quæ deforis ingerere se solent, vanæ ac nugatoriæ hilaritates, frontem depingentes, pectus non implentes, cutem perfundentes, interiora non penetrantes. Hæc etenim sunt gaudia sæculi vastatoria, vanas oblectamentorum imaginationes afferentia; quidquid vigoris vel virtutis erat in animo auferentia, abeuntia, et transeuntia, et perniciosiora omni tristitia. Gaudium vero Domini res severa est, opus ejus omne serium est gaudium et exsultantium, non solum cum audiunt nomina sua scripta esse in cœlis, et mercedem copiosam; sed et cum qui ejusmodi sunt incidunt in tentationes varias, et cum propter Deum quem amant, mundus eos odit, et ejiciunt eos homines, et exprobrant nomen eorum tanquam malum. Gaudium quippe deforis veniens facile reexit; sancta vero conscientia quæ non de alieno gaudet, semper gaudet, quia intus habet unde gaudet. Domestica enim possessio et certa felicitas est bonæ conscientiæ, de qua Propheta dicit, beatum virum prædicans qui timet Dominum : « Gloria et divitiæ in domo ejus (Psal. cxl). » Et Apostolus : « Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ (II Cor. i). » Quæ autem est conscientia bona, nisi in amore Dei placens sibi, et in amoris ipsius fidei servitute bene respondens sibi? Gaudium hoc non est in risu oris, sed in jubilo cordis, cum qui sic gaudet, quidquid ingruat, quidquid irruat, ex bono conscientiæ semper est alacer et securus; et semper omne quod occurrit in Deum erectus; gaudium quippe est bona amatæ rei fruitio.

Quapropter secundum modum sive qualitatem amoris, modus etiam vel qualitas gaudii comitatur : solidius gaudium efficere solet solidior amoris materia. Ideo amor Dei proprium habet gaudium suum, gaudium in Spiritu sancto, quod nemo tollet ab amante, quia suum est, quia illius conscientiæ certa illa possessio est. Et hoc est vinum cellæ vinariæ. Hoc inebriatus erat qui dicebat : « Quis nos separabit a charitate Dei? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura aliqua poterit nos separare a charitate Dei quæ est in Christo Jesu Domino nostro (Rom. viii). » Et Psalmista : « Calix meus inebrians quam præclarus est! (Psal. xlii). » Hoc nempe vinum est, novi illius jam spirans virtutem, quod bibit Jesus cum discipulis suis in regno Patris sui; vinum, sicut dicit propheta, « creans virgines (Zach. ix.); vinum, » sicut dicit Psalmista, « compun-

cionis; sive lætificans cor hominis (*Psal. Lx, ciii.*) Et quidem contraria quodammodo sibi videntur compunctio desiderantia, et lætitia fruētis; sed utrumque tamen cellæ vinarizæ et bonæ conscientizæ res est, prodiens de uno fonte amoris. Inducitur ergo Sponsa in domum vini, in gaudium Domini et Sponsi sui; sed ad primas boni illius experientias modi vel rationis impatiens a vini copia exordinatur usque ad ebrietatem nimii fervoris, usque ad languorem infirmitatis humanæ deficientis in salute Dei. Amans nempe et multum amans, nisi in ipso amore inordinata esset, si prudenter, si temperanter, si fortiter, si juste amaret, non langueret. Quid enim etiam in corporibus languorem facit, nisi inordinati humores? Naturalis siquidem est ordo sancti amoris per prudentiam intelligere seu sapere, sed ad sobrietatem, id est ad temperantiam; per fortitudinem agere intellecta, sed secundum justitiam. Cum vero prudentia sapit non ad sobrietatem, fortitudo vero nititur ultra justitiam; omnia exordinantur, et languor fit. Amor quippe exordinatus exordinat omnia; et dum inordinate sequitur, non assequitur; sed deficit et languet. Nititur etenim aliquando vehementius justo, et in quantum suæ sibi conscius est puritatis, ipse sibi lex, ipse sibi ordo esse præsumit, impatiens ordinantis. Ordinate tamen et regente Rege sic languor ipse in languente ordinatur, ut quomodocunque agitur aut cribretur qui languet, tota languoris ipsius et exercitii salutaris pia disciplina plus gaudii sit quam mœroris. Multum namque se amant, et quasi concordissimis quibusdam sibi respondent antithetis, gaudium illud et iste dolor, fruētis pius affectus, et desiderantis anxius appetitus. Ideo qui languet, non vult curari; qui dolet, non consolari. Gaudet quippe se in amore deficere; cum amorem ipleum in ipso defectu suo sentit proficere. Gustatoque ad aliquid quoniam suavis est Dominus, incipiens sentire de Domino in bonitate, sentire aliquatenus summum bonum, intueri vel contemplari summum pulchrum, intelligere intellectu jam ex parte fruētis beatitudinem et gaudium incorruptibilitatis et immutabilitatis; et totus eo nitens homo corruptibilis et mutabilis evadere, cum non potest, fit ei gravi tædio corruptio mortalitatis suæ; et cum ei dicitur, « Non videbit me homo et vivet (*Exod. xxxiii.*) » vitam suam, quæcunque illa est, quæ tardat vel impedit viam videndi Deum, vehementer incipit odisse. Mori ergo libet, sed non licet; mori pro Christo, nec ei datur; mori in Christo, sed differtur. Ordinat in Christo vivere, et caligat intellectus; vacare Deo, nec permittit eum suus æstus; operari, nec locus est operi ejus. Vult impendere, nec habet de quo; impendi et super impendi, nec invenit in quo. Dicit, clamat: « Domine, quid me vis facere (*Act. ix.*) » nec respondetur ei; « Quid me vis fieri, » et dimittitur ipse sibi. Vult etenim ex ratione facere justa, et deficit in discernendo; fieri justus ex affectu, nec potest nisi a Deo. Legitur languenti medicina sua, nec attendit,

A amoris lex sua, nec capit; exordinato ordo suus, nec advertit. Jubetur quippe diligere Dominum Deum suum in toto corde suo, et in tota anima sua, et in tota mente sua, et in omnibus viribus suis; et proximum suum tanquam seipsum; sed ubique impetu amoris prævalente aliquando nescit amare vel seipsum, vel proximum, præ amore Dei; aliquando vel Deum vel proximum præ amore sui; aliquando Deum vel semetipsum præ amore proximi, cum si ordine suo et modo suo procedat, verus amor vel sui vel proximi non sit nisi amor Dei. Hic est languor Sponsæ amore languentis; hæc fortis ut mors dilectio, hæc dura velut infernus æmulatio, hæc ebrietas ab ubertate domus et torrente voluptatis Dei.

Est et alius languor Sponsæ in cogitando de B Sponso, cum ex vitio aliquando neglectæ conscientiz, aliunde sordente memoria, hebet intellectus et languet amor. Hæc enim tria sunt, memoria, intellectus, et amor, quæ secundum qualitatem suam vel quantitatem formant de Deo cogitationem. Ubi si incidens aliunde, vel aliorum fuerit spectans de Deo memoria; si remissa, si negligens, seu infidelis, nullus, aut rarus, aut tenuis, et pronus in errorem sequitur intellectus, amor nullus vel corruptus, scilicet cum cogitur propter aliud quam ut ametur, vel auatur propter aliud quam propter semetipsum Deus. Si vero in cogitatione fidei fervet memoria ad intelligendum, nequaquam ibi finem constituens, sed nitens ad amorem per intellectum: amanti, tendenti, beata quadam experientia sæpe præsto fit quod quæritur, cum transit intellectus in amorem, seu amor in intellectum secundum gratiam donantis, et studium seu pietatem accipientis. Ubi cum videt, aliquid sed non pervidet intellectus: sicut appositæ scientia apponit dolorem, sic appositæ sapientia apponit amorem: gaudens ad videndum, languens ad pervidendum, non satis requiescens in eo quod accepit, quod ex parte est, dum anxie anhelat ad id quod nondum accepit, quod perfectum est. Quod enim amandum est, intelligendum est. Quod intelligendum est, cogitandum est. Quod enim amandum est, nisi præsto fiat amanti per memoriam, innotescat per intellectum, amor ipse obsolescit et languet; maximeque in eis rebus, in quibus amori per memoriam solummodo et intellectum eua paratur fruitio, sicut in rationabilibus, magis autem in spiritualibus, præcipue vero in divinis. Mens ergo, cui amor patriæ Patrisque Dei insedit, odit vehementer peregrinante in alienis memoriam suam, et intentum occupationibus alienis intellectum. A quibus cum perfecte se excutere amor non prævalet, voluntate quadam carnis non voluntaria irretitus, languet in semetipso patiturque. Quod dicitur per prophetam: « Vivit Dominus, cujus ignis est in Sion, et caminus in Jerusalem (*Isa. xxxi.*) » Ignis etenim naturaliter semper sursum impetum habens, camino inclusus eo magis æstuat in semetipso quo fortius alienis obicibus delinetur. Deinde torrens detentus vehementius exuat, ignis inclusus fortius æstuat,

amor Sponsæ cohibitus non se capit, legisque impatientis, cum carnis vinculo deimente totus evadere non potest quo totus fertur, proxima quæque quasi ignis corripit, totumque se spiritus amanti refundit in proximum, si forte vel hac via compendiosius mereatur ascendere purior ad Deum. Propter quod conversa Sponsa adolescentulas, ad filias Jerusalem, filias supernæ pacis, compares desiderii sociasque amoris sui.

• Fulcite me, inquit, floribus; stipate me malis, quia amore langueo. • Non enim potest in aliis non amare, unde ipsa in seipsa singulariter consolatur dolorem suum; animusque vere Deum amans, amorem ejus ubicunque invenit, amat et amplectitur. Cujus formam cum attendit in proximo, sæpe plus placet quam in semetipso, quia conscientiam non videns nisi suam, in se videt et quod patet hominibus et quod latet; in proximo, non nisi quod patet, fructus scilicet aliquos spiritus vel amoris quod videt, per quos interiorem in eo conjicit et amat amorem quem non videt. In seipso videt et quid desit et quid adsit sibi, in proximo vero non nisi de eo quod videt potest judicare. Insuper quæ sua sunt, districta justitia insequitur; quæ vero proximi benevola charitate omnia in bonum interpretatur. Ideo plus ei sæpe placet modicum quid boni in proximo, cujus non videt interiorem misturam, quam multum in semetipso, cujus mixturæ solus ipse patitur fixuram; plus placet alter cum incipit quam ipse sibi qui proficit, plus alterius profectus quam sua sibi perfectio. Fruitur ergo ex fraternæ charitatis benevolentia in proximo, quo frui non potest in semetipso, etiam cum adest, et plusquam in proximo, quia, sicut dictum est, in illo latente conscientia sola patet facies boni, quod sicut in semetipso amplectitur in congratulatione fraternæ charitatis, in seipso vero in tantum conscientia incumbit quod offendit, ut etsi in ea forte fuerit quod placere possit, nec apparere audeat ante faciem semetipsum districtius judicantis, Ordinante ergo in hoc ipsum charitatem Sponsæ auctore ipso charitatis, pertæsa suorum defectuum tota egreditur et resolvitur in congratulationem aliorum profectuum; approbans, ut dictum est, magis alterius principium quam suum finem, plus alterius profectum quam suam perfectionem. In floribus quippe, in quibus spes fructus est, bona spes designatur incipientium; in malis vero, fructus perfectorum. In illis fulcitur ad delicias, in istis ad virtutem stipatur. Et suavius ei in incipientibus redolent flores novæ in Christo creaturæ quam in seipsa fructus perfectionis suæ, fructus alienæ justitiæ quam conscientia cujuslibet sanctitatis suæ. In illis ergo virtutis accipit incitamentum; in istis firmamentum. Sed et secundum exteriora habet sanctæ juventutis indoles in disciplina pietatis quamdam gratiæ prærogativam, et sancta canities, ob certioris fiduciæ robor reverentiam suam. Tenera quippe ætas hilarem habet et aptam ad cuncta materiam; et instar ceræ mollis facile recipit quidquid ei im-

primitur, et decentius retinet, maxime etiam quod naturale, hoc est quod virtutis est committitur. Et sicut ætati virtus addit decorem, sic virtuti flos ipse ætatis gratiam apponit potiore. Ætas etiam in bonum protracta ad omnem se conscientiam commendat, in qua boni aliquis amor est; quam et de præterito anteacta vita facit laudabilem, et de futuro ab omni mutabilitatis suspicione reddit immutem probata virtus, et ipso jure naturæ reverentiam consciscit sibi emerita senectus. Et sicut in juventute virtus apparet gratior, sic tutior in senectute, et quasi in sede propria formosior. Juniorum ergo floribus Sponsa fulcitur, seniorum autem malis stipatur; cum illis delectatur, in istis confirmatur, et de singulorum profectibus defectus suos consolatur. Et cum meliorem æstimat homo Dei proximum quam seipsum, non solum diligit eum sicut seipsum, sed et observat eum plusquam semetipsum.

Hic enim est ordo charitatis, et languentis legitimus terminus amoris. Primum siquidem diligit Dominus Deus in toto corde, ut pia jugiter memoria cogitetur; in tota anima, ut in ipso semper, et ad ipsum vivatur; in omnibus viribus humanis, ut in opus servitutis ejus fideliter expendantur; in omni mente, ut perfecte et intelligibiliter ametur. Deinde cum omni homine secundum Deum sedus habendum naturæ et bonæ voluntatis, ad semetipsum vero, et ad proximum sicut ad seipsum, affectus religiosi amoris, ut proximus sit quicunque domesticus est fidei, et in proximis plus ille diligitur, ut propinquior, qui Deo; in quo proximus est, et diligitur, vite merito et pietatis affectu conjunctior invenitur. Sic autem dilectus Dei ac dilector bene et secundum ordinem diligit seipsum, si suam carni curam fecerit, non in desideriis, sed propter spiritum, suam spiritui suo in Spiritu sancto habuerit charitatem propter Deum. Non enim propter corpus vivimus; sed sine corpore vivere nequimus. Vivimus autem, ut spiritu Deo adhæreamus, et pie et sinceriter eum amando sobrie in nobis, juste ad proximum, et pie ad Deum vivamus, sicque vivendo beate et animaliter in Deo aliquando vivere mereamur. Ergo juxta Apostolum, qui dixit: « Nemo unquam carnem suam odio habuit (Ephes. v), » sufficit non odisse corpus, cui tamen cura habenda est, sed citra servitutem; spiritui vero sua habenda est charitas, cultus suus exhibendus, usque ad omnem corporis servitutem. Debetur enim corpori cura aliqua spiritus, ut corpus vivat; spiritui vero servitus omnimoda corporis, ut spiritus vigeat; Deo utrinque, ut totus homo Deo serviat. Sic qui ordinatæ charitatis est, diligit Dominum Deum suum, et in ipso seipsum, et proximum suum sicut seipsum, ipsa qualitate, ipsa quantitate. Nam etsi major forsitan est perfectio charitatis in ipso quam in proximo, tantam utique in eo fore desiderat, quantam amplectitur in semetipso. Si vero majorem eam deprehendit, vel æstimat apud proximum, dulcius eo in Deo fruatur, et plus eum, ut dictum est, observat, quam semetipsum. Hoc est

ergo homini diligere Deum, sicut Dominum Deum suum; et recte diligere seipsum, et proximum sicut seipsum. Hic est ordo charitatis a lege spiritus vitæ ordinatus, a verbo Dei in Spiritu sancto editus; digno Dei in corde ordinate amantis descriptus, et in ipsa hominis ratione naturali quodam schemate a Deo deformatus.

Hinc est quod discernit eum iudicium rationis, et approbat sensus bonæ voluntatis; sed non habet, nisi Spiritus sancti aspirante gratia, affectus bonæ mentis. Primo ergo in cellam vinariam Sponsa introducit, deinde charitas in ea ordinatur. Primo siquidem Ingressu inordinata adhuc et ebria nititur facere plusquam potest, et complere aggreditur, quasi uno impetu amoris, quæcunque vult Deus; sed deficiens in salutare Dei languet, donec ulteriore progressu, et beato profectu, ordinante in ea rege charitatem, incipiat etiam velle quod vult Deus. Et tunc per similitudinem voluntatis unus cum Deo spiritus fit; ebriusque fit sobrius, languens fit sanus, et vehemens ordinatus, ebrius festinat ad somnum, languens ad lectum floridum, vehemens ad amplexum; sicque Sponsi ac Sponsæ jucundissima conjunctio sit. O Charitas Deus, sancte Spiritus, amor Patris ac Filii, et substantialis voluntas, habita in nobis, et ordina nos, ut fiat voluntas tua in nobis. Voluntas tua fiat voluntas nostra, ut facturi voluntatem Domini Dei nostri, legem ordinemque ejus inveniamus in medio cordis nostri. Da illuminatos oculos cordis, quibus inspicimus in lumen incommutabilis veritatis tuæ, ut exinde formetur ordo mutabilitatis nostræ, et mutabilis ac mutabundæ voluntatis nostræ. Sponsa tua anima nostra amans te, in ipso amore tuo intelligat, quid faciendum sibi sit de se. Quin potius tu habitans in ea, Deus, qui es ipse in ea amor tuus, fac in ea, amet te de te, o amor ejus, et tu ipse in ipsa de ipsa ames te, et de ipsa in ipsa facias et ordines omnia secundum te. Ideo olim dicebas famulo tuo Moysi. « Vide ut omnia facias secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte (Exod. xxv.) » In monte siquidem Moysi exemplar vitæ sanctitatisque monstratum est, cum in altitudine contemplationis summæ ei incommutabilitatis ordo revelatus est, ut de omnibus secundum interiorum visionem exteriorum ordinaret actionem. Sic et Sponsam tuam animam tibi devotam, quæcunque illa est, cum introducit in secretum Sponsi, ancilla in gaudium Domini sui, sentiendo de te in bonitate, secundum exemplar tuæ bonitatis totam eam ordinat, sibi que conformat gaudium ipsam charitatis tuæ. Non quod ibi aliud præcipiatur, aliud vetetur; sed in affectu amoris illuminati nihil licet, nihil libet, quod ad modicum offendat seu convenientiam ordinis, seu conscientiam illius gaudii. Beata conscientia, quæ sive prospera, sive adversa habeat in mundo, exemplar utendi et vitæ modum trahit e cælo, et quocunque se vertit, de vultu tuo Deus iudicium ejus procedit, ut semper tibi jungatur similitudinæ idem volendi, a quo non receditur,

nisi dissimilitudine volendi. Ideo quæcunque Sponsa est, hoc solum desiderat, hoc affectat, ut facies ejus faciei tuæ jungatur jugiter in osculo charitatis, hoc est, unus tecum spiritus fiat per unitatem ejusdem voluntatis; forma vitæ ejus formæ amoris tui imprimatur vehementer vehementia magni amoris, vel etiam, si durior fuerit materia, infringatur virtute disciplinæ ordinantis. Hoc autem cum consummatum fuerit super Sponsam tuam, amicam tuam, formosam tuam, signatur, Domine, lumen vultus tui, et lætitia suæ in anima pia ordinatur, cum omnia secundum ordinem charitatis rite procedentibus, in pace in idipsum dormiens ac quiescens, gaudet in amplexu Sponsi, et dicit:

« Læva ejus sub capite meo; et dextera ejus amplexabitur me. » Amplexus iste circa hominem agitur, sed supra hominem est. Amplexus etenim hic Spiritus sanctus est. Qui enim Patris et Filii Dei communio, qui charitas, qui amicitia, qui amplexus est; ipse in amore Sponsi ac Sponsæ ipsa omnia est. Sed ibi majestas est consubstantialis naturæ, hic autem donum gratiæ; ibi dignitas, hic autem dignatio; idem tamen, idem planem spiritus. Amplexus autem iste hic initiatur, alibi perficiendus. Abyssus hæc alteram abyssum invocat; extasis ista longe aliud quam quod videt somniat, secretum hoc aliud secretum suspirat: gaudium hoc aliud gaudium imaginatur, suavitas ista aliam suavitatem præorditur. Et boni quidem hujus ei illius eadem materia, sed facies dissimilis, eadem natura, sed alia dignitas, sensus similis, sed diversa majestas. Hoc siquidem mortalitatis est, illud æternitatis; hoc vitæ, illud stationis; hoc sancti profectus, illud consummatæ perfectionis, et perfectæ beatitudinis. Cum enim plene revelabitur facies ad faciem, et perficietur mutua cognitio, et cognoscat Sponsa, sicut et cognita est, tunc erit plenum osculum, plenusque amplexus, cum non indigebit læva fulciete, sed totam amplexabuntur Sponsam delectationes dexterae Sponsi usque in fine æternitatis infinitæ. Tunc, inquam, plenum erit osculum, plenusque amplexus, cujus virtus sapientia Dei, suavitas Spiritus sanctus, perfectio plena fruitio divinitatis, et Deus omnia in omnibus. Non ibi palpitabit fides, non spes pavebit, quia plena charitas in plena visione Dei omnes affectus in unum gaudendi atque fruendi mirificabit effectum, omni eo quod corruptionis vel mortalitatis erat, vel emortuo vel resuscitato in vitam æternam. Interim vero, « Læva, » inquit, « ejus sub capite meo, et dextera ejus amplexabitur me. » Post exercitium quippe ordinandæ charitatis, subordinatur fomentum et consolatio necessariæ ac desideratæ suavitatis, omnes exercitii illius molestias suaves quidem, molestias tamen, in quasdam novæ gratiæ convertens experientias et primitias, vel gustum futuræ illius beatitudinis. Ut enim in pace in idipsum dormire jam incipiat Sponsa, ac quiescere, suscipitur aliquando, non semel, sed quoties placuerit ordinanti gratiæ, sicut dilectus ille discipulus in sinu Jesu

supra pectus ejus, et admittitur in occultâ Filii, ubi sunt absconditi omnes thesauri sapientiæ ac scientiæ Dei.

Ubi beata Sponsæ conscientia suaviter quiescens, Sponsi læva fulcitur; dextera vero ejus totam eam amplexatur, cum ordinatur in ea pietas cum sufficientia, ut totam eam obtineat spiritualium gratia consolationum, nec pro aliqua corporalium rerum indigentia, caput ejus, quod est principale mentis, Sponsi pietas terræ inhærere patiat. Nam et si aliquibus aliquando opus habet; sed nullo indigere permittitur. Necessè quippe est, habitis eum rebus sæcumbere; quem constiterit non habitis indiguisset. Unde et Apostolus: « Nullius, inquit, egentes, multos autem locupletantes (II Cor. vi). » Indiget qui desiderat. Qui vero non desiderat, vel non amat, sive habeat sive non habeat, securus cum Apostolo dicit: « Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio humiliari, scio et abundare. Ubique et in omnibus institutus sum, et satiari et esurire et abundare et penuriam pati (Philipp. iv). » Illoc de sinistra quam, sicut dicit Psalmus, Dominus supponit justo, ne interim collidatur (Psal. xxxvi). De dextera vero amplexante, statim subjungit: « Omnia enim possum, in eo qui me confortat (Philipp. iv). » Amplexus etenim dextere, hoc est spiritualis gratiæ, animam confortat, ne exterioribus vel non habitis, indigeat, vel habitis succumbat. Quibus sicut succumbit qui eget, sic ea subigit qui uti novit, cum ea si non habet, non curat; si vero habet, non servat serviliter, sed liberaliter dispensat. Lævam ergo Sponsa sub capite habet, cum deditæ Deo menti temporalium consolationum sufficientia subministratur, vel rerum non habitaram contemptus. Dextera vero, id est spirituales eam consolationes amplexantur, cum eis et fovetur in præsentem, et de æternorum certitudine promissorum in futuro confirmatur. Lævaque ac dextera astringitur ad cor Sponsi, cum et bonus temporalium usus, et æternorum pia fruitio, et omnia ei cooperantur in amorem Dei, et inter medios hos clericos dormit, cum, moram faciente Sponso, patienter agit. Aliter etiam charitas ordinata lævam habet ac sinistram. Amplexus siquidem hic charitatis est. Habet dexteram laboriosam, lævam vero amicam quietis, hoc est activæ exercitium vitæ satagens circa frequens ministerium, studiumque contemplationis, capiti Sponsæ lenè præbens fulcimentum. Sicque quasi duobus brachiis seu duabus manibus, Sponsa dilecta ad cor, ut dictum est, Sponsi astringitur, id est actionis bonæ et sanctæ contemplationis: rationis et amoris, vel rationabilis scientiæ et efficaciæ sapientiæ. Bene etenim per lævam, quæ minus actiosa est, amor contemplativus, seu sapientia designatur: cui unum sufficit, et quæ unum tantummodo habet necessarium. Unde dicitur de Sapientia in libro nominis ejus. « Qui minorantur actu, apprehendent illam (Eccli. xxxviii). » Bene etiam per dexteram sagacitas exprimitur rationis, vel scientiæ rationalis,

A de qua item legitur: « Pertransibunt tempora, et multiplex erit scientia (Dan. xii). » Ratio ergo attrahit, et amor amplectitur, dum quod rationabiliter eligitur, amatur. Caput vero Sponsæ, hoc est principale cordis, in læva fovetur; cum mens bene affecta, eo quod amat, per intellectum amoris ipsius fruitur, sicque alterum alteri cooperatur in bonum. Dum amor rationem confortat ad attrahendum, ratio amorem ad amplectendum, amor ratione munitur, ratio vero ab amore illuminatur. Quin potius, præveniente gratia prædestinantis, et eligentis et vocantis ratio afficit amorem, amor autem afficit rationem, ut spiritualis effectus animus dijudicet omnia, ipse vero a nemine judicetur. Dextera etiam laborat contra tribulationes, angustias, persecutiones, famem, nuditatem, periculum ac gladios, et exercetur in labore et ærumna, et vigiliis multis; læva vero patiens est, benigna est, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sustinet. Quæ dextere sunt, non sine multis ac gravibus exercitiorum laboribus tam mentis quam corporis actantur; quæ autem lævæ sunt, in quiete et silentio observari possunt, nec magnum requirunt corporis exercitium. Utraque tamen, ut jam sæpe dictum est, tam læva quam dextera, Sponsa Sponso astringitur, quia et dextere patientia, et lævæ bona conscientia ad amorem ejus eruditur, pacemque ac jugem bene affectæ mentis tranquillitatem. Dextera facit ac tuetur; læva fruitur. Sive ergo hoc, sive illo modo, sive et hoc et illo, Sponsa in amplexu Sponsi soporata absconditur nonnunquam in abscondito faciei ejus a contradictione hominum; protegitur in tabernaculo ejus a contradictione linguarum, et mente modo excedens Deo, modo sobria proximo, semper parata est et latere et prodire, ad arbitrium abscondentis et protegentis. Denique audi abscondentem et protegentem: « Adjuro vos, filiæ Jerusalem, per capreas, hinnulosque cervorum, ut non suscitatis, neque evigilare faciat is amicam, donec ipsa velit (Cant. iii, v). » Adjuratio hæc necessitatis est indictio; hoc est virtutis Dei efficax operatio. Adjurantur autem filiæ Jerusalem, recentiores ac teneriores in religione animæ, singulæ per virtutes quas acceperunt, cum inspiratur eis timor perdendæ gratiæ, qua in exercendis virtutibus utuntur, si sponsalis secreto thalami negligenti exhibere reverentiam suam, et debitum congratulationis affectum. Adjurantur autem per capreas, quæ acutioris visus esse perhibentur et amicæ montium; et per hinnulos cervorum serpentium inimicos et agiles ad currendum, cum oculum purioris contemplationis, et cœlestium amorem odiumque vitiorum, et in virtutum profectibus perdere verentur properum et prosperum, quem habere videntur, successum; si minore necessitate, si majore importunitate, temerare vel inquietare præsumperint Sponsi et Sponsæ mutæ conjunctionis et fruitionis gau-

dium. « Ut non suscitatis, ait, neque evigilare faciatis amicam, donec ipsa velit. » Cogitur Sponsa evigilare, cum a somno contemplationis inquietatur; suscitatur, cum vocatur ad laborem. Vult autem a somni sui quiete aliquando evigilare, aliquando non vult, quia in somno contemplationis sola ei sapit charitas veritatis. Unde suscitari et avocari non vult, nisi cum eam a contemplatione charæ veritatis avocat ipsa veritas charitatis; et tunc nequaquam recusat opus vel officium necessitatis. Deinde in excessu suo seu extasi, in somno quietis, audiens Sponsa vocem adjurantis; hoc est sentiens gratiam inspirantis, et virtutem videns operantis, illasque sibi deferentes, nec tamen minus proficientes: « Vox, inquit, dilecti mei. » Hæc, inquit, adjuratio, hæc inspiratio, hæc gratia, vox dilecti mei est, qui sic diligens, plurimum diligendus est. Hæc, ait, pax, hæc suavitas, hic somnus quietis, a Domino est; vox Domini est, præparantis cervorum hinnulos in prospectibus filiarum, mihi vero dilectæ suæ in extasi mentis, revelantis condensa mysteriorum et sacramentorum suorum. « Vox, dilecti mei. » Pauca verba, sed opulenta gratia. In hoc siquidem statu mentis nequaquam verbis res agitur, sed spiritualis virtute intellectus et affectuum pietate unum ibi verbum fit: Verbum quod est apud Deum, Deus Verbum quod fit in Sponsa, in eo quod operatur in ea. Vox tamen potius dicitur quam verbum, quia non distinguitur syllabis, non lingua formatur, sed puro fit affectu in illuminato intellectu, sopito vel feriato omni sensu corporis vel rationis; et totum rei negotium sancto Spiritu operante in sensu amoris. Vox verbi hujus virtus est efficax divinitatis confringens cedros Libani, fastus humanæ sapientiæ, et altitudinis mundanæ. Vox ista non nisi in silentii secreto auditur, non nisi in mundo corde operatur, Ubi vero sonat vel operatur, non aliter quam sicut ipsa est operatur. Verbum nostrum quasi in litteris creatum, in syllabis distinctum, in verbum formatum cum profertur a loquente, simile quid et similiter operatur in audiente, easdem litteras, easdem syllabas, idem verbum.

Sic et Verbum Dei, in forma Dei natum de Deo inseparabiliter, fit in Sponsa in eo quod facit in Sponsa; et fit indissimiliter, quia quæcunque facit Deus Pater, hæc et Filius facit similiter (Joan. v). Et ideo cum Sponsæ vel in Sponsa loquitur, non aliud vel aliter quam quod ipsum est, et sicut ipsum est, loquitur vel operatur, non loquens vel operans seipsum ut sit, sed de seipso operans in ea, ut ipsa in ipso sit. Cumque loquitur ei, seipsum ei loquitur, sicut in seipso quidquid vult ut sciat, innotescere facit et cui loquitur, factus ei sapientia, quodcumque vult facit in ea, vel per eam, ipse virtus ejus, ipse justitia justificans ei existens, et sanctificatio sanctificans. Loquiturque ei, quæ Sponsa est, Verbum Dei, seipsum et Patrem suum, in Spiritu oris ejus, in tantum ut de plenitudine gratiæ illustrantis tota affecta amantis conscientia, flammam

A cordis sui vix in pauca hæc verba evaporet, cum dicit: « Vox dilecti mei. » Fitque vox ipsa et Sponsa ad Sponsam, et Sponsæ ad Sponsum, in gaudio mutæ conjunctionis et fruitionis, in quo jugiter sibi loquuntur et respondent, et bonitas dantis, et amor accipientis. Sicque in cella vinaria, in fervore et gaudio consummatæ charitatis, in lecto conscientiam florentis, componitur Sponsi et Sponsæ, et coaptatur beatus ille acubitus, de quo idem Sponsus promittit dicens: « Si quis diligit me, diligetur a Patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum: et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv). » Amor amorum cui servit Canticum canticorum, quod assumere per os suum quicumque utcumque potest non amans; nemo tamen potest cantare nisi amans et vere amans: tu scis quod ambiat cor meum, tractando canticum tuum. Nunquid, o Spiritus scrutans omnia et scientiam habens omnis vocis, aliud in hoc quærit cor servi tui, aliud pauperis tui parturit intentio, quam ut videndo claritatem tuam, sentiendo charitatem tuam, illuminetur in te conscientia mea; castificetur de te anima mea, tractando quæ proprie tua sunt, dulcius te sapiunt, suavius redolent, sapiat mihi gustus tuus, spiret odor, et tota in te et de te formetur vita mea? Veni, veni, in abundantia benedictionum tuarum in me servum tuum, in cor meum, locum tuum, quem, nisi tu prior inveneris mihi, non possum invenire tibi, locum Domino, tabernaculum Deo Jacob. Quem donec inveniam tibi, non ascendam in lectum strati mei, non dabo somnum oculis meis, et palpebris dormitionem (Psal. cxxxv). Gratias tibi, quoniam per primitias Spiritus tui amores mei antiqui odibiles, qui alieni a te alienabant me a te, jam non sunt, cum teste scientia tua in conscientia mea, unum unice te amem, semper certe libero judicio rationis, et, quando liber et composui esse potest animus meus, integro affectu mentis. Sed scaturiunt adhuc in memoria mea antiquiorum amorum reliquiæ quædam, quasi umbra sine corpore, forma sine substantia, sensus quidam in cogitatione inanis et vacuæ delectationis absque nutu voluntatis, quibus conscientia infecta vix aliquando in te ad purum meretur esse affecta, a quibus donec ex integro converteris captivitatem meam, nequaquam plene respirare possum in libertatem tuam, sive puritatem, sive stabilitatem. Sed cum veneris in divitiis plenitudinis tuæ, et deliciis bonitatis tuæ in pauperem tuum, et ostendere ceperis ei certa experientia in conscientia sua, quam vere Deus charitas es, quamque sit unum Deus et amor suus, gaudium in Spiritu sancto, et Spiritus sanctus, suavitas amandi et initium fruendi, amor ipse et intellectus ejus, tunc a charitate orante et interpellante pro nobis de nobis gemitibus inenarrabilibus, et illuminatis affectibus, non tam ratione cogente ad desiderium, quam te, o amor contemplante ad fruendum, a puero tuo in cantico tuo sacrificium laudis honorificabit te, et illic iter quo

ostendas ei salutare Dei. Interim egenus et pauper amor meus nitendo et palpando sequatur qua ducitur, suspiret quo vocatur, per figuras amatorias et imperfectum suum, ad perfectum tuum; et quandiu per fidem ambulat et non per speciem, pie et sapienter suis utatur rudimentis, donec exterior hæc parabola dramatis fiat in eo historia veritatis. Tunc parebit in lumine tuo quantum in intellectu tuo præcedit pietas simplicissimi amantis prudentiam eruditissimi ratiocinantis, cum retroacta ratione amor pius ipse efficietur intellectus suus.

Jam ergo in gaudio festi nuptialis primo accubitu utcumque digesto, et suo ei Cantico, prout potuimus, assignato, qui novitii fervoris rudimentis videtur deservire, secundi auxiliante Deo aggrediamur exordium, in quo prudentiore patientia et doctiore prudentia ad secundos se reparat Sponsi Sponsa amplexus. Sed primo sequentis cantici sensus historicus succincte prælibandus est, et spiritalis ei comparandus. Sicut habemus ex libro Paralipomenon, rex Salomon rex pacis, pacem habens in regno suo, subactis circumquaque inimicis, et ædificata in Jerusalem domo Domini, et domo regia: « Non, » inquit, « habitabit uxor mea in domo David patris mei regis Israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa est in eam arca Domini (II Paral. vii). » Idcirco uxori suæ Ægyptiæ filix Pharaonis exstructa domo in Libano, extra Jerusalem, et procul a domo regia eam habitare præcepit, donec ad plenum deposuisset barbaram naturam, et totam Ægyptiam conspersionem, ubi tamen aliquando visitaretur a rege, aliquando etiam ipsa vocaretur in civitatem et domum regiam, et regis thalamum, non ad habitandum, sed quasi visura gloriam regis, et thalami regii gratia aliquatenus fruitura, et sic reversura in locum suum. Sic etiam Rex pacis æternæ Christus, Sponsus Ecclesiæ ex gentibus congregatæ, Sponsus animæ fidelis de tenebris peccatorum, quod interpretatur Ægyptus, liberatæ, post resurrectionem carnis suæ absorpta morte in victoria, accepto sibi regno in Jerusalem superna, Sponsam suam, quandiu in carne vivit, a supercælestis cohabitationis suæ gloria pro conditione mortalitatis sequestratam, in proviso ei loco quiescere præcepit, cum ascendens in cælum dixit ad discipulos suos: « Sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto (Luc. xxiv). » Quod tunc dicebat discipulis suis, propter promissum eis adventum Spiritus sancti, et omnibus filiis Sponsi usque hodie dicit, propter perpetuæ cohabitationis cum eis promissionem usque in finem sæculi, et gratiam præsentioris aliquando et manifestioris visitationis (Matth. xxviii). Civitas hæc Ecclesia est in peregrinatione hujus vitæ, ædificata in Libano, hoc est in æditi et amæno loco gratiæ candidantis. Libanus enim candidatio interpretatur. Ibi habitans Sponsa Christi Ægyptia, fidelis anima per gratiam Dei in fide Ecclesiæ in purum candidanda, anxia pietate assidue eo cor dirigit suum, quo præmisit thesau-

rum suum, exspectans et accipiens quotidie induentem eam ex alto quotidianam virtutis divinæ visitationem, donec soluta aliquando a vinculo carnis, recipi mereatur ad æternam Sponsi cohabitationem. Ibi ergo in Ecclesia, in unitate fidei, quæ Sponsa est, sæpe per internæ visitationis gratiam illustratur; sæpe per contemplationis virtutem usque ad visionem supernæ pacis et regii thalami dignitatem, Sponsum Sponsa pio amore prosequitur. Sed terrena conversatione aggravante nequaquam diu ibi commorari permittitur, acceptoque pignore spiritus Sponsi, et relicto apud eum pignore spiritus sui, citius remittitur in domum paupertatis suæ a contemplatione divitiarum Sponsi, sciens aliquatenus quid desit sibi. Hinc ergo deinceps usque in finem totum hoc sanctum amoris canticum contextitur; hoc totum opus ejus atque negotium est, hinc discernuntur ejus partes, et partium sibi conciliantur divisiones, spe festinante, cruciante desiderio, sapientia ordinante, amore currente, gratia occurrente; quoadusque in fine Cantici ipsius dolor desiderantis a tædio dilationis, mutua tandem conjunctione vertatur in gaudium fruentis.

Reddita ergo sibi Sponsa post primum primi accubitus excessum, quo mente excesserat Deo, et sobria facta sibi, et gustatæ suavitatis memoriam ruminans, post sacrorum affectuum digestionem secretum appetens, fugitans publicum, in abdito cellæ, in solitudine cordis, in recessu conscientiæ sedere amat ad studium cordis mundandi, in speculo et ænigmate sollicita emundare faciem, ad videndum facie ad faciem. Ibi enim quæ Sponsa est, quæ sicut Apostolus dicit, uni adhærens. « Divisa non est, sed sollicita est eorum tantum quæ Domini sunt, quomodo placeat Domino, cui se probavit (I Cor. vii), » studet fieri sancta corpore et spiritu, sine macula criminis, sine duplicitate simulationis, studet ad id quod honestum est, et quod facultatem præbeat Dominum obsecrandi. Suspensaque ad reditum Sponsi, ad vocem ejus, ad faciem ejus, repente quasi a longe venientis et colloquentis cum sodalibus tenuè quoddam murmur exaudiens, « vox, » inquit, « dilecti mei. » Quod enim dicit, vox dilecti mei, et superius et inferius aptari potest; et finis primi accubitus, et secundi potest esse principium. Quod etiam rei quæ agitur apte congruere videtur, quoniam sicut ex vespertino præteritæ diei sequentis lucis matutinum suum constat principium ordiri, sic interioris diei consummatio principium sæpe et causa alterius diei invenitur. « Vox, » ergo inquit, « dilecti mei. » Et exiliens in occursum venientis, « ecce, » inquit, « iste. » Vox Sponsi ad Sponsam est repentina gratia bene afficiens memoriam amantis, verbum ejus, in intellectum suum formatus affectus. Ad vocem ergo Sponsi venientis dicit Sponsa « ecce; » ad verbum jam præsentis et colloquentis, quasi digito præsentem ostendens, « iste, » inquit. Exit autem Sponsa in occursum Verbi Dei, cum pia affectio gestit ad intellectum. Videtque

venientem, cum in semetipsa misericorditer sentit operantem. Quid enim est misericordia ejus super nos, quam bonitas ejus in omnibus præveniens nos? Propiore autem et propiore amoris intellectu Sponsa Sponsi ad se adventum contemplatur: cum ejus omnem ad se veniendi modum in semetipsa tam effectualiter quam affectaliter experitur. Contemplatur enim, quomodo Deus montium venit in colles; et quod in illis contemplatur, hoc sicut dictum est, in semetipsa experitur. Videt autem venientem ad montes, in montibus saliendo; ad colles, transiliendo eos. Mons est terra super terram exaltata, scilicet eum intellecto quolibet, per amorem cœlestium in contemplatione divinitatis, quod hominis est, supergreditur humana natura. Hoc autem inter fideles qui potentius agit, mons est; qui vero remissius, collis est. Mons etiam est de humilitate cordis in altitudinem spei exurgens conscientiæ justitiæ; collis et ipse pro modo suo in eadem spei gratia constitutus, ex gratia Dei et conscientia fructuosæ poenitentiae. Ille quippe in altitudinæ justitiæ excrevit, sed in humilitate fundatur; hunc autem cum sua etiam justitiâ exaltet apud Deum, ex timore tamen humilis conscientiae ipse intra semetipsum a semetipso cohibetur ac deprimitur. Saltus vero Sponsi sunt, de quibus Propheta dicit: « Exsultavit ut gigas ad currendam viam. A summo cœlo egressio ejus; et occursum ejus usque ad summum ejus (Psal. xviii). » Cum ergo contemplatur Sponsa a summo cœlo egressum Sponsi, et occursum ejus usque ad summum ejus, inter hæc autem a cœlo cum venientem in uterum, ab utero in præsepe, a præsepi ad crucem, a cruce in sepulcrum, a sepulcro in cœlum, quid nisi quosdam saltus ejus mirabiles per tantorum altitudines operum, quasi per summorum juga montium miretur? Cum autem magnorum aliquorum hominum intellectibus per aspirationem sui amoris saltuum horum fidem infundit, quid nisi in montibus salit? Saliens autem in montibus, transilit colles; cum plures fideles, quos fides continet, præterit iste intellectus. Veniens ergo Sponsus ad Sponsam, in montibus salit et colles transilit: cum alios per contemplationis gratiam in altiora sustollens, alios circa inferiora necessariæ actionis ordinatos disponit. Saltus autem isti sive transsaltus sunt, quibus in cœlestia se subrigunt homines terreni, cum ex consideratione operum Dei, et magnæ circa nos bonitatis ejus, charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datur nobis (Rom. v). Et de imis quidem in alta per amorem spiritus se vibrant humanorum conatum saltus; sed de sursum a Patre luminum virtutem effectus sui accipiunt. Ex quo cum sunt in salientibus sanctæ quædam exultationes, ipsæ sunt humani sensus extra humanum usum et modum quasi saltationes, tanto alacriores et altiores, quanto salientem trahunt experientiæ suaviores. Sed saltus isti montium sunt, in quibus salit Sponsus, non collium quos transilit: qui, licet stent in ille radi-

cati et fundati, non tamen sentiunt pedes transilientis, hoc est non habent sensum gratiæ afficientis. Sed sicut saliens de terra citius in terram relabitur, sic adventus Sponsi ad Sponsam quandiu adhuc procul est. A modo vero propior factus saltus istos mutabit in illuminatos accessus, de quibus dicitur: « Accedite ad eum, et illuminamini (Psal. xxxiii): » in dispositos ascensus, de quibus idem Propheta dicit: « Beatus vir, cujus est auxilium abs te; ascensiones in corde disponit in valle lacrymarum, in locum quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem; videbitur Deus deorum in Sion (Psal. lxxxiii). » Interim autem venit, sicut dictum est, Sponsus, saliendo scilicet et transiliendo. Quamvis et aliter possint intelligi saltus isti et transsaltus, in montibus scilicet, hoc est in sanctis, saltus liberi sine obstaculo peccati; in collibus vero, hoc est minus perfectis, transsaltus, non sine offendiculo, ubi tamen non offendant saliens, sed transiliat, omnia peccata dimittendo et impendendo gratiam. Sed et qui justus et perfectus est, in via Dei salit, hoc est libere incedit; qui vero adhuc minus perfectus est, habet quidem in quo offendant, sed tamen fortiter transilit quidquid ei sive de suo, sive de alieno contradicit. Sequitur:

« Similis est dilectus meus capræ hinnuloque cervorum. » Jam Sponsus veniens Sponsæ propior efficitur; jam etsi nondum facie ad faciem, propioribus tamen figuris ei insinuat. Et aliquando quidem se ei exhibet per affectus quosdam participes diviniæ virtutis et bonitatis, aliquando per effectus humanæ suæ dispensationis. Deus ergo hoc nomen, quod quasi proprie proprium summæ illius naturæ, a Greco sumptum esse, nemo est qui ambigat. Est autem sive a verbo quod est *θωρῶ*, sive ab eo quod est *θῆω*; seu magis ab utroque: *θωρῶ*, quippe *video* interpretatur *θῆω curro*. Quid enim velocius currit stabili illo motu, qui stabilis in seipso manens movet omnia? quid tam velociter cuncta percurrit quam qui dixit, et facta sunt omnia? Facile etiam omnia et simul videt, in quo sunt omnia, et in semetipso videt omnia. Divina ergo natura in Sponso per capream designatur tum propter velocitatem cursus, tum propter acumen visus. Per hinnulum quoque cervorum, apte satis humana natura in Sponso exprimitur. Apparuit nempe in mundo homo Christus, quasi hinnulus cervorum, hoc est filius Judæorum. Ipse quippe filius dilectus unicornium; ipse etiam filius cervorum multicornium. Cervus enim in uno coru plura videtur cornua habere. Sunt autem Judæi unicornes, hoc est de singulari legis justitiâ præsumentes; sunt etiam multicornes in mandatis et caeremoniis, et multiplicibus observationibus legis gloriantes. Apparuit ergo in mundo Christus filius Judæorum, tanquam hinnulus cervorum, qui novus homo sine peccato venit in mundum, et sine peccato visit in mundo. Et sicut legitur, « cerva gratissima, et gratissimus

hinnulus (*Prov. v*), de gratissima matre Virgine gratissimus apparuit filius, unctus oleo lætitiæ præ participibus suis. Ipse etiam quotidie venit ad Sponsam suam, fidelem animam, sicut caprea visus acuti, et velocis cursus, cum efficit et mundat in ea oculum contemplationis, et veloces perficit effectus in ministerio bonæ actionis. Mirabili enim condescensione gratiæ sapientia Dei adveniens, intellectum hominis sibi subjungit et conformat; sicque ex illuminante gratia et illuminata intelligentia modo quodam ineffabili fit quasi quædam composita sapientia complectens omnes virtutes; ut et feratur in Deum homo Dei per illuminatum intellectum, nec tamen animus virtutum in exteriora et inferiora sanctitatis suæ deneget effectus. Ibi ergo videt, hic currit, cum nequaquam posset impleri in uno homine uniformitas tam diversa, nisi fieret ex Verbi Dei et intelligentiæ humanæ, ex gratiæ Dei et humanæ pietatis, amica quadam et efficaci conformitate. Venit etiam ad eam quasi hinnulus cervorum, hoc est sicut Filius hominis, cum sicut aliquando Sponsæ Ecclesiæ, veniens in mundum, sacramentum susceptæ humanitatis attulit in pignus amoris, sic ejusdem gratiæ fidelem memoriam fideli animæ efficacius inspirat in provocatione charitatis. Sic ergo Sponsus ad Sponsam similis habetur capræ hinnuloque cervorum, cum de hujusmodi quibusdam theoriis sive theophaniis esurientem pascit, reficit afflictam: quæ non nisi cum vultu ejus lætitia adimpletur. Et veniens non semper salit aut transilit, sed aliquando etiam appropinquat et stat, cum plusculo quodam gaudio semetipsum ei indulgens, lædium desiderantis, et lassitudinem tendentis et amantis pietatem abundantiora gratia consolatur. Unde et subditur: « En ipse stat post parietem nostrum. » Ubi notandum quod, cum videret venientem, ecce, inquit, iste, et cum videt appropinquantem, en, inquit, ipse; hoc est iste ipse est; quia est qui est, non in propheta, non in angelo, non in apostolo; sed supra speculum et ænigma se mihi exhibens aliquatenus in semetipso. Quem enim dicit istum ipsum, appropinquasse sibi fatetur, non solum sensu gratiæ, sed et suavitate experientiæ, in tantum ut in hora illa, seu in tempore illo divinæ visitationis, a pleno oculo mutæ conjunctionis, a pleno amplexu mutæ fruitionis, Sponsum et Sponsam solus dividat paries hujus mortalitatis. Et iste ipse est cui dicebat Moyses: « Ostende mihi teipsum (*Exod. xxxiii*); » et item Dominus ad Moysen: « Non enim videbit me homo et vivet (*Ibid.*). » Invisibilem ergo post parietem videre est tantum eum videre, quantum eum videre in vita ista possibile est. « En, inquit, ipse stat post parietem nostrum. » — En, sensum sonat præsentis; ipse gaudium experientiæ; statio suavitatem fruitionis. Vel paries est dirimens Sponsum et Sponsam; de quo Propheta dicit: « Et in Deo meo transgrediar murum (*Psal. xvii*). » Quod quid aliud

cupiscentiam carnis et oculorum et ambitionem vitæ exterioribus infecta; quæ quandiu sic est, non potest esse Deo affecta? Hinc est quod propheta de hujusmodi dicit: « Usquequo aggravant contra se densum lutum? » (*Habac. ii*.) Et alibi: « Peccata vestra separant inter vos et Deum. » Sed cum per densum hunc parietem luti nulla Sponsæ ad Sponsum pateat via contemplationis, tu tamen, o desiderium animæ ejus, tu tibi facis in eo fenestras rectas, per quas in directum eam aspicias, et cancellos obliquos, per quos quasi ex obliqua ei prospicias. Fenestræ autem rectæ ipsæ sunt justitiæ tuæ rectæ, recta corda lætificantes; cancelli obliqui, ad inventiones bonitatis et misericordiæ tuæ, ex immerito et insperato quasi ex obliquo venientes. B Per fenestras bona Sponsæ approbando aspicias; per cancellos ei, in quibus misericordia indiget, miscrando prospicias. Sicque tu prior videns eam facis videntem te, et stans illi stabilem facis tibi, donec miserantis et amantis mutua appropinquatio solvat omnino inimicitias peccati, medium maceriæ dividendis, et fiat mutua visio, mutuus amplexus, mutuus gaudium, unus spiritus. Interim etiam aliquando non in se, sed in te Domino Deo suo transgrediens murum, admittitur ad lucidius aliquid intelligendum, ad perfectius cognoscendum, ad dulcius amandum, non solum ut experiatur apud te fontem vitæ, et in lumine tuo lumen, sed ut etiam permittatur aliquantisper stare ad fruendum, tam efficaci sensu, tam valido affectu, tam manifesto intellectu, ut, sicut jam supra dictum est, a perfectione plenæ visionis, solo sibi distare videatur interstitio humanæ mortalitatis. Hoc est quod dicit, « En ipse stat post parietem nostrum. » Ipse, inquit, ipse est, cui Moyses dicebat: « Ostende mihi teipsum (*Exod. xxxiii*). » Et Psalmista: « Tu autem idem ipse es (*Psal. ci*). » Primo nempe visus est ei, non ipse, sed iste saliens in montibus, transiliens colles; nunc autem ipse stans. Magna distantia inter istum et ipsum. Iste exterius quasi digito demonstratur; ipso in semetipsa Sponsa gloriatur ac fruitur. Iste, in saltuum sive transsaltuum nutu; ipse in bonæ mentis statu. En etiam conjunctio propinquius aliquid designat quam ecce. Ecce enim demonstrat quidquid sensibus præsto est, quantumvis longe sit; en vero, quod præ manibus, sive in manibus habetur. « Post parietem nostrum. » Meus, ait Sponsa, fuerat paries iste mortalitatis, communis conditione peccati, et corruptione et passione naturæ, sed appropinquans mihi Sponsus suum etiam eum effectit dignatione gratiæ et compassionem bonitatis suæ. Nostrum ergo, ait, parietem, in quo misericordia et veritas obviaverunt sibi, cum post primi hominis peccatum veritas et veritatis severitas parietem ipsum communis mortalitatis contexuerit mihi; tempore autem miserendi misericordia ipsum contexuerit sibi. In quo, sicut supra dictum est, fenestræ sunt et cancelli; fenestræ directæ justi Domini et justitias diligentis;

cancelli obliqui peccatori multum diligenti multum A dimittentis. Appropinquans etiam Sponsus Sponsæ per fenestras respicit, et prospicit per cancellos, cum prope factus invocanti se in veritate, et in eis quæ divinitatis suæ sunt et in eis quæ humanitatis eam sibi afficit, cum in semetipso suo singula modo contemplanda ei exhibens, de utroque solemniter pascit affectum amantis. Sed et animæ Deum quærenti fenestra est, qua Deum contempletur oculus rationis, per quem illuminante gratia spiritualia sive divina speculatur, ad hoc principaliter factus in homine, ut per eum Deus videatur ab homine. Et sicut illuminante lumine solis hujus oculus corporis ubi liberum habet ab omni obstaculo intultum, et puri transitum aeris, quocumque intendit, tandiu videndo procedit, donec ipse in semetipso visus ex propria infirmitate deficiat; sic agente et illuminante gratia in directum divinæ contemplationis tendens ratio, nisi aliunde contrahat tenebras erroris, in simplicitate et puritate divinæ substantiæ nil aliquando patitur contradictionis, donec oppressa a seipsa in semetipsa lassescat et succumbat. Fenestræ autem sunt, per quas Sponsa Sponsum speculatur, pietas, charitas, sapientia, quæ cultus Dei dicuntur, per quas, cum contemplando de gaudio Sponsi, spirituale sive divinum aliquid concipit, tunc eam videt Sponsus, hoc est videntem facit. In temporali vero dispensatione Mediatoris: cancellus est, quo Sponsa contemplatur, fides temporalium, qua in æterna erigitur; in qua obliquari necesse est intuitum Deum contemplantis, cum in una Christi persona et sacramentum indubitanter miratur geminæ naturæ; et utramque in Mediatore adorat in unitate personæ. In quo in partem quidem assumptæ humilitatis ad Deum tendens plurimum sibi videtur obliquari ratio humana, donec fidem illuminante gratia, incipit non tantum credi, sed et intelligi Deus, qui homo est; et homo, qui Deus; et tunc in uno jucundissime pasci incipit mens contemplativa. Tunc intelligenti spiritus loquitur mysteria, et verbum Dei loquitur semetipsum, et velociter sermo ejus currit in affectum, cum in eo cui loquitur, sunt efficaciter, quæ intelligibiliter audfuntur. Surgitur enim et properatur, et fit quidquid sermo sequens, ut fiat, sive præcipere, sive docere videtur. D Sequitur enim:

« En dilectus meus loquitur mihi? Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni (Cant. 11, 10). » Vocat amicam, cum amicam eam sibi facit, omnia ei nota faciens quæcumque audivit a Patre suo. Columbam dicit, cum suam eam efficit, hoc est capacem Spiritus sancti, qualis apparuit in baptismo super Dominum: quam hortatur assumere sibi pennas spiritualium intellectuum, et fugere in solitudinem cordis, et simplicis conscientie secretum. Formosam suam denominat: quam secundum antiquæ conditionis dignitatem imagini et similitudini suæ reconformat. Jubet eam non solum surgere et venire, sed et properare, hoc est, non solum amare

sed et vehementer amare. Jubet eam surgere a terrenis, cum terrenorum ei omnium fastidium inspirat: jubet venire, quam trahit; properare, quam compellit. Sic ergo, inquit Sponsa, « dilectus meus loquitur mihi, » hoc est verbum Dei sit in corde audientis et amantis, cum, sicut dictum est, auditus omnipotentis verbi jam affectus est in id quod auditur. Auditur autem per sensus corporis, sicut ex intuitu lectionis, et auditu doctrinæ, aliquando per gratiam aspirationis internæ, evocans audientem a carne ad spiritum, a sensibus ad interiorum intellectum, ut non sit in carne, sed in spiritu. Hoc agit, cum dicit, « surge; » excutit torporem, cum dicit, « propera; » afficit amorem, cum dicit, « amica mea; » ponit gratiam, cum dicit, « columba mea; » componit vitam et mores, cum dicit, « formosa mea. » Deinde, « hiems, » inquit, « transit, imber abiit et recessit, » cum pertransire facit hiemem perturbationum, et vitiorum dissipat procellas, in hoc ipsum nos efficiens Deus. Primo siquidem hortatur ut surgat; deinde obedienti, ne deficiat metu tentationum, abiisse dicit hiemem et pluvias cum mitigato turbine vitiorum, quasi sponte se offert sanctarum virtutum grata temperies. Et cui latenti et pavidæ hactenus in hieme tentationum et procellis vitiorum, sufficiebat tutam ipsam in semetipsa commorari, nulla ei cura, nulla ei sollicitudo, nisi in semetipsa; nullus extra se processus, nulli in divinis litteris flores, nusquam spiritualium gratia gaudiorum, sive fructus spiritus, quod significatus in odore et floribus vinearum, et grossis fleum: recessus nullus in profundiora secretioris sapientiæ, quod significatur in turture, quæ in remotis a multitudine locis, hoc est inter perfectos loquitur mysteria; jam audit:

« Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Jam enim hiems transit, imber abiit et recessit: flores apparuerunt, in terra nostra, tempus putationis adest: vox turturis audita est in terra nostra; sicut protulit grossos suos, vineæ florentes odorem dederunt (Cant. 11, 11, 12, 13). » Deinde iteratis familiaris gratiæ nominibus, iterato surgere jubetur, et properare, et venire, cum primo præveniente gratia, deinde etiam rationis et liberi arbitrii subsequente judicio suscitatur, et testimonium perhibente sibi conscientia quod sumus filii Dei, dulcius ac familiarius se commendat bonitas suscitantis. Hoc est quod sequitur:

« Surge, propera, amica mea, speciosa mea, et veni; columba mea, in foraminibus petreæ; in cavernis maceris (Cant. 11, 13, 14). » Fitque quod dicitur; exsequitur Sponsa quod Sponsus hortatur. Recedente hieme datur tranquillitas, apparente Sponso exultat Sponsa. Libet progredi, et lætiora promittentis quocumque ierit sequi vestigia extra domum, extra civitatem, hoc est extra naturam humanæ conditionis, extra communis consuetudinem conversationis: in occultis filii, quæ sunt foramina petreæ; in secretis legis, quæ sunt cavernæ maceris. Non enim undique

clausa est petra Christus, sed habet foramina quibus A
revelatur Deus; et maceria legis, qua duo a se populi
disparantur; penetrabiles habet cavernas in verbo
Dei, quod penetrabilius est omni gladio ancipiti,
quibus diversa sibi et adversa conciliantur. Ubi
etiam tempus putationis est; quia nascentibus iis
quæ utilia sunt, solent plerumque internasci inutilia
et noxia, nisi cautius præcidantur. Sequitur: «
Ostende mihi faciem tuam; sonet vox tua in auribus
meis. Vox enim tua dulcis, et facies tua decora.»
Solet in foraminibus petræ nificare columba, et in
cavernis maceriæ; et inde ostendere faciem suam,
et auditam facere vocem suam, faciem gratam et vo-
cem gemebundam. Quidnam hoc est, nisi solidata in
Christo et in fide ejus, fructus spiritus faciens con-
scientia, gratam ad Deum habens vocem confessionis,
et in spe futurorum genitum dilationis? Hanc faciem
Sponsa ostendit Sponso desideranti, cum in lumine
vultus ejus sancta conscientia amat apparere suo
Creatori. Hæc vox Sponsæ in auribus Sponsi dulcis
est, cum sic ad eum pervenit, quomodo ab ea profici-
sciscitur, videlicet sicut eam amor exprimit.

Redeamus paululum ad superiora, et seriem rei
secundum ordinem gestorum, et rationem verborum
recenseamus. Sedebat Sponsa penes semetipsam,
expectans reditum Sponsi, pignus habens spiritus
mature eum rediturum, orans, plorans, desiderans
ut rediret. Et subito videtur sibi primo audire quod
non videt, et sentire sensu interiore quod non intel-
ligit, præsentiam divinitatis, et dicit: «Vox dilecti
mei.» Hilarescunt sensus omnes animæ fidelis, et
gestit in occursum, cum paululum progressa videt
eum venientem ad se saliendo, id est properando,
transilientem autem eos, qui modicæ fidei sunt, nec
sufficiunt suscipere adventum properantis, vel super-
salientem omnem intellectum, et transilientem om-
nem rationem. Et videns eum venientem ad se, ad
suscipiendum eum recolligit semetipsam in se, sen-
tiens appropinquantem et stantem post parietem.
Vidensque eum aspicientem per fenestras, prospici-
entem per cancellos, et semetipsum offerentem
desideranti, incipit ipsa experientia intelligere my-
steria divini amoris, scilicet idcirco sæpius eum a
se recedere, ut ardentius quæretur; idcirco reddere
se aliquando amanti, ne vehementiore tristitia ab-
sorbeatur. Cunque ad vocem vocantis et hortantis
surgit ad videndum, properat ad tenendum, repente
disparet qui apparuit, et cum eo omnis illa spiri-
tualis ac divina aménitas vinearum et florum. Re-
cedentem quippe auctorem suavitatis sequitur om-
nis suavitas sua, omnesque deliciae suæ; lætitia flo-
rum, odor vinearum, opulentia fructuum. Recedit
ab amica fiducia amicitia, a columba decor faciei,
et dulcedo vocis, a formosa gratia conformitatis di-
vinæ. Relinquitur amicæ solitudo sua, columbæ ge-
mitus suus, formosæ habitus privatus; clauduntur
foramina petræ, et obstruuntur cavernæ maceriæ,
non recipientes columbam non habentem cor. Insuper
irruunt in vineas florentes vulpes parvulæ, hoc

est, lædunt mentes bene affectas suggestiunculae in-
mici subtiliores sive [parvulas demoliuntur vineas
fraudentæ scandalorum immissiones. Utrumque
enim habet quod sequitur, vel, «Capite nobis vul-
pes parvulas, quæ demoliuntur vineas,» vel, «capite
nobis vulpes, parvas quæ demoliuntur vineas.» Par-
vas quippe vineas vulpes demoliuntur; quas vineæ
proveciores non timent. Non enim scandalizantur
nisi pusilli, de quibus Dominus dicit: «Qui scanda-
lizaverit unum de pusillis istis (Matth. xviii). — Ca-
pite,» inquit, «nobis vulpes.» Vulpes has sibi capit
quicumque, discretionem spirituum habens, peccatæ
subrepentis fraudulentiam cito deprehendit, et sub-
jicit sibi appetitum ejus. Sapiens tamen sponsa ro-
gat eas capi sibi, hoc est ad utilitatem suam a doc-
toribus sanctis, sive a sanctis angelis custodibus suis
nequaquam a proprio sensu, sive a propria virtute,
semetipsam satis in hoc credens sibi, ut sufficiat eas
capere sibi. In hoc enim qui tentantur manifesti sunt
quis ad probandum, quis ad reprobandum tentetur:
quod alter eorum in tentationibus suis semetipsum
nulli minus credit quam sibi; alter vero nulli credit
semetipsum, nisi sibi. Ipsi autem Sponsæ vulpes
capiuntur, quia ipsius maxime proficit saluti, quod
intemerata Sponso vinea sua conservatur. Nam,
inquit, «vineam nostram floruit.» Non penitus deserta
est, cujus adhuc vinea in flore, hoc est mens in
spe est. Non enim eoque quæ Sponsa est, aliquando
deseritur a Sponso, ut deserat deserentem; præsentem
fruens humiliter, et absentem sustinens patienter.
Ipsa enim est vinea Domini Sabaoth, de qua dicit
Dominus ad Prophetam (Ose. iii). «Fodi eam mihi,
et dixi ei: Dies multos expectabis me; non for-
nicaberis, et non eris viro; sed et ego expectabo
te.» Propter quod ipsa sponsa, quæ et vinea, se-
quitur et dicit:

«Dilectus meus mihi, et ego illi; qui pascitur
inter lilia, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ
(Cant. ii, 16).» Felix mens, et beata conscientia, et
vere sponsa sponsi, cujus desertæ vox hæc est, cujus
delictum inferiorum est justitia; cujus defectus filia-
rum sponsi perfectio est. «Beatus, enim, cujus Do-
minus Deus ejus est,» (Psal. cxliiii) et ipse totus
ejus, in quo gratia Dei, quomodocunque aliquando
afficiat conscientiam; jam restauravit naturam. Aliud
namque est bonæ mentis status, aliud affectus. Aliud
est, operante gratia stabiliter innovatæ in Deo na-
turæ bona compositio; aliud, eadem gratia afficiente
bonæ ipsius compositionis ad tempus, ad horam, in
Deum assumptio. Illud est sponsæ factæ, hoc autem
est perfectæ. «Dilectus meus, ait, mihi et ego illi.»
Alii, inquit, aliis; dilectus meus mihi. Aliæ aliis,
ego soli. Non est prostitute alienis amoribus con-
scientiæ vox hæc: non est fidei trepidantis, et dubii
amoris ista professio; turbatæ conscientia, intentio-
nis hæsitantis. Semper, inquam, felix mens, et beata
conscientia, cui in expectatione tardantis Sponsi,
et prolongatione incolatus vitæ hujus, hæc consolatio
est; in æstu malitiæ secularis, hujus conscientia

spei est, umbra refugii, solamen doloris, levamen laboris; incentivum amoris, dilatatio cordis in presuris vitæ hujus; et de futuro certitudo fidei et expectationis. Ipse est qui dicit. « In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur. Aporiamur, sed non destituimur; persecutionem patimur, sed non derelinquimur; dejicimur, sed non perimus, etc. (I Cor. iv). » Status iste bonæ mentis pietas est, quæ secundum Job « cultus » Dei est (Job xxviii) : secundum Apostolum, « utilis ad omnia, et promissionem habens vitæ quæ nunc est, et futuræ (I Tim. iv), » formæ fidei et virtutis, spiritualium capax gratiarum : idonea sacris affectionibus, proxima semper divinis intellectibus. In hoc statu constitutus dicit Apostolus : « Sic state in Domino, charissimi (Philip. iv). » Et iterum : « Verumtamen ad quod pervenimus, ut in eo permaneamus (Philip. iii). » Hic tamen flores adhuc sunt vitæ florentis, spes fructus, non fructus ipse. Sed hic jam ascendentibus a convalle lacrymarum, a regione cælestis beatitudinis, spirare incipit aura veritatis et odor suavior unguentorum Sponsi proficienti animæ, Sponsæ amanti, de divini mysterio amoris primitias spiritus afferens largiores, dulciores affectus, experientias certiores : quæ quo crebriores fiunt et dulciores, eo purioris vitæ mirificanc charitatem ipsa jam præmia puritatis. Compositæ siquidem vitæ habitus et status bonæ mentis sic inest animæ, sicut sano corpori sanitas sua : hæc autem omnia sic sunt bonæ menti, sicut sano corpori actus sanitatis ad usum necessitatis, sive ad libitum voluntatis. Sicut enim sanitas corporis quodammodo semetipsam nescit, nec magni sibi est ante necessitatis usum seu voluntatis, sic sanitas illa animæ semetipsam nescit, nec magni sibi est in flore spei, ante fructus spiritus. Habitatio ergo parata requirit habitorem; lectus vacuus comparem amoris, fides sustinens gaudium fruendis. Hoc est quod dicit : « Dilectus meus mihi, et ego illi. » Ipse, ait, mihi, in hoc ipsum me efficiens Deus; ego illi, in hoc ipsum effecta. Ipse mihi, gratiam prærogando : ego largitori, non ingrata, Ipse mihi fidem dando; ego illi servando.

Et Sponsus quidem in Sponsa etiam nesciente, eo pascitur, quo illa cruciatur, cum illa citra amplexum et osculum, citra mutæ conjunctionis suavitatem non recipiat consolationem. Unde sequitur et dicit : « Qui pascit inter lilia. » Liliu flos est inter flores pulcherrimus sed sterilis. Recto autem ac virente calamo a terra in altiora se subrigens, candidi exterioris, interius vero ignei coloris est : gratum admodum ad visum, suave ad odoratum, naturalem habens virtutem dura emolliendi. Videas autem liliu ante solis ortum a facie frigoris nocturni et tenebrarum noctis, quasi refugiens et delitescens intra semetipsum, teneras delicias suas clausas penes se continere; mox autem ut solis orientis serenior ei facies illuxerit, quasi arridendo totum ei semetipsum aperire, et omnem gloriam suam suo reconsignare auctori. Ipse est bonæ mentis status ex

gratia creante sterilis adhuc ab intelligentiæ et sapientiæ fructibus : quos exspectat ex gratia illuminante. Ipsa est directæ in Deum voluntatis et intentionis conscientia, apud homines castitatis et exteriorum fidei operum præferens candorem, ad Deum jugis desiderii interiorum fragrantiam, Christi bonum odorem circumferens in omni loco, in tribulationibus et pressuris, virtutem habens patientiæ ad emolliendam omnem duritiam humanæ malitiæ, cuncta bona sua habens in occulto gratiæ creantis et donantis; donec educatur quasi lumen justitiæ ejus, et judicium ejus tanquam meridies in manifestatione gratiæ illuminantis. In verbo autem quod est, « pascit, » duo intelliguntur : et qui pascit alterum, et ipse qui pascitur. Inter hujusmodi ergo lilia pascit, hoc est pascitur Sponsus, cum in mæsta sterilis liliæ conscientia solemniter eum delectat Sponsæ voluntas secunda, pascit etiam Sponsam ignorantem, cum in ea dilatione ipsa sui suum nutrit amorem. Quamvis scit quidem Sponsa, quid in ea agatur, quid in ea agat Sponsus, quandiu invicem sunt sibi : sed non sentit, quandiu invicem non adsunt sibi. Sunt enim sibi fide, adsunt amore, vel amore sibi sunt, affectu adsunt. Et bene quidem se res habet, quandiu sunt sibi : optime vero, cum adsunt sibi. Hoc est, quod sequitur. « Donec aspiret dies, et inclinentur umbræ. » Cum enim aspirabit dies, et inclinabuntur umbræ, tunc jam Sponsus et Sponsa non tam erunt sibi mutuo ad consentiendum quam aderunt ad fruendum; nec in sterili amœnitate liliorum pascet Sponsus, sed in plena ubertate fructuum spiritus. Cum enim per aspirationem sancti Spiritus etiam in hæc vita nox nostra sicut dies illuminabitur ad horam, ad tempus; et sæcularium umbræ vanitatum inclinabuntur, cedentes lumini veritatis, seu magis in occasu vitæ hujus, quæ nox est, et non lux, et susceptione matutina alterius vitæ, seu potissimum in matutino æternitatis, in die generalis resurrectionis : tunc Sponsus et Sponsa incipient sibi non esse per fidem, sed adesse per speciem, facie ad faciem : nec pascet Sponsus Sponsam instar steriliu liliu in flore spei, sed in fructu rei. Et tunc omnes omnino umbræ vanitatis sæculi hujus inclinabuntur; hoc est ab æstimationis suæ statu dejicientur.

Tunc, sicut olim nova gratiæ sacramenta finem imposuerunt veteribus sacramentis : res ipsa sacramentorum omnium finem imponet omnibus omnino sacramentis. In sacramentis quippe Novi Testamenti cœpit aspirare novæ gratiæ dies : in illo vero omnis consumptionis sine erit meridies, ubi non erit speculum et ænigma, et ex parte, sed visio faciei ad faciem, et summi boni plenitudo, cum quo solebat ambire ratio, figetur intellectus; quo amor æstuarè, fruetur affectus, non intellectus rationis, sed illuminati amoris, non affectus ab affectu utcunque confectus, sed divino modo a Deo effectus, sicut Apostolus dicit : « Qui nos efficit in hoc ipsum Deus (Cor. v). » Hominis enim conglorifi-

cati Deo omnes animæ vires, virtutes, voluntates, intentiones, affectiones, per virtutem resurrectionis liberatæ a servitute corruptionis, et subjectione vapitatis, incommutabiliter stabilientur ad plene videntium quod sensim credebatur; ad certissime habendum quod trepide sperabatur, ad solide fruendum quod fide amabatur. Hæc enim dies vitæ hujus aspirans mutabilis est, nec continuum habet gaudium luminis sui, sed horas habet suas, vicissitudines gratiæ illucescentis accedendi ad Deum, ad illuminandum.

Dies autem cœli, dies æternitatis, dies super dies, ab omnibus omnino umbris sæculi hujus feriat; totus vacat lumini suo, gaudio suo, sine desiderio plus volendi, sine metu perdendi, sine dolore perditæ. Interim vero expectatio creaturæ revelationem filiorum Dei expectans, ingemiscit et parturit usque adhuc: et ipsi primitias spiritus habentes intra semetipsos gemunt, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis sui (Rom. viii). Conserva eas habentibus, largire non habentibus, o Sponse charitatis et castitatis, ut Sponsa tua, quæcumque illa est, fidelis anima languens post te, et deficiens in se, deficiens in salutare tuum, sed non a salutari tuo, prælibet hic interim horas aliquas diei tuæ, donec accipiat diem plenum, quæ in hoc sæculo exultat sicut fidelis Abraham, ut videat viam tuam, videat et gaudeat, et gaudium ejus nemo tollat ab ea (Joan. viii). De profundis noctis caliginis vitæ hujus sperantibus in te, suspirantibus et aspirantibus ad te, aspira, o dies dierum, dies virtutis, dies super dies, dies qui es, et non deficiis; et mutans intra te omnia, non mutaris. Jam ab aliquanto lumine tuo quod aspirasti vobis, o sol justitiæ, radiis tuis manifestissimæ veritatis tuæ, aliquatenus umbræ istæ mortis, umbræ vanitatis sæculi hujus inclinantur nobis, et manifesta sit nobis vanitas vanitatum, et vanitatem esse omnia manifestum et luce clarius sit nobis: Et utinam in semetipsa sic eluceret nobis tua veritas, sicut in lumine ejus apparet nobis ista vanitas! Prudenter enim advertentibus, et de lumine veritatis tuæ ista æstimantibus, ipsa ex inseparabili indigentia sua, et insita miseria, et indeficiente defectu, vana se produnt esse et contemptibilia. Propter quod gratias tibi agunt omnes filii lucis tuæ, et quicumque non sunt rebelles luminis tui, quibus jam eatenus illuxisti, ut in te jam hæc omnia eis innotescant, nec decipiant, licet illiciant eos aliquando adhuc et impediunt, cum jam non ex affectu amentur, licet aliquando ex necessitate carentur. Nam et si memoria sæculi nonnunquam subrepat in mentem, seu venit in cogitationem cum aliqua delectatione, statim obviat voluntas evigilante in memoria ratione, et adjuvante sancto Spiritu humanam infirmitatem, continuo aspirante lumine tuo inclinantur umbræ illæ ex contemplatione illius vanitatis, et conceptione tuæ veritatis voluntate conversa in amorem tuum, intantum, ut jam extra te non recipiat aliquam delectationem. Statimque lux tua, o dies dierum, memoriæ sæculi

incentit horrorem sui, et pro sæcularis delectationis vana dulcedine, veram et amarissimam aspergit amaritudinem. Ex quo, o charitas castæ generationis et sanctarum Sponse animarum, Sponsa tua ad te semper devotam habens voluntatem, aliquando quidem in desiderio cruciante, aliquando vero in amore fruente, jugis gaudii stabilitatem in te, de te obtinere non potest in tempore vicissitudinis hujus, quam etsi ex responso bonæ conscientiæ desiderii tui jugiter habet in bonæ voluntatis statu, non tamen in affectu. Cum enim secundum sapientiæ tuæ rationem, et libitum beneplaciti tui, et judicium justitiæ tuæ, vadis et venis, nonnunquam sicut cerva gratissima et gratissimus hinnulus permittis te fide apprehendi; sæpe etiam dignaris meditatione teneri, aliquando etiam amore demulceri. Sed cum vehementius teneris et delectabilis haberi, repente elaberis, et currentis post te amoris anxia lassitudine et fagatione delectaris, dum plorat et clamat post te dicens:

« Revertere, similis esto capræ hinnuloque cervorum super montes Bethel (Cant. ii, 17). » Quasi dicit: Si quandiu tempus et tempus est, non mihi concedis, ut habeam te jugiter ad fruendum, saltem esto velocior ad redeundum, sicut velox es ad abeundum et me deserendum. Sit vicissitudo frequentior, fuga tardior, celerior reditus, præsentia familiarior ac diuturnior. Magni mihi est vel momentanea præsentia, vel modica copia tui, in visu tui, intellectus mei quantumcumque licentia; susurrum aliquid vocis tuæ, gustus vel modicus suavitatis tuæ, odor unguentorum tuorum, aliqua dignatio osculi tui, et amplexuum tuorum. Hæc enim mihi sunt pignus spiritus, arrha beatitudinis æternæ, firmamentum fidei, spei robur, incentivum amoris. « Revertere » ergo inquit, revertere. Revertere, quamvis statim reiturus; illapsus lætificæ, elapsus mœstificæ. Bonum mihi est quidquid abs te mihi est, quoniam bonus bene omnia facis; et sive abeas, sive redeas, jugiter me consolatur iste affectus, quoscumque a te patiar defectus. Etenim, sicut jam supra diximus, et ex usu carnalis amoris circa spiritualem amorem et affectum Sponsi et Sponsæ aliquem sentiamus experientiæ sensum, videtur sæpe Sponsus Sponsæ quasi lasciviente amore illudere, et crebro subducere se vehementer amanti, rursumque reddere desideranti; egredi aliquando et abire tanquam non rediturus, ut ardentius requiratur; regredi aliquando et intrare ad illam quasi perpetuo mansurus, quo dulcius ad oscula invitetur; aliquando stare post parietem, et aspicere per fenestras, ut ad excitandum desiderium amanti videatur blandiens, sed non totus; audiatur vocans seu invitans, sed remotus. Deinde vero quasi igne successo in corde amanti, abit prorsus ac recedit, ut nec videatur, nec audiatur, nec sentiatur. Sponsa vero cum tenere non potest abeuntem, saltem aliquando eum redire postulat ac dicit: « Revertere, dilecte mi, similis esto capræ hinnuloque cervorum super montes

Bethel. » Beata Sponsæ conscientia hoc nomine crebrius Sponsum invocantis, « dilecte mi. » Hoc enim est, quod ille dicebat : « Tu scis Domine quia amo te (Joan. xxi). » Cum enim dilecti nomine vocat dilecta dilectum, nomen dilecti amorem vocantis et ostendit et excitat, commendatque vocantem, et attrahit quem vocat conscientia et pietas diligentis. Felix et bene auspicata oratio ad Deum, quæ in Spiritu sancto hoc nomine invocat quem orat; beata anima cujus orationem fiducia conscientia hujus commendat. Quid enim non speret, qui sic orat? Orat reverti, quem habet: quæ, quem amat, habet. Hinc scriptum est: « Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate (Psal. cxliv). » Veritas enim invocandi in affectu amantis; certum sit argumentum in conscientia invocantis, præsentissimæ præsentia ejus qui dixit: « Ego sum veritas (Joan. xiv). » — « Revertere » ergo, ait, « dilecte mi, » Siquidem abeunte te, omnia turbantur; avertente te faciem tuam, sanctæ affectiones ruunt in defectus, sit amaritudo in conscientia, et irrationabilis tristitia; in conversatione fratrum plena omnia scandalis, in solitudine tumultus mentis, fugit lux interior, involvunt tenebræ conculcantes, languet fides, spes palpitat, charitas lassescit, sit animus ebrius, nec compos sui; corpus oneri menti, mens corpori; nutat oratio, sordet lectio, squalet meditatio; sit omni moda sterilitas mentis a duritia cordis, et pugnat contra miserum et insensatum orbis terrarum. Revertente autem te, seu convertente te faciem tuam ad me, a lætitia vultus tui, a suavitate sensus tui, serena omnia fiunt et tranquilla; sit sancta lætitia de sancta conscientia, viget intellectus, fervet studium, illuminatur affectus, mens in Deo hilarescit, sæculum vilescit, corpus servit, accrescunt vires, roborantur virtutes, illuminatur fides, spes confortatur, charitas ordinatur. Fit frequens gaudium in Spiritu sancto, cum fratribus conversatio dulcis, dulcior cum Deo solitudo; mens stabilis, et sensuum spiritualium secunda; alacris oratio, utilis lectio, rationabilis meditatio; et studium spirituale ad omnia prosperatur. Fit seria actio, otiumque sanctificatur, nusquam scandalum, nusquam contradictio, humilitas in prosperis, fortitudo in adversis; et quandiu custodis atrium tuum fortis armatus, in pace sunt omnia quæ possides (Luc. xi). « Revertere » ergo, « dilecte mi; similis esto caprea hinnuloque cervorum. » De caprea quid dicemus? Acutioris visus est. Nolo ergo, ait, abscondere me sicut Adam (Gen. iii) a facie omnia videntis, sive approbantis, sive arguentis; sed vultum tuum, Domine, requiro; faciem tuam exquirat facies mea (Psal. xxvi). Dabis etiam mihi aciem oculorum interiorum meorum ad intendendum tibi, et providendum mihi. Et sicut velox est caprea, dabis etiam mihi velocitatem spiritus ad intelligendum de te, sicut velociter currit sermo tuus. Quid de hinnulo cervorum? Vis ei inest paternæ naturæ ut fugiant cum serpentes, venena non lædant. Sic Filium Dei,

A quocumque se vertit, serpens ille antiquus fugit; et ad virtutem ejus omnem perdit vim suam, omnia venenum. « Super montes Bethel, » sive « Bethel. » Bethel interpretatur *domus Dei*; Bethel *domus consurgens* sive *domus vigiliarum*. Bethel ergo sunt in quibus Deus familiaris inhabitat, simplices filii; Dei, humiles et quieti, et trementes sermones ejus, super quos Spiritus sanctus requiescit. Ipsa est domus consurgens, quæ semper nititur ad altiora; domus vigiliarum, in qua jugiter vigilant, qui pia ac sollicita expectatione expectant Sponsum Dominum, quando revertatur a nuptiis. Orat ergo Sponsa Sponsum, ut sæpius conversetur super domum Bethel sive Bether, sive illuminando eam in contemplatione sui, sive sublevando eam in contemptu mundi præ amore Dei; sive pervigiles ad eum mentes ad interiora et silentia bonæ conscientia gaudia introducendo in fruitione sui. Orat eum etiam crebrius venire super montes, hoc est super altitudinem humanæ perfectionis, scilicet ut quantos montes a facie Domini, cum nihil se esse æstimaverint quilibet magni homines in comparatione Dei, et sine gratia ipsius. Cum ergo Sponsa Christi, fidelis anima, aliquatenus aliquando admittitur ad contemplandum gaudium suum, sed stare non prævalet diutius ad fruendum, sed illud quidquid est, sicut illabitur nonnunquam inopinanti, sic repente elabatur tenenti, sit quod sequitur: « Similis esto caprea hinnuloque cervorum. » Ubi quod dicit, « esto, » consensus est voluntatis humanæ bene affectæ cum voluntate Dei, certissimo credentis, quia sive dignatur desiderantem invisere, sive quasi recedendo videtur deserere, bonum est ipsi, cui hoc fit, quidquid ab optimo Deo sit. Et cum, quem delectabiliter tenebat illapsam, continuo anxie requirit elapsam, sit quod sequitur:

CAPUT III.

« In lectulo meo per noctem quæsi quem diligit anima mea. » Ubi primo intuendum, quia sicut recedente die nox est, et absente luce frustra oculi corporis in tenebris patent, sic Sponsæ ad contemplandum quod desiderat sine adiutorio gratia illuminantis frustra nititur intentio per vim rationis. Ideo dicit: « In lectulo meo per noctem quæsi quem diligit anima mea. » Sed primo videndum est quid in hoc nobis, etiam juxta litteram innuatur. Sponsa Sponsum requirens, neque diem neque noctem potest habere feriatam. Etenim etiam, ad litteram, ad spiritualis exercitii studia vigilia nocturnæ quantum habeant opportunitatem, quos fructus spiritus afferant vigilantibus ad reditum Sponsi, norunt ipsi vigilantes. Proprium quippe tempus hoc mentis est, et eorum quæ mentis sunt. Vacant sensus; nec per eos aliquid obstrepit. Fit primo secretum cubilis, deinde per somnum corporis quies; cum post diurnos labores et ærumnas vitæ hujus, sicut sanctam Job (Job vii), meditantem de Deo consolatur lectus suus: cujus non est lectus sepultura mortui, vel diversorium ebrietatis, sed spiritualium studiorum officina.

et sacramentum locum visionum, ubi libet somnare quod libuit cogitare, et sæpe revelatur dormienti quod non patuit vigilianti. Deinde, post ciborum et curarum et cogitationum hesternarum digestionem, redit sobrietas tam mentis quam corporis. Tunc sicut jejunos stomachus cibos quos primo suscipit efficacius decoquit, suavius digerit, et utilius coaptat naturæ, sic jejuna mens evigilantis tenacius insidet et inhæret ei quæ primo occurrit cogitationi; maxime in qua consentit. Propter quod evigilanti ei, quæ Sponsa est, post somnum sobrium, et qui tantummodo sufficiat naturæ, curandum summopere est ut continuo quasi impolluta adhuc et virgo copuletur Sponso, adhæreat Deo, et tota in quantum prævalet afficiatur, ut deinceps tota nocte, tota die sancta et immaculata permanens et corpore et spiritu non dividatur, sed tota sit ei cui se probavit, nec degeneris alicuius alterius affectionis recipiat commisionem. Altiori vero sensu Sponsa Sponsum, quem foris amisit, intus quærit, in cubili cordis, in secreto mentis, in conscientia. Foris enim quod ad rem attinet actitatur, Sponsus præcipit, Sponsa obsequitur; intus autem quæ amoris sunt, secreta colloquia, occulta mysteria tractantur; sed quando Sponsus adest. Absente enim Sponso perpetua ibi nox est, formidolosa solitudo, tædiosa habitatio, quies nulla. Ubi cum semper sit indeficiente potentia, secreto tamen consilio sapientiæ suæ non ibi jugiter est præsidente gratia. Etenim sicut Salomon dicit: « Tempus est amplexandi, et tempus longe fieri ab amplexibus (*Eccle. iii.*) » Propter quod subiungit dicens: « Quæsivi illum, et non inveni. » Quem eam non invenit, tauto eum clamore vocat, quanto ad eum desiderio anhelat, sed non respondet ille vocanti, quando ad votum sui copiam non facit desideranti. Hoc autem agit in nocte, quam non piget in hoc crebrius pernoscere; quam a studio quærendi tenebræ vitæ hujus et densa sæculi caligo, nox tentationum sive tribulationum, etsi aliquando præpediunt, non possunt deterrere. Beatus homo qui veretur « omnia opera sua (*Job ix.*) » et « semper est pavidus (*Prov. xxviii.*) » non sicut timida semper solet esse nequitia, sed sicut cæcitas et infirmitas humana semper sibi debet esse suspecta. Has enim amoris ærumnas circa Sponsum, tribulationes tardantis, gaudium habitum, timorem perdendi, dolorem perditum, sola novit quæ amat et quæ Sponsa est. Optime autem quærit eum in cubili, quæ semper ad hoc satagit, ut semper eum secum habeat in cubili, cubile cordis ei præparando, ut habeat eum in conscientia et meditatione, in intellectu et affectu, in obsequio pietatis cum testimonio devotæ operationis. « Quæsivi » ergo, inquit, illum « in lectulo meo, » ubi familiarius et frequentius eum invenire consuevi: quæsivi utrum ibi esset in veritate quærendi, ut proficiente ordine charitatis ipsa quoque cum illo adessem, in videndi gaudio et fruendi suavitate, qui semper prope esse solet omnibus invocantibus se in veritate. « Quæsivi illum, et non in-

veni. » Quare? Forte quia nox erat; et intentione lassata paululum imminuta erat et quærenti lux, et fervor seu calor desideranti. Si enim quæsisset ex affectu, invenisset eum in intellectu; et optime illi fuisset in ejus amplexu. Videtur autem magis congruere, ut sicut pro consolando tædio Sponsæ Sponsi fit ad eam accessio, sic et comprobando, sive ipsius desiderio etiam accedendo, ejusdem nonnunquam fiat abscessio. Desideria enim non sunt, quæ dilatione deficiunt. Unde Sponsa quid in Sponsi egerit absentia, subdendo manifestat:

« Surgam et circuibo civitatem; per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea. » Quenam est ista civitas, qui vici, quæ plateæ, in quibus Sponsus quærendus esse videtur, nec invenitur? Nempe ipsa est civitas, de qua psalmus dicit: « Vidi iniquitatem et contradictionem in civitate: die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas; et labor in medio ejus et injustitia, et non defecit de plateis usura et dolus (*Psal. lvi.*); » ubi homo unanimis, qui simul cum ipso Sponso dulces capit cibos, ampliat super eum supplantationem (*Psal. xl.*), ubi caro concupiscit adversus spiritum (*Gal. v.*), sive proximus adversus proximum. Quæ est hæc civitas? Sæculum. Quæ est hæc civitas? Ut cum dolore dicam, sæculum sæculare, Ecclesia in sæculo. Plus dicam, et dolens dicam: omnis ordo, omnis habitus religionis. Sæculum quidem quod sæculi est, si quæ sæculi sunt agit, ut patientius feramus, ut minus de eo doleamus, usus ac desperatio facit. Verum in Ecclesia Dei vivi, quæ, sicut Apostolus dicit: « Columna est et firmamentum veritatis (*I Tim. iii.*) », maxime in ordinibus religionum, quæ arctioris vitæ studia profitentur, quis non defleat usque ad lacrymas sanguinis et cordis, periculosa illa tempora devenisse quæ in novissimis diebus futura Apostolus prævidit, scilicet « homines seipsos amantes, habentes quidem formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes? » (*II Tim. iii.*) Hæc civitas jam totus mundus est; et sicubi videtur esse Jerusalem, licite sibi eam, et absque ulla contradictione, et præsidia facit, et in plateas redigit Syria et Damascus. Quis enim hodie profitemens paupertatem Christi, non conetur, non satagat, opibus distento siqu, atque refertis marsupiiis, supergredi etiam divites mundi? Maxima pars mundi possessio religiosorum est. In eremis palatia extruuntur, in solitudinibus et speluncis aromatica cellas fabricantur. Nemo veniens ad religionem ulterius dignatur propriis pedibus vel parvissimum iter conscire; et cum Christianos vel discipulos Christi se gaudeant nuncupari, non in hoc, ut aliquantulum mitius dicam, sufficienter imitantur exemplum, vel Christi, vel discipulorum Christi. Discit equitare, qui non novit; qui novit, erubescit dediscere. Quis etiam hodie angulus invenitur, in quo non abundet delictum illud tam signanter notatum ab Apostolo, scilicet quod judicia habemus inter nos? (*I Cor. vi.*) Et utinam ipsa judicia secundum nomen suum essent, ut videlicet injusta non essent. Esto, non rapimus,

non fraudamus; sed nec raptores nec fraudantes pati possumus, non tempus redimere, ut quidquam perdamus, ut nostrum negotium agentes, panem nostrum cum silentio manducemus. In concupiscentia sæculi obnoxii sumus hominibus sæculi, peccantibus adstantes, non ipsos, sed quæ ipsorum sunt, quærentes. Nonne istæ sunt late plateæ sæculi, quibus itur in mortem? Nonne isti sunt vici sæculi, varii quidem, sed tamen secundum sæculum modi vivendi? Si sane speremus, timeremus illud, quod dicit unus de nihil habentibus, et omnia possidentibus, vas electionis apostolus Paulus: « Qui volunt, inquit, divites fieri, incidunt in tentationes et laqueos diaboli, et desidia multa et nociva, quæ mergunt homines in interitum damnationis (I Tim. vi). » Etenim quacunque occasione, sub quacunque specie subrepat avaritia, « radix » semper est « omnium malorum (ibid.): » et quicumque appetunt eam, « inserunt se doloribus multis (ibid.). » Sed tamen in tanta multitudine divitum periclitantium et ridentium invenitur nonnunquam pauper spiritu homo Dei, cui quasi de tumultuantis perturbatione maris erepto, secumque in portu placidissimæ atque pacatissimæ charitatis seorsum constituto, dicat idem Apostolus: « Certa bonum certamen fidei; apprehende vitam æternam (ibid.). » Quæcunque enim supra dicta sunt, homo Dei quicumque ille est, fugit et effugit, laborem fortiter exercens, omnem vero sollicitudinem suam in Deum projiciens; cavens negligentiam, in Deo habens fiduciam, eique placendi firmam semper retinens concupiscentiam; bonam habens voluntatem omnibus concurrenti, sine vitio concupiscendi, cum labore siquid potest parando, siquid paraverit prudenter ac benigne dispensando, ubique affectum diligendi provocans et appetens, appetitum placendi execrans et fugiens. Religio enim in qua avaritia dominatur, plateæ sunt in Jerusalem Syriæ et Damasci (III Reg. xx); et vici in quibus Sponsus non invenitur.

« Per vicos et plateas quæsi al., quæram] quem diligit anima mea. » Quidnam hoc est? Nunquid Sponsus in publico est? Nunquid in plateis et vicis? Sed amor impatiens ubique putat esse quærendum, nusquam cum inveniri voluerit, non inventendum. « Quem, » inquit, « diligit anima mea. » Cur non magis spiritus? Quia non prius quod spirituale, sed quod animale est, deinde quod spirituale. Per animam quæ vivificat, vita intelligitur, eo loquendi genere, quo per efficiens effectum intelligitur. Ejus ergo anima diligit et quærit Sponsum, cui vivere Christus est, in cujus vita Christus glorificatur; cui servit quidquid in ipso est ac vivit; cui ad hoc tantum vivere libet, ut ipsi serviat totum quod vivit. « Quæsi [al. quæram], » ergo, ait, « quem diligit anima mea. » Elapsam dolens quem tenebat, circuit omnia, omnem locum, omne studium, omne hominum genus, omnem vivendi modum. Nauseat ad omne pulchrum visu, saporum gustu, sonorum auditu, fragrans odoratu, blandiens tactu, concupi-

scibile ad habendum, delectabile ad fruendum. Facit instabilem amor stabilis, mobilem intentio immobilis, mutabilem affectus immutabilis. Libet quærere ubicunque invenendus speratur; qui nonnunquam inveniri solet, etiam ubi non speratur. Invenit autem aliquod Sponsi vestigium, ubicunque et in quocunque invenit aliquod virtutis indicium, exemplum pietatis, speculum integritatis, religionis ardorem et amorem puritatis. « Quem diligit anima mea. » Iterum et iterum, ac jugiter beata anima, cui ad Dominum Deum suum jugiter in conscientia, crebro est in lingua, « quem diligit anima mea. Quæsi illum et non inveni. Invenere me vigiles, qui custodiunt civitatem. Nem quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. » Paululum ad superiora redeamus, ut historicum sensum et ordinem dramatis inspiciamus. Jam quidem Sponsus ad Sponsam veniens, saliens in montibus et transiliens colles, aspiciens per fenestras, prospiciens per cancellos, ipsam in lectuli otioso negotio, sive negotioso otio feriantem, nec nisi quæ lectuli sunt agentem vel cogitantem, excitaverat semel et iterum, ac tertio, ad surgendum, ad properandum, ad veniendum, invitaverat ad amoris sui occultiora mysteria, ad faciem plenioris visionis suæ, ad studium manifestioris cognitionis suæ, ad altiora præmia beatitudinis æternæ; deinde vero abiens, et in secretum se divinitatis suæ recipiens, abscondensque ab ea desiderabilem illum vultum suum, in quem non solum angeli in cælis, sed et angelicæ æmuli perfectionis homines in terris prospicere concupiscunt: posuerat tenebras latibulum suum. Delicatus quippe habitam, et in deliciis gratiæ enutritam, gratiæ Sponsi visitationes pigriorem effecerant, et remissam a spiritualibus exercitiis, solis orationibus deditam, et spiritualibus otii ac meditationibus, nec alia curantem: propter quod nec vocata surrexit, nec properavit, nec venit; sed ipsum ad se crebrius reverti deprecatur, dicens: « Revertere, similis esto capræ hinnuloque cervorum. » Et cum non revertitur ad votum deprecantis, quasi a deliciis, a calore lectuli pedem tendere non valens, versat se a latere in latus, sine labore spiritualis exercitii consueta oscula et consuetos requirens amplexus, sine gravedine exterioris laboris jugiter inventuram se ibi confidens gratiam consuetæ delectationis. Tardante vero Sponso sensit tandem surgendum sibi esse, commodius fore judicans egredi ad imperium Sponsi, quam solam in lectulo otii sui, non tam absente Sponso pausare, quam pigritari. Denique otium sine ipso, magis sepulturam viventis arbitratur, quam requiem. « Surgam » ergo, inquit, « et circuibò civitatem; per vicos et per plateas quæram quem dilexit anima mea. » Quod est dicere. Quæram opportunitatem exterius bonæ actionis, in auxilium internæ contemplationis. « Quæram, » inquit, « quem dilexit anima mea. » Veriora enim sic habent exemplaria. « Quem, » inquit, « dilexit. » Videtur enim sibi Sponsa jam quasi non diligere

Sponsus, quandiu divinæ ejus bonitatis flamma ipsius non inflammat affectum; quandiu memoriæ abundantie suavitas illius nec sua afficitur memoria, nec conformatur intellectus. Abeunte quippe ipso, repente disparent et fugiunt omnes consolationes Sponsæ; mens sterilis a pristinis fructibus redditur; amor sine affectu efficitur; cogitatio sine intellectu, et sine devotionis est fructu. « Surgam » ergo, inquit, « et ibo, » quocumque me amoris, vel potius desiderii mei æstus rapuerit, sequar quocumque traxerit. Et cum interim indigna sim, quam solita gratia visitet Sponsus, quæram aliquos, quos in hoc ipsum efficit Deus, ut fruendo in Deo illis, vel sic fruar Deo in illis. Ipsi enim aliquando inveniuntur in plateis, cum, proh dolor! non inveniuntur in cœnobiis; inveniuntur in vicis, cum non inveniuntur in eremis. Non quod non sint in cœnobiis frequentius, et familiarius in eremis; sed cum quæritur Deus, sicut nusquam invenitur, nisi prior ipse inveniat se quærentem, sic nusquam non invenitur, cum prævererit quærentem.

« Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem. » Vigiles intelliguntur sive administratorii spiritus missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis, sive doctores sancti et prædicatores ad civitatem Ecclesiæ custodiendam ordinati singuli in custodiis suis. Sunt enim angeli pauperum et pusillorum Dei, semper faciem Domini videntes, et ex judicio vultus illius eam quæ Sponsa est adjuvantes et protegentes; et secretis quibusdam suggerendi modis monita ei utilia, et consilia salubria subministrantes. Hos ergo Sponso Sponsa se dicit interrogasse, sed non respondisse eos dicit, quoniam non semper ad omnia interrogata nostra præsto sunt responsa divina, sive per occultas inspirationes, sive per angelicam subministrationem, sive per hominem docentem; et maxime in tempore tentationis. Sunt enim etiam sancti doctores Ecclesiæ, pastores vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum, per quos, sive per verba hic viventium, sive per scripta jam cum Deo regnantium, sæpe de occultis nostris, de necessitatibus nostris, in tempore prosperitatis et gratiæ illuminantis semper præsto nobis est responsum divinum. Porro in tempore tribulationis, in diebus abductionis, sit cælum æneum et terra ferrea; non est propheta vel prophetia; non est visio a Domino; periit sermo a doctore, et consilium a sapiente. Isti sive verbo, sive scripto, sive exemplo, Sponsam quærentem inveniunt, sed non subveniunt; et sicut miseris accidere solet, et consiliatores ei sunt multi, adjutor nullus, quia avertente Deo faciem suam omnia turbantur; verba non nisi verba, scripturæ non nisi litteræ sunt. Nullus est, qui loquatur ad cor dolentis, cum multi ad aures strepant; nullus respondet interroganti, nullus manum dat erranti. « Invenerunt me vigiles qui custo-

diunt civitatem. » Invenerunt quærentem; quam gratia fecerat amantem. Sed neque hic eam invenire potuissent, nisi a gratia præventa fuisset. Sicut enim nullus potest sensus insinuari nisi sentienti, ut puta visus ei qui nunquam vidit, auditus ei qui non audivit, sicque de reliquis; sic etiam, imo multominus sensus interior gratiæ nisi ab ipsa gratia potest vel dari non habitus, vel restitui amissus. Prædicari potest ab habentibus non habentibus gaudium Domini, et commendari; consilium dari in quærendo; modus aliquis insinuari in recuperando, et etiam nonnunquam, si gratia comes fuerit, moveri voluntas, incuti desiderium; illud vero gaudium nullius est, nisi cui ipsum se infundit; ad sublime illud nemo ascendit, nisi cui ipsum condescendit: bonum illud nemo sentit, nisi quem ipsum sibi conformat: vita illa nemo vivit, nisi quem ipsa vivificat. Pertranseuntur ergo vigiles: qui sicut non potuerunt facere quærentem, sic nec perficere potuerunt invententem. Denique « charitas » diffunditur « in cordibus nostris; » non per hominem docentem, sed « per Spiritum sanctum, qui datur nobis (Rom. v). » Et nullus est sermonis effectus undecunque venientis, ubi non operatur virtus gratiæ prævenientis. Ideo dicit eis: « Num quem dilexit anima mea vidistis? » Aliter, inquit, mihi sonat, aliter loquitur interioris sonus dulcedinis animæ meæ, aliter exterior sermo prædicationis vestræ. Habet ejus quem quæro sensum quemdam dilectio mea, quem tametsi vos quoque habetis, non tamen expriment vel vestra, vel cujuslibet alterius verba. Quamvis longe melius et dignius me sentitis, per verba tamen vestra neque nos quod quærimus invenimus, neque vos quod desideratis attingitis. Denique multa nobis dicitis, et non perducitis, quia rem, sicut est, non innotescitis. Multum quidem conferunt ex studiis ministratæ nobis lectionum consolationes spiritualiumque meditationum occasiones; et etiam ex imitatione sancti desiderii vestri assiduæ orationes, cæteraque exercitia, sive spiritualia, sive corporalia; sed tamen pertranseundi estis in omnibus his, perveniendumque ubi non legitur nisi in libro veritatis; ubi æterna sapientia datur pro meditatione, visio pro consolatione, facies ad faciem pro speculo et ænigmate. Sed hoc longa ultra vos est, quoniam futuræ vitæ et æternæ beatitudinis status iste est, omnem excedens et transcendens infirmitatem. Paululum vero ultra vos est status quidem pietatis, in quo ad hæc degustanda Sponsus nonnunquam adjuvat Sponsæ suæ, quæcunque illa est, infirmitatem, ut, sicut aer ultra lunam, infra cælum, dicitur non habere pluvias, grandines, et cæterarum spiritus procellarum, sed serenum ibi perpetuum est, sic ex profectu bonæ voluntatis effectus status bonæ mentis, et ab inferioribus tenebris liberetur, et a superiori lumine viciniis illustretur.

Huc usque suam in Cantica expositionem perduxit B. Guillelmus, et imperfectam dimisit, ut Petro Abbatardo de fide male sentienti et scribenti bellum indiceret, ut ipsemet in epistola ad PP. Carthusienses, libro De vita solitaria, præfixa, monet: hanc autem postea non resumpsit, sed vitam S. Bernardi adhuc viventis scribere adorsus, nec eam quidem potuit absolvere, morte præventus. Scripsit et in Cantica alterum opus, quod ex operibus B. Ambrosii contexit, ut idem ipse in predicta ad PP. Carthusienses epistola asserit. Illud autem inter opera B. Ambrosii novissimæ editionis Antonio Demochari perperam ascriptum reperitur.